

ona

Quadern
de debat

Número 92 - desembre 2001 - 600 pta - 3,61 euros

►► Comença
una nova història

NO A LA GUERRA
MÉS VÍCTIMES
CIUTADANS i CIUTADANES CONTRA LA GUERRA

Molt camí fet. Molt futur per endavant.

Acabament de la reforma
de l'assistència primària sanitària
al 2002

15.000 milions
per al comerç urbà

Xarxa assistencial
per a la gent gran

76% dels residus
industrials reciclats al 2006

30.000 places
de llars d'infants en 5 anys

Nous programes de suport
a les famílies

Hem descobert horitzons nous per superar-nos,
posar-nos a prova i acostar a tothom la millor
atenció. Perquè anem avançant per un camí que
no deixa de banda ningú. Un camí on tots tenim
molt per viure.

molt per fer
molt per viure

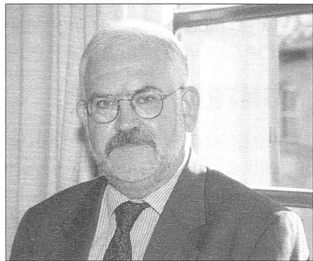
Generalitat de Catalunya

www.gencat.es

4 hemeroteca i editorial

5 informe

Ha començat una nova història.
Per Sebastià Verd.

10 nova història

La guerra de tots.
Entrevista a Joan Manuel López Nadal, per Constanza Forteza.

16

Temps de canvi.
Entrevista a Rosario Huesa, per Juan Antonio Sánchez.

22

Por de volar.
Taula rodona amb Onofre Martorell, Antoni Monserrat i Antoni Riera, per Magdalena F. Mulet.

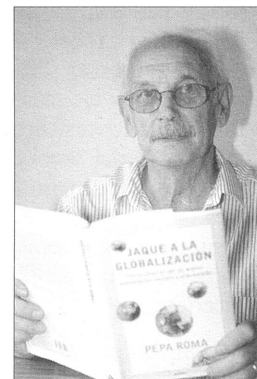

28

"No hi haurà un nou ordre mundial".
Entrevista a Albert Cid Picado, per Gina Garcías Sansaloni.

34

Guerra en nom del Déu Mercat.
Entrevista a Pep Suàrez, per Magdalena Cortès.

40

Legislacions i drets humans.
Entrevista a Margalida Capellà per Antoni Oliver.

45 la clau d'ONA

ona Quadern de debat

n. 92, desembre 2001

Edita: Fundesba, SL.

Directora gerent: Sinfo García Gómez.

Director: Sebastià Verd.

Consell assessor: Mateu Carrió (arquitecte), Bartomeu Bennassar (teòleg), Antoni Fleixes (economista) Jaume Garau (psicòleg), Sinfo García (dir. gerent Fundesba), Empar Rocabrana (economista).
Secretària de redacció: Magdalena F. Mulet.

Redacció i col·laboradors: Jordi Calleja, Magdalena Cortès, Gina Garcías, Maria Ferrer, Constanza Forteza, Miquel Massutí, Antoni Oliver, Joana M. Roque, Antoni Rosselló, Juan Antonio Sánchez i Jaume Rosselló.

Disseny i muntatge: Eparrutx, tel. 971 42 09 66 - Palma

Impressió: Imp. Homar. Tel. 971 43 08 61 - Palma

Administració i Publicitat:

Fundesba, S.L. c. Francesc de Borja Moll, 10, entresòl b.
Tel. 971 71 16 61 - Fax 971 71 91 94. 07003-Palma de Mallorca.

Dipòsit legal: PM-608-1992

Preu: 600 pessetes (3,61 euros) - Subscripció: 5.000 pta. (30,60 euros) per any (10 números)

(Jaume Rosselló és l'autor de les fotografies d'aquest número)

Tarja de subscripció

En

Adreça

Ciutat Tel

C/c. Banc o Caixa d'Estalvis

Signatura:

Per a subscripcions, copiau aquesta tarja i adreçau-la a **Fundesba, S.L.**
c. Francesc de Borja Moll, 10, entresòl b. 07003-Palma de Mallorca, o
telefonau al 971 71 16 61 - Fax 971 71 91 94 - e mail: fundesba@jet.es

En el principi d'una nova història

Quan som a punt d'entrar en el 2002, amb un canvi de moneda que transformarà les nostres vides i que ens farà prendre consciència de formar part d'un món cada cop més global, ja tenim pocs dubtes sobre el canvi d'època que vivim. Sobretot després de l'11 de setembre, de l'atac terrorista sobre Nova York i Washington i de la rèplica dels Estats Units i els seus aliats. Fa deu anys de la caiguda del mur de Berlín i de llavors ençà es vivia la sensació d'un final d'etapa. Fins i tot es parlà del "final de la història", si bé els esdeveniments posteriors ens han demostrat que la desaparició de la Unió Soviètica només obrí un parèntesi que Bin Laden s'ha encarregat de tancar. A partir d'ara res no serà igual. Els països occidentals viurem amb l'amenaça del terrorisme i amb la crisi econòmica que provoca aquesta incertesa.

Evitar aquest mal és el que pretenen els aliats contra el terrorisme. Tallar d'arrel tot allò que atempti contra un model de societat fonamentat en la llibertat personal, però sobretot en la llibertat de mercat. Però és evident que combatre els terroristes no serà suficient si no s'ataquen, també, les causes que provoquen o emparen el terror. En aquest sentit són molts els que denuncien els excessos del liberalisme triomfant, grups com ATTAC que han globalitzat la protesta contra la mateixa globalització.

El creixement econòmic del món occidental és a costa de la perpetuació d'un repartiment injust de la riquesa. Si abans la geopolítica dividia la humanitat en tres blocs, dos que seguien els models socials hegemònics i un tercer que englobava els desheretats, el Tercer Món, ara tot s'ha simplificat, però el planeta continua dividit per una única frontera: la que separa la riquesa de la pobresa.

És una frontera que no té uns límits molt definits, com tampoc no els té el camp de batalla que, més enllà d'Afganistan -un dels països més pobres del món- ofereix escenaris de misèria a balquena davant la indiferència d'un Nord que, de cop i volta, ha vist perillar la seva seguretat personal. Cal, per tant, que la reacció del món occidental en aquest reinici de la història tenguí present que la pacificació global mai no podrà arribar ni pel terrorisme, com és evident -i amb això cal ser inflexible- ni per la via d'anular la consciència social. Ans tot el contrari: cal frenar les polítiques neoliberals i decantar-se per nous horitzons de desenvolupament que endemés del mercat tenguin cura, sobretot, de les persones.

Aquest és l'únic escenari possible en què la nova història pot afavorir el benestar de la humanitat, perquè aquest benestar sigui per a tots i no només per a una part. En aquest sentit cal animar el ressorgiment de la crítica, evitar que el liberalisme sigui l'única opció ideològica i actuar localment per canviar, a tots els indrets del planeta, les condicions de vida dels seus habitants. En el nostre cas, cal avançar cap a un model social més equilibrat i que, endemés, participi obertament en el desenvolupament harmònic d'una àrea, la Mediterrània, que és el principal focus de conflicte del món actual.

El recent Fòrum de Formentor va permetre, si més no, cinc minuts de diàleg que cal apreciar en tot el seu valor polític. Però el paper de la nostra societat pot ser més actiu i no hem de limitar-nos a ser espectadors de la història. Potser el nostre paper només sigui de peu de pàgina dins del llibre d'aquesta història, però per a nosaltres és important. És important frenar el desenvolupisme i crear les condicions per a una convivència més justa i respectuosa amb l'entorn cultural i territorial.

FORMENTOR: CINC MINUTS PER A LA PAU

Un any més el Fòrum Formentor va reunir alguns dels principals protagonistes de la política mediterrània: per segon any consecutiu, Arafat i, enguany, Simon Peres. El líder de l'OLP i el veterà polític israelià es reuniren només cinc minuts, però va ser un punt d'inflexió.

Com relata aquesta crònica del *Diari de Balears* la pau era a debat a Mallorca. També hi assistiren els presidents d'Egipte, Mubarak i el d'Espanya, José María Aznar. I en un plànol diferent els presidents de Catalunya i de les Illes Balears, Jordi Pujol i Francesc Antich, que després signaren un acord de col·laboració per constituir un *lobby* davant la Unió Europea.

Pujol i Antich veuen amb preocupació com la política europea fuig de la Mediterrània i es trasllada cap a l'Est. D'això també se'n va parlar a Formentor.

CONTRA MADRID

Per molt de greu que li sàpiga al portaveu popular al Parlament, el Govern central discrimina les Balears. Segons recull el *Diario de Mallorca* tot fent-se ressò del debat sobre l'estat de l'autonomia, González Ortea acusà l'executiu de Francesc Antich de culpar el govern d'Aznar per amagar la pròpia incapacitat. Però no té raó. La discriminació ve d'enfora i no coneix color polític, encara que en els darrers dos anys la situació s'hagi deteriorat molt més.

En el debat sobre l'estat de l'autonomia es recordaren els molts assumptes pendents, des de l'aplicació real del Règim Especial fins a les lleis impugnades pel Govern central. És cert que el finançament autònom ha millorat, però no és menys cert que les Illes continuen a la cua de totes les comunitats autònomes. El Govern central no en té tota la culpa, però no és innocent.

CRISI EN EL SECTOR AERI

La crisi internacional sobrevinguda per l'atac terrorista contra les torres bessones i el Pentàgon ha repercutit més fort que a cap altre sector a les companyies aèries. A les Balears -vegeu la informació d'*El Día del Mundo*- totes les companyies han reduït freqüències de vol i, fins i tot, han anunciat retalls de plantilla a gran escala. Un fet que preocupa els sectors empresarials, perquè implica una disminució de l'oferta, i els sindicats, perquè es poden perdre centenars de llocs de feina. Air Europa preveu acomiadar 150 treballadors només a les Illes.

D'altra banda, el Govern ha constituït una mesa del transport aeri per seguir els esdeveniments. La primera passa ha estat reiterar la petició de declaració d'interès públic per a les rutes interinsulars i els vols amb la Península.

UNA INDÚSTRIA QUE PERD EL VOL

Un altre sector que pateix les conseqüències dels atemptats és l'industrial, sobretot aquelles indústries que tenen el seu mercat, o part d'ell, als Estats Units on el consum ha baixat en picat. És el cas de Perlas Majórica, que té el 30% de les vendes a bord d'avions i als aeroports. Aquesta empresa, la més internacional i coneguda de Mallorca, travessa un dels seus pitjors moments, la qual cosa ha obligat a canviar la directiva, com informa *Última Hora*.

També s'anuncien regulacions d'ocupació que, sens dubte, tendran l'oposició d'uns sindicats que no veuen gens clara la gestió dels nous propietaris, la multinacional Alpha que fa ara tres anys adquirí la firma.

INFORME

Ha començat una nova història

Sebastià Verd

L'11 de setembre va canviar la història. Un nou ordre internacional s'ha començat a dissenyar, però ningú no sap quins seran els seus fonaments i quines repercussions tindrà a les Illes Balears. D'entrada, el turisme, que és un dels principals estendards de la societat del benestar, ha entrat en crisi -

en especial el sector aeri - però tampoc no se sap si la nova situació ens perjudicarà o beneficiarà a curt termini. I tot plegat, de cara a un futur molt imminent la societat balear ha de fer front a un canvi de model territorial, a la creixent immigració o a la introducció de l'euro.

Els atemptats contra els Estats Units i la guerra als terroristes i talibans ha significat el principi d'una història diferent de la que ens havíem avesat en els darrers anys. La caiguda del mur de Berlín o la desaparició de la Unió Soviètica marcà el final d'una època, però no el començament de cap altra. Fins i tot es parlà del final de la història. Però la creença que només hi podia haver un únic bloc universal, un sol pensament, ha caigut pel seu propi pes i, en aquest sentit, es pot dir que la transició de segle ha hagut d'esperar més d'una dècada. Durant tots aquests anys el neoliberalisme havia cregut que no tenia ni límits ni alternatives. S'havia apoderat de la globalització i l'havia convertit en un sinònim de poder econòmic. Va ser necessari assistir en directe a l'enfonsament de les torres bessones per saber que aquesta no era la història vertadera. Ningú no sap quina és, però allò que és segur és que el món occidental ja mai més no tornarà a romandre tranquil si abans no fa la gran reforma pendent. El bombardeig d'Afganistan, com abans el de Sèrbia o la guerra contra Iraq, són operacions policiaques a gran escala en defensa d'un ordre que, de totes maneres, caldrà modificar. A Nova York, l'11 de setembre, el fanatisme que predica la felicitat celestial per a tots els morts a la "guerra santa" va clavar l'estoc a la promesa del paradís terrenal capitalista. Les conseqüències ja s'han fet notar. A tot el món i, evidentment, també a les Illes Balears.

L'atac de l'11 de setembre i la declaració de guerra dels Estats Units i els seus aliats contra Afganistan i el fonamentalisme islàmic han situat el món en un nou temps. El cert és que vivim un conflicte bèl·lic que té un escenari concret, però que es pot estendre a qualsevol indret del planeta en qualsevol moment, encara que els objectius preferents del terror siguin els interessos nord-americans. Una guerra imprevisible en la qual tothom pren part o es pot veure implicat. En conseqüència, quin ha de ser el paper de les Illes Balears en el context d'aquesta crisi? Amb la destrucció de les torres, una de les més tràgiques accions de guerra que recorda la humanitat, l'agressió sorgí per l'acció d'un poder que ultrapassa la personalitat de Bin Laden, que fins i tot sobrepassa les capacitats d'un estat, i que té prou capacitat per atacar els símbols del país més poderós de la Terra i de la globalització. I és precisament aquesta globalització que ens obliga a ser més que simples espectadors de la tragèdia. Els efectes del temps de després entraran a casa nostra de la mateixa manera que ja ho feren les imatges de la televisió.

Totes les cancelleries occidentals han avisat sobre l'establiment d'un nou ordre internacional. Com afectarà les nostres vides quotidianes? La predicció és difícil. Segurament tractarà d'organitzar una defensa més forta de l'anomenada civilització occidental, però tal cosa, paradoxalment, pot significar la supressió o la restricció d'alguna de les llibertats que caracteritzen el model de convivència americana o europea. Es pot restringir, per exemple, la llibertat de moviment de les persones o la llibertat del pensament. Això

significaria un retrocés de la història i la primera batalla guanyada pels terroristes. En conseqüència allò que caldria esperar és, com afirmà l'expresident Clinton a una conferència pronunciada a Barcelona, una resposta no només militar sinó econòmica i social, mitjançant plans de desenvolupament per al Tercer Món que, endemés d'aïllar el terror, evitin les causes que el provoquen. Sigui com sigui, la línia entre l'abans i el després ja s'ha traçat i les conseqüències seran inevitables.

CRISI TURÍSTICA

Allò que ja se sap és que la possibilitat de nous atacs terroristes constitueix un factor d'inestabilitat que pot causar perjudicis molt greus al turisme. De moment, l'Organització Mundial de Turisme ha rebaixat dràsticament les previsions de creixement del turisme internacional per a l'any que ve, però sobretot, l'atac a Washington i a Nova York amb avions segrestats per comandos suïcides ha agreujat fins a límits insuportables la crisi del sector aeri, un sector del qual depèn el nostre model turístic i que, per tant, pot condicionar el seu desenvolupament futur. D'altra banda la situació ha creat una crisi turística conjuntural, que afecta unes àrees concretes, però que es podria estendre si l'estat de guerra es fes evident i augmentés la inseguretat. Si aquesta es concentrés a determinats països islàmics, com ha succeït en els darrers anys, la situació podria ser fins i tot favorable als interessos turístics de les Illes, tal com ja han anunciat alguns dels principals majoristes de viatges. Però també podria derivar en una inestabilitat generalitzada i produir un canvi d'hàbits que alentís el creixement del turisme internacional. No podem oblidar els interessos que les cadenes hoteleres mallorquines tenen arreu de la conca mediterrània o al Carib, on la baixada del turisme nord-americà és dramàtica.

Però, precisament perquè hi ha una enorme incertesa i perquè tan possible és treure rendibilitat de la crisi com ser-ne víctimes, la prudència ha estat la tònica general tant dels responsables polítics de la nostra comunitat com dels dirigents empresarials i sindical. No obstant això, hom és conscient que el marge de maniobres és escàs. Tots els informes econòmics recents diuen que la resposta que les Illes Balears han de donar a la crisi- anterior a l'11 de setembre- només pot ser una: una estratègia política que sigui integradora per al conjunt de la societat de les Illes i que cerqui, també aquí, un nou ordre que trenqui els actuals desequilibris econòmics i socials. Al capdavant si l'horror terrorista és una de les conseqüències més negatives de la globalització, la millor mesura per combatre'l seran polítiques econòmiques i socials, també a l'esfera local. En un món global, l'economia de les Illes pot patir les conseqüències de la folia, encara que no sigui la víctima elegida, però també pot aportar el seu gra d'arena perquè renaixin els equilibris i, amb ells, l'esperança.

Un exemple de la situació que travessen les Illes: tothom és conscient que el creixement urbanístic, i per tant l'increment de la pressió demogràfica sobre el territori de les Illes Balears ha desbordat totes les seves possibilitats. Hom veu que les coses més elementals comencen a no funcionar. L'estiu de l'any passat significà el definitiu trencament d'un equilibri que malgrat tot s'havia conservat al llarg de les darreres dècades. Havia arribat, doncs, l'hora de posar-se a fer feina per definir un nou ordre territorial i, conseqüentment, un nou equilibri social que faci possible la convivència de tots els residents a l'arxipèlag. Però la resposta empresarial, fins ara, ha estat de lament, de resistència a les reformes estructurals que promou el Govern i no ha fet els deures. En qualsevol cas, des del punt de vista d'organització territorial, els consells han començat la redacció dels plans territorials insulars, però subsisteixen molts de dubtes. Tal com recordàvem en anteriors edicions d'ONA, els desacords entre UM i els partits que formen part de l'executiu balear constitueixen un entrebanc que sovint fan perillar la continuïtat del Pacte de Progrés.

TERRITORI I POBLACIÓ

Des del Govern s'aposta per una modificació de les directrius territorials i per l'aprovació d'una llei de sòl autonòmica que, entre d'altres coses, reguli un sistema de quotes per a la concessió de llicències d'obra. Els responsables d'urbanisme del Consell no són partidaris d'aquesta fórmula. Ho han avisat des del GOB: el Pla territorial de Mallorca pot significar l'ordenament de l'urbanisme i, endemés, regular el creixement demogràfic en la mesura que això sigui possible, però mentre es tramita, poden passar dos anys i haver-se creat cent mil noves places residencials. De fet, ja l'any passat -a pesar de l'anunciada desaceleració econòmica- es varen visar projectes d'obra que permeten incrementar la població mallorquina en quaranta mil habitants més. Les xifres amb què ens movem són tan absurdes que s'imposa un esforç d'imaginació per part de tots els agents socials i, evidentment, de les institucions. L'establiment d'una quota anual de llicències és una mesura imaginativa, que pot tenir dubtes legals, però que ja compta amb dues sentències judicials favorables. Si es vol substituir-la per un altre sistema, no hi ha d'haver problema, però ha de ser un sistema que, com a mínim, sigui tan eficaç com l'anterior.

El fet és que s'imposa ordenar el territori i també ordenar el creixement demogràfic sense que això impliqui atemptar contra la solidaritat amb els immigrants. En aquest sentit, la polèmica entre UM i el Govern ha situat a un primer plànol de l'actualitat un tema tan complicat des del punt de vista social com apassionant des de la perspectiva de planificació econòmica. Parlem, evidentment, de la conveniència de frenar el creixement de població i, per tant, de la possibilitat o no de posar més barreres a la immigració. Unes declaracions de la presidenta del Consell, Maria

Antònia Munar, avisaven sobre els problemes que pot causar una creixent arribada de treballadors extracomunitaris. El problema és molt complex i, com afirmà el president Antich a la conferència inaugural de curs al Club Diario de Mallorca, "convé que no ens deixem arrossegar per formes de xenofòbia que, amb les corresponents dosis de populisme i de demagògia, poden provocar l'aplaudiment fàcil de certa part de la població". No debades som davant la primera qüestió que cal clarificar abans d'iniciar qualsevol procés de planificació territorial, que és del que es tracta en aquests moments. Quin tipus de societat volem?, quin és el pes demogràfic que aquest tipus de societat pot suportar? i com l'hem d'estructurar socialment i cultural?

Hi ha prou elements per creure que la societat mallorquina no vol incrementar el nombre d'habitants molt més enllà de les xifres actuals, la qual cosa implica no haver d'incorporar nous contingents d'immigrants (no oblidem que el percentatge de residents estrangers ja suposa el 10% de la població) ni tampoc el nombre de turistes, sinó que el desig majoritari sembla ser desestacionalitzar al màxim la temporada i diversificar l'economia, per fer que els llocs de feina i la societat en definitiva siguin més estables. Paraules com harmonització, equilibri, integració, són definitoris del nou model, però tot això de moment és una utopia, si més no mentre continuï vigent un model econòmic que per sobreviure necessita créixer tal com ho ha fet en els darrers quatre anys, període en el qual el nombre de residents estrangers s'ha més que duplicat.

PROCÉS AL TURISME

Però no només ha crescut el nombre d'immigrants estrangers, sobretot els extracomunitaris -que segons sembla són els que més preocupen Unió Mallorquina- sinó que també ho ha fet la població de nacionalitat espanyola, la qual cosa reforça el fenomen immigratori que s'arrossega des dels anys seixanta. En quatre anys hi ha quasi cent mil persones més en el conjunt de les Balears, que a més han rebut un milió i mig de nous turistes. Tot plegat ha provocat la sensació de saturació i la recerca d'alternatives. Les directrius d'ordenació territorial varen ser una primera passa. La seva reforma pretén posar uns límits. I no obstant això, hom és conscient que el debat real no pot ser aquest, sinó la definició d'un nou model econòmic, sense el qual la planificació territorial està condemnada al fracàs. Un model que eviti el consum de territori i que estabilitzi el nombre de turistes com a màxim en les xifres actuals.

En definitiva, els canvis de model i, si és el cas, l'estabilitat demogràfica han d'arribar per la via d'una reforma de l'estructura econòmica. Les armes de què disposen les institucions polítiques són molt limitades i, evidentment, la més aprofitable de totes pot ser el Pla territorial. Però això implica consens i capacitat de liderat. Limitar el creixement no pot significar atemptar contra cap col·lectiu, sinó justament procurar un

model social que faci un ús acurat del territori i dels recursos econòmics per permetre gaudir de major prosperitat i qualitat de vida al conjunt de la població, inclosos -com no pot ser d'altra manera- els immigrants. Bartomeu Bennàssar en el llibre *Procés al Turisme*, analitza el fet immigratori com un dels trets essencials de la nostra història més recent. Parla de la immigració i dels immigrants, com d'un fenomen que integra la nova identitat dels mallorquins, i també de la marginació com el vessant més negatiu i rebutjable dels successius booms turístics.

Bennàssar recorda com en els anys setanta una greu crisi afectà de ple la primera gran onada immigratòria del turisme. Milers de novins quedaren sense feina i, per primer cop, començà a parlar-se de marginació, d'una marginació d'exclusos socials que el mercat havia rebutjat. Ara, el problema és el mateix, tot i que

que servirà per mesurar el ritme del creixement econòmic i els impactes socials i mediambientals que provoca el nostre model econòmic. La simple exposició de les dades ens demostra que fa temps que hem sobrepassat els límits de sostenibilitat. Patim les conseqüències d'un excés de població. Es construeix per tot arreu i, no obstant això, els preus dels habitatges són més cars que mai. Però, sobretot, allò que més preocupa -i d'aquí que la idea d'un procés al turisme sigui molt adequada al moment que vivim- és l'articulació d'una societat que es comporta de manera irresponsable, tan econòmicament com social i cultural. L'ús de la llengua catalana recula constantment. En definitiva, la nostra és una societat que engreixa més que no creix, té un excés pes demogràfic i, això no obstant, necessita els immigrants. Els necessita, però els margina.

la seqüència dels fets no sigui exactament igual i que les circumstàncies i els personatges també siguin uns altres. Tornem a viure una gran onada immigratòria, bona part de la qual, però, procedeix de fora l'Estat espanyol, però de bell nou és el desenvolupisme que serveix d'imant. Ara no hi ha atur apreciable i abans sí que n'hi havia, i fins i tot la crisi actual provoca incertesa, però al mateix temps l'esperança que no ens afecti directament. En qualsevol cas continua havent-hi marginació social, llocs de feina a precari i sous baixos, una marginació més greu que mai perquè conviu amb una de les societats considerades més riques d'Espanya, una marginació a la qual, ara, s'afegeix la dels exclusos per la Llei d'extranjería.

IMPACTES SOCIALS I MEDIAMBIENTALS

Una prova la tenim al mateix sector turístic. Fa uns mesos la Conselleria de Turisme feia conèixer els índexs de sostenibilitat, un instrument

En aquests moments es farà el cens de població que permetrà actualitzar les dades demogràfiques i conèixer amb més exactitud la realitat del fenomen immigratori que és, sens dubte, la gran novetat d'aquests temps de transició social que vivim. Avui la població balear és de les més heterogènies de tot l'Estat i la que té un major percentatge de residents estrangers. Segons les darreres dades conegudes, un 9,3%, la qual cosa fa que també sigui una de les regions europees de major barreja ètnica, només superada per les grans capitals, per Suïssa i Luxemburg. No és estrany, doncs, que aquesta qüestió hagi esclatat enmig del debat sobre el futur de les Illes i en uns moments tan delicats per a la convivència entre el Nord i el Sud com els que es viuen actualment.

Ho recordava el conseller de Treball en fer-se ressò de la darrera reunió de la Mesa de Diàleg Social: l'actual model econòmic de les Illes Balears necessita incorporar més treballadors del que pot proporcionar el creixement vegetatiu de la població. Limitar la immigració sense refor-

Guerra, companyies aèries i turisme

Assemblea de l'OMT

Després dels atemptats terroristes de l'11 de setembre i de les primeres setmanes de conflicte bèl·lic, les pèrdues de les aerolínies de tot el món arribaran als 12.000 milions de dòlars (devers 13.000 milions d'euros), segons la previsió feta per l'Associació Internacional del Transport Aeri (IATA). Això significa que les pèrdues s'han multiplicat per cinc respecte de la situació anterior que ja era molt crítica. En conseqüència, la IATA adverteix que continuaran els reajustaments de plantilla, la qual cosa farà que quedin al carrer prop de 200.000 treballadors.

Segons la IATA, les grans companyies internacionals hauran perdut 7.000 milions de dòlars en el decurs d'enguany (7.659 milions d'euros). Abans dels atacs, les previsions de pèrdues ja eren importants, al voltant de 2.500 milions de dòlars, però no arribaven a l'extrem actual. Per a tot el sector, les pèrdues es xifren en més de 13.000 milions d'euros. La raó és que el trànsit aeri i la capacitat per transportar passatgers ha caigut un 15% de setembre a desembre. Si es traslladen aquestes xifres al conjunt de l'any, la caiguda del trànsit se situa en el 5%.

Les companyies nord-americanes són, en principi, les més afectades per la crisi. Però les europees també en pateixen les conseqüències.

L'Associació d'Aerolínies Europees (AEA) estima que les seves pèrdues superaran els 2.500 milions d'euros i que un centenar d'avions deixaran d'operar.

És evident que aquest panorama repercutirà en el turisme. En aquest sentit, un informe de l'OMT (Organització Mundial de Turisme), diu que la prolongació de la guerra a Afganistan tendria una greu repercussió sobre el turisme de llarga distància, mentre que es mantindrà el de curta distància. En conjunt, però, es produeix una baixada d'ingressos per facturació, la qual cosa afecta el volum de beneficis dels majoristes de viatges i, per tant, pot tenir conseqüències sobre tota la cadena del negoci turístic.

En qualsevol cas, l'OMT destaca que el turisme es redistribueix i canvia de destinació constantment. Té una "extraordinària capacitat de recuperació" la qual cosa du a la conclusió que l'any 2001 es tancarà amb xifres "no dolentes" per a la majoria de les destinacions. "Si es perfil·la un escenari de major seguretat per als viatges, la confiança dels consumidors romandrà estable i el sector es recuperarà". Les previsions per al 2002 es presenten encara millors que per a l'any en curs, "encara que tot dependrà de com evolucionin els esdeveniments".

mar el model pot tenir conseqüències nefastes. Cal fugir, per tant, de culpar els immigrants laborals d'una situació de la qual no són responsables. Tot plegat és aconsellable fer-se ressò de les paraules del president Antich sobre els atemptats de Nova York i Washington i la guerra d'Afganistan. Conscient de la presència d'un elevat nombre de musulmans a les Balears -la xifra supera ja els vint mil-

el president convidà a rebutjar la xenofòbia i a ser solidaris amb els recent arribats i amb les circumstàncies que els han empesos a cercar una nova vida lluny de ca seva. Una política que no pot ser aliena a la necessitat d'integrar la immigració en un model de convivència que tenguin en la llengua catalana i la cultura de les Illes el principal eix d'articulació.

ECONOMIA PRÒSPERA

El fet és que les Illes Balears han d'afrontar a la crisi internacional en un triple front: social, territorial i cultural. Econòmicament les coses semblen prou clares i parlen de la possibilitat de dur a terme les reformes necessàries a pesar de les incerteses que provoca la "guerra". L'informe que acompanya el projecte de pressuposts de la Comunitat Autònoma per a l'any que ve parla d'un alentiment econòmic. Enguany el producte interior brut pot créixer un 3,5%. En cap moment, però, la situació no delata símptomes de recessió, ans tot el contrari cal parlar de creixement sostingut, és a dir, suportable.

L'apropament del Pacte de Progrés als sectors empresarials de les Illes és una decisió estratègica, els resultats de la qual són una incògnita, però que té com a objectiu posar en marxa un projecte de país, la finalitat del qual sigui la major qualitat de vida possible per als residents i no un simple camp de negoci. Durant tot el llarg mandat del Partit Popular, la defensa a ultrança de la llibertat de mercat va ser l'únic model de desenvolupament que s'acceptava des del Consolat de Mar i lògicament ara se'n pateixen les conseqüències. Ara es tracta de posar una mica d'ordre en el desgavell i de ser previsors de cara a les repercussions de la nova història. Però per a això cal la complicitat de tots els agents socials i, també, de totes les institucions, inclosa, sobretot, l'Administració central, que sistemàticament s'oposa a les iniciatives sorgides del Consolat de Mar. La prova és el rebuig sistemàtic de les reivindicacions contingudes en el Règim Especial, la negativa a canviar la lletra del Conveni de carreteres i l'oposició a declarar servei públic les rutes aèries insulars. Des del PP de Madrid es diu que actuen per raons d'Estat quan, en realitat, el que es fa és defensar uns interessos econòmics molt determinats en contra de l'interès general, en nom de la llibertat de mercat.

El cas més recent és el de les companyies aèries. El Govern central s'ha oposat sempre a la declaració de servei públic de les rutes de les Balears, però fa tres anys ho va aprovar per als vols interinsulars de les Canàries. La raó exposada és que la lliure competència sempre serà millor que un règim monopolista, quan el cert és que la declaració l'única cosa que fa és garantir la bona cobertura de servei durant tot l'any i no només quan el mercat funciona a ple rendiment, és a dir, durant l'estiu. És una decisió que va prendre quan Iberia encara era pública i que ha mantingut després de la seva privatització. L'executiu central confia en les excel·lències del mercat, però es tapa els ulls quan els que en pateixen les conseqüències són els serveis perifèrics, quan, per exemple, Iberia centralitza tot el seu operatiu des de Madrid o quan Son Sant Joan, segurament per raons de mercat, sembla millor comunicada amb Alemanya que amb la Península. La mateixa raó, potser, que va fer que AENA es negàs a finançar l'hangar a Mallorca, tal volta per evitar una competència a Barajas i

beneficiar les inversions fetes per Iberia, quan encara era pública, a l'aeroport de Madrid.

INSOLIDARITAT ESTATAL

A la mateixa conclusió s'arriba si s'analitzen les circumstàncies que condicionen el desenvolupament de les carreteres de les Illes. L'objectiu del boicot de l'Administració central a l'aplicació del conveni, que es va signar quan el PP governava al Consolat de Mar, és evitar que les perspectives de desenvolupament ultraliberal que hi ha a les Illes no baratin en absolut i, en aquest sentit, és evident que els projectes d'autopistes que avalava l'anterior executiu autonòmic afavoreixen l'expansió urbanística, mentre que el pla de l'actual govern pretén utilitzar la xarxa viària com un element de control territorial, eixugant els problemes de trànsit i sense crear noves infraestructures que generin més creixement, més població i, per tant, més cotxes. És una proposta arriscada però que, sens dubte, cal assumir. El Govern central en lloc d'acceptar la voluntat de les institucions insulars imposa la continuïtat del model anterior amb l'excusa que el conveni especifica el tipus d'obra a executar. No obstant això, tothom sap que aquest acord se signà com a compensació a la manca d'inversions estatals i, en aquest sentit, el desdoblament de la carretera de Manacor, per citar només un exemple, si bé és un projecte alternatiu a l'autopista, en cap cas no hipoteca la possibilitat de fer-la en el futur si la solució no fos suficient.

Mentrestant, des de la Moncloa es recorre la Llei de comerç, que pretén defensar els petits botiguers de les Illes davant els interessos de les grans superfícies. També es recorre l'ecotaxa, amb l'agreujant que acaba d'aprovar un increment de les taxes aeroportuàries que tindrà una repercussió sobre el mercat molt similar a l'impost turístic. Però, naturalment, es diu que les taxes aeroportuàries són qüestió d'Estat. Segurament perquè no afecten el conjunt de la població espanyola, encara que sí, i greument, l'economia privada i general d'una de les comunitats més punteres de l'Estat, la nostra. En definitiva: allò que es rebutja sistemàticament és qualsevol intent de canviar les estructures d'una societat sobre la qual penegen excessius interessos forans. És tracta, ni més ni pus, d'entrebanar qualsevol intent d'apuntalar una autonomia fonamentada en els interessos socials i, per contra, d'afavorir els poders econòmics que encara aposten pel desenvolupisme.

Si més no, aquesta és una visió del punt de partida. De la situació a partir de la qual les Illes Balears engeguen el seu paper a l'inici de la nova història en el decurs de la qual el món haurà de donar resposta a les diferències creixents entre les societats desenvolupades i les que són en vies de desenvolupament o, senzillament, a la misèria. El paper d'una societat petita enmig de la Mediterrània és molt minso, però no per això és menys important. És important, com a mínim, per aportar un gra d'arena a la construcció d'un ordre internacional més just i, sobretot, perquè aquest ordre es consolidi de portes endins.

Una economia predisposada a l'euro

De cara als pròxims mesos totes les previsions econòmiques parlen d'incertesa. Res no és segur a partir que els principals motors econòmics del món han entrat en recessió. Ho han fet els Estats Units després de l'11 de setembre i s'hi manté des de fa temps el Japó. Mentrestant, Europa tremola, tot i que Gran Bretanya confia a mantenir el consum i Alemanya pensa només en termes d'alentiment. Aquest és a grans trets el panorama universal en què d'aquí a pocs dies l'euro començarà a ser emprat com a moneda d'ús corrent a la botiga del cap de cantó. Malgrat tot, però, a les Balears les previsions no són alarmants. Si més no de moment.

El Govern i les principals entitats empresarials i financeres coincideixen a preveure un alentiment que, en qualsevol cas, té més a veure amb un creixement sostingut que no amb l'escalfament que les Illes han patit en els darrers anys. Així, les previsions per al 2002 són d'un creixement del producte interior brut d'entre un 3% i un 3,5%.

En aquesta previsió hi juga un paper important l'especialització econòmica de les Illes Balears i la situació conjuntural del turisme internacional, però sobretot la constatació que l'economia il·lenca està ben disposada per a l'euro. Les Balears, com es pot veure a les gràfiques i estadístiques de "Les Illes Balears en xifres 2001", editat per l'IBAE (l'Institut Balear d'Estadística) estan perfectament integrades a l'economia europea, no sols a causa del turisme,

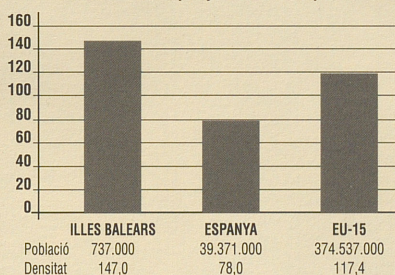
sinó pels nivells de riquesa i d'ocupació.

En qualsevol cas, un estudi de la UIB, que obtingué el Premi d'Investigació de "SA NOS-TRA" del 1998, diu que l'economia de les Balears presenta un alt nivell de asimetria respecte d'Espanya i de la Unió Europea i, en aquest sentit, l'euro és tant una oportunitat com un perill. Les Balears han de canviar el seu model turístic i diversificar l'economia. En el pròleg de la publicació, Miquel Alenyà diu que "caldrà fer molts d'esforços personals i col·lectius per tal d'obtenir els avantatges i compensar els desavantatges associats a la geometria singular que ens defineix i ens singularitza".

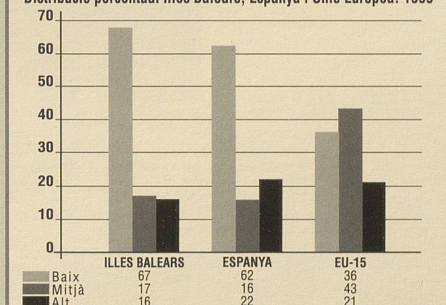
Segons un dels autors de la investigació esmentada, Javier Rey-Maqueira "les Balears es veuran obligades a millorar la qualitat i a pujar preus, a invertir en capital humà, és a dir, en formació i a potenciar la recerca". Les condicions actuals són bones, si més no al marge dels recents esdeveniments, però de cara al futur, el fet que la nostra destinació turística sigui madura i que cada pic hi hagi més destinacions alternatives fa que sigui necessària una reflexió "col·lectiva, assossegada, però a l'hora urgent" per adaptar-se a les condicions del futur. L'euro és una oportunitat, però s'ha de saber aprofitar. L'estudi diu que això és possible, però que cal ser més competitiu. Això vol dir incrementar la qualitat del producte turístic, del sistema econòmic en el seu conjunt i, òbviament, de les condicions de vida i de treball de tots els residents.

BALEARS I EUROPA EN XIFRES

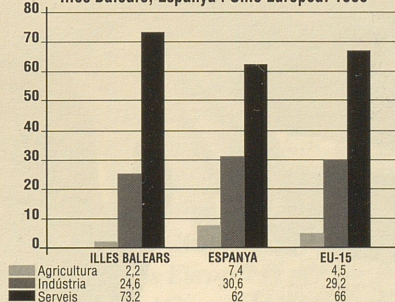
POBLACIÓ TOTAL I DENSITAT DE POBLACIÓ
Illes Balears, Espanya i Unió Europea. 1998

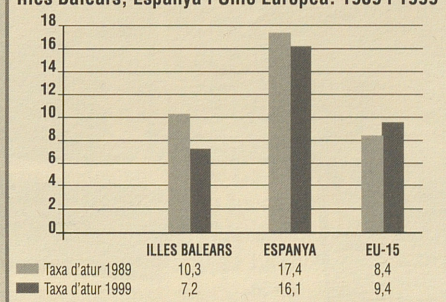
NIVELL D'ESTUDIS DE LA POBLACIÓ DE 25-59 ANYS SOBRE EL TOTAL
Distribució percentual Illes Balears, Espanya i Unió Europea. 1999

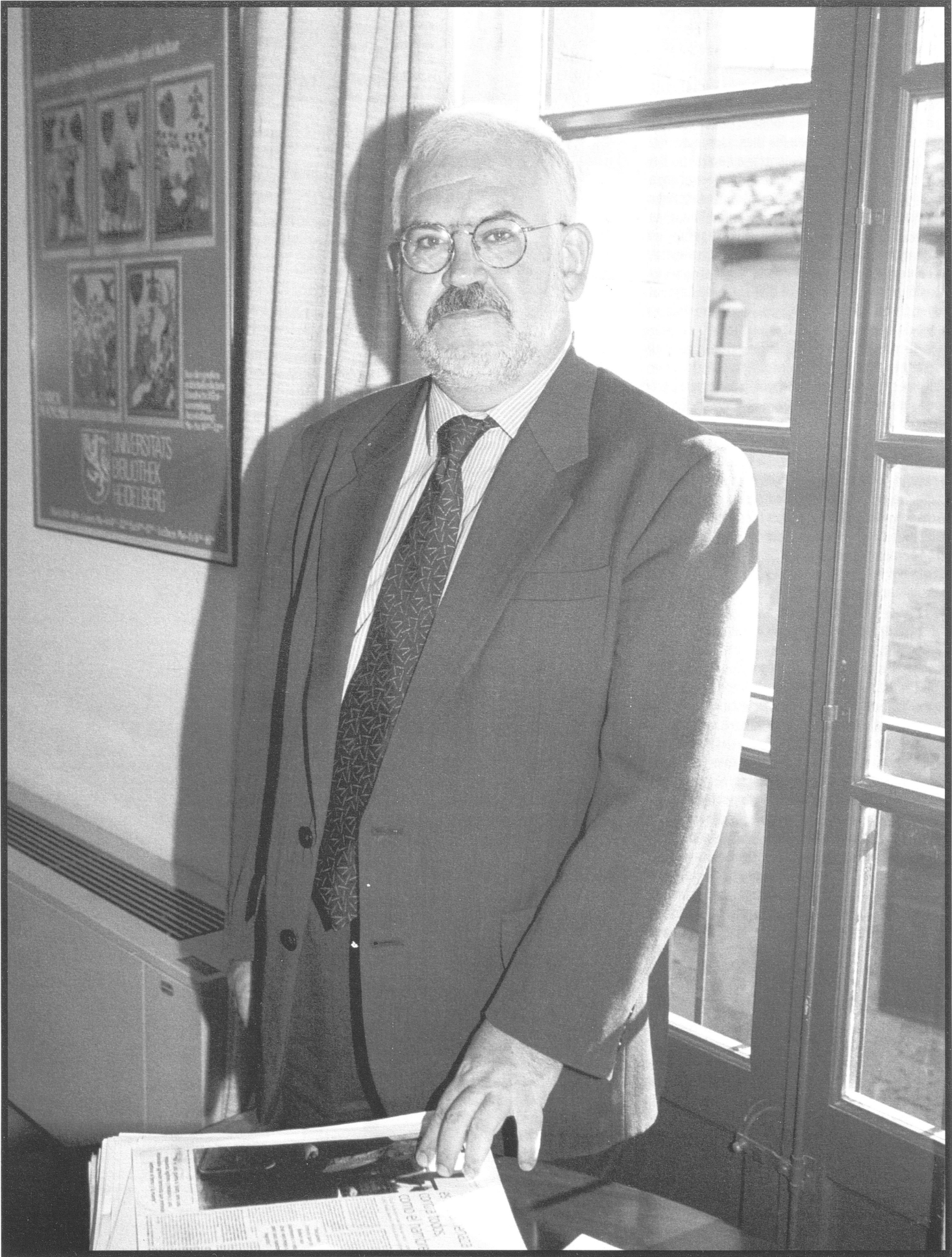

OCUPACIÓ PER SECTORS
Illes Balears, Espanya i Unió Europea. 1999

TAXA D'ATUR
Illes Balears, Espanya i Unió Europea. 1989 i 1999

La guerra de tots

Entrevista a Joan Manuel López Nadal

per Constanza Forteza

L'entrevista a Joan Manuel López Nadal es va fer quinze dies abans de la tercera edició del Fòrum Formentor, reunió d'on va sortir la fotografia d'Arafat, Peres, Aznar i Moubarak agafats els uns als altres i rient. Una imatge, una representació, d'allò que bona part de l'opinió pública del planeta espera, és a dir, que d'una vegada per totes es posin d'acord els interlocutors del conflicte més desestabilitzador del món. López Nadal es va prestar a parlar enmig dels preparatius de l'encontre, apassionat per un món que coneix directament gràcies a la seva experiència com a diplomàtic a països del nord d'Àfrica i del sud-est asiàtic.

L'avui director general de Relacions Europees i per a la Mediterrània del Govern de les Illes Balears està dotat de paraula imparable i ràpida, de gests intensos i compta amb un cap aparentment capaç de processar la immensa allau de dades dels conflictes que, distribuïts aquí i allà en un món cada vegada més proper, ens fan, o ens faran, emmalaltir a tots si no se cerquen solucions compartides. López Nadal abunda en la lliçó que, cop a cop, guerra a guerra, aprenem tots: l'estabilitat local és l'estabilitat universal. I viceversa. Ja acostat a un entorn més domèstic, tampoc no dubta a emprar àcid a l'hora de desmuntar els que considera tòpics dels seus companys d'esquerra i bufa sense manies contra el que cataloga de fonamentalisme professional dels mitjans de comunicació.

"Bin Laden, viu o mort", "No t'amaguis, t'agafarem", "Necessitam talibans morts". Es pot permetre un país civilitzat emprar un llenguatge com aquest durant molt de temps?

-Moltes vegades, la situació que vivim està dominada més pels sentiments que pel seny, i les reaccions són poc racionals. Consider completament lògic que hi hagi una persecució de la persona o de l'entitat responsable dels crims terroristes de l'11 de setembre i, no tan sols això, sinó de tota una campanya terrorista a diversos indrets del món. Ara bé, s'ha d'anar alerta amb la terminologia, s'ha de ser prudent, per ventura hi pot haver la temptació d'endur-nos-en més

pels sentiments que per la raó. I és una reacció que veiem a un costat i veiem a l'altre, en les manifestacions que es duen a terme en els països musulmans, tot produït més aviat per emocions primàries que no per un sentiment racionalitzat. I com sempre hem vist, el perill apareix quan les emocions van per davant del seny, perquè tot es pot descontrolar.

-Hi va haver un moment en què fins i tot es va ressaltar la necessitat de recórrer a mercenaris o a mitjans indesitjables per eliminar el considerat com a primer indesitjable.

-Crec que hem de ser prudents. Perquè una de les grans lliçons que hem d'extreure, i els Estats Units més que ningú, és que qui juga amb terroristes per promoure interessos polítics particulars, després pot ser víctima del monstre que ell mateix ha creat. Ara bé, podem fer aquests preàmbuls, podem analitzar aquestes qüestions, però vull deixar clar, fora de tota ambigüitat, la condemna més rotunda dels atemptats de l'11 de setembre i el meu suport més clar a la reacció de la comunitat internacional per combatre comportaments totalment intolerables. A partir d'aquí, és cert, tots hem de fer memòria. I Bin Laden, els talibans, d'on sortiren? Sortiren de la guerra freda, de determinats països que els donaren suport i del fet que els Estats Units, en uns moments en què els enemics eren els soviètics, deixaren de manera inconscient que creixés el fonamentalisme islàmic, l'extremisme religiós que després ha arribat on ha arribat. La lluita contra el terrorisme ha de tenir en els estats un punt de partida bàsic, s'ha de renunciar a la seva utilització com a eina

Joan Manuel López Nadal va néixer a Palma l'any 1951. Va estudiar dret i periodisme a Barcelona, estudis aquests darrers que fins i tot el dugueren a fer pràctiques al *Diario de Mallorca* en els anys 75 i 76, encara que, poc temps després, ja era professor de dret públic a la UIB (76-77). El 1980, després d'aconseguir el títol de l'Escola Diplomàtica de Madrid, ingressà a la carrera diplomàtica i començà un recorregut per les ambaixades d'Espanya a Beijing (Xina), Jakarta (Indonèsia), Tunísia, Nova Delhi (l'Índia), Bangkok (Tailàndia) o Lisboa

(Portugal) on ocupà diverses responsabilitats. Del 1984 al 1986 va ser vocal assessor del secretari d'Estat per a les Comunitats Europees, del 86 al 88 assessor diplomàtic del president del Congrés dels Diputats i del 96 al 98, subdirector general d'Àsia i del Pacífic del Ministeri d'Afers Exteriors. Parla anglès, francès i portuguès i és capaç de defensar-se en italià, alemany, grec, indonès i tailandès. És militant del PSIB-PSOE i, des de l'any 2000, director general de Relacions Europees i per a la Mediterrània del Govern balear.

oportunistes en benefici propi. No es pot combatre el terrorisme amb terrorisme, i aquí, a Espanya, ho sabem, perquè tenim una experiència bastant desgraciada. D'això n'hem de ser conscients, fins i tot d'una manera individual.

-I per què en un tema tan bàsic no s'ha arribat mai a una articulació bàsica, a una estratègia, encara que només fos de principis, dels estats?

-Jo intentaré ser un poc optimista. De vegades, de les desgràcies i dels esdeveniments completament negatius com els que hem viscut de sensació de por i de violència, poden sorgir conseqüències positives, podem extreure'n un parell de lliçons. La primera és que només tots junts podem, en un món globalitzat, enfrontar-nos al terrorisme. El terrorisme és un fenomen negatiu com ho és la pobresa, la injustícia o la violència. I tots aquests fenòmens han de ser combatuts perquè ens afecten a tots, a tota la humanitat. No estam davant cap enfrontament de cultures, religions o pobles; el que tenim és una sèrie d'individus, uns indesitjables, que recorren a la violència per aconseguir uns objectius, objectius més que dubtosos, perquè aquí no hi ha cap tipus d'idealisme, darrere hi ha una voluntat de poder ben clara. A mi, per exemple, em sembla completament estúpid qualsevol intent directe o indirecte d'idealitzar un personatge com Bin Laden. Un personatge que és el cap d'un grup armat amb pretensions polítiques i econòmiques de control sobre el món musulmà, que pretén controlar la política d'Aràbia Saudita amb totes les seves riqueses petrolíferes, i crear, en aquest món, una espècie de conglomerat antioccidental violent i agressiu. No hi veig cap idealisme. I no hem de pensar que els elements d'injustícia i de marginació que hi ha al món puguin servir d'excusa a allò que mai no podrà tenir cap tipus de justificació.

-La paradoxa i el cinisme són que aquests grups utilitzen els mitjans occidentals financers i de comunicació més sofisticats per, a la fi, predicar societats de comportaments medievals.

-Això forma part de les paradoxes de la globalització. Els sistemes de comunicació són a l'abast de tothom i els sistemes de producció també. La immediatesa de les comunicacions beneficia tot tipus d'interessos, són simples eines, uns les utilitzen i altres també. Però el que jo volia dir ben clarament, perquè això ho he manifestat públicament i ho repetesc cada vegada que tenc l'ocasió, fins i tot als meus amics més reticents, és que quan ja s'ha arribat al convenciment que un règim com el talibà ha de desaparèixer, quan hem arribat a aquest punt, a un consens que consider positiu, ni d'enfora negatiu, no entenc el perquè d'algunes manifestacions contràries, no entenc per què es manifesten les organitzacions de dones, les feministes, no entenc aquestes reaccions, tot sabent com estan les dones a Afganistan. Crec que la coalició internacional és justa i legítima, altra cosa és si entrem a analitzar la metodologia, l'operació concreta, els mitjans que s'utilitzen. Ara bé, no entenc com hi ha gent que qüestiona l'objectiu d'acabar amb aquest règim, aquesta pesta. Em costa d'entendre aquest tipus de reaccions.

ANTIAMERICANISME

-Es vol sumar als que es manifesten en contra de l'esquerra per un suposat xip d'antiamericanisme automàtic i acrític?

-Exactament, és així. Tots hem de fer autocrítica i, per suposat, n'han de fer els americans. L'hem de fer els europeus, però, alerta, també els països islàmics. Hem arribat a aquesta situació perquè tots hi hem contribuït. Occident ha contribuït per egoisme i manca de solidaritat, per un egoisme consumista que ha deixat fora de la prosperitat, de la globalització d'aquesta prosperitat, el conjunt dels desfavorits, el Tercer Món en conjunt i el món que ens ocupa,

l'islàmic. Ara bé, aquesta autocrítica també l'han de fer altres societats, les elits que donen suport a règims completament indesitjables, règims que no són fruit d'estratègies occidentals sinó de les seves estructures socials. El fet que es faci l'ablació dels clitoris als països musulmans i africans no és un fruit occidental i el fonamentalisme islàmic no prové d'Occident. El recurs reiterat de donar la culpa de tot el que passa als Estats Units és, des del meu punt de vista, una reacció estreta i simple, prové d'una formació vital que potser també hauríem de mirar més críticament. Crec que no és bo deixar-se dur per un antiamericanisme primari, o per un sentiment d'autoflagelació que, per desgràcia, l'esquerra sembla tenir molt viu. No és realista assolir la culpa del que passa a tot el món, i si hem de ser crítics amb nosaltres mateixos també es pot exigir a la resta de societats que ho sigui.

-Però vostè creu que si no s'haguessin produït els atemptats de setembre els Estats Units o els països occidentals haguessin realment decidit envair o intervenir a l'Afganistan, que realment els hagués mogut la defensa dels drets de les dones, de la població o aturar la destrucció cultural?

-Bé, jo crec que sí, que sí s'hagués arribat a una situació d'aquest tipus. És que encara que no es notàs molt, ja hi havia una mena d'intervenció. Ja hi havia una consciència molt clara del caràcter intolerable d'aquest règim, del tema de les dones, que no poden rebre ni assistència mèdica, i de les nines, que no poden ni anar a escola. Ja havíem vist també el concepte de civilització i tolerància que té aquesta gent, quan destruïren les estàtues budistes. El caràcter absolutament monstruós d'aquest règim era a la vista de tots. Ja hi havia una posició de les Nacions Unides, ja hi havia pressions, ja hi havia unes sancions encara que es desconeixia fins a quin punt funcionaven. I els Estats Units, que durant la guerra freda contribuïren a reforçar els talibans en la seva lluita anticomunista, ja veren el que passava durant la presidència de Clinton. Ja començaren a pressionar el Pakistan, Aràbia Saudita, ja sabien que aquests eren els protectors dels talibans. La situació d'Afganistan començava a ser totalment intolerable per a la consciència humana internacional. Ara bé, quina lliçó hem d'extreure de tot això? Des del meu punt de vista, saber que la globalització pot tenir una lectura molt positiva, que tots junts podem defensar els drets humans i lluitar en contra de la marginació, la pobresa i també el fanatisme i el terrorisme. I que no hi ha conflictes locals, que si els conflictes es mantenen latents, o si no es resolten, i el més clar és el que enfronta els palestins amb els israelians, si els conflictes no es resolten de manera justa i equitativa, difícilment podrem avançar.

POLÍTICA DE PRINCIPIS

-Però veu símptomes reals d'aquesta globalització basada en principis o només se sent obligat a ser optimista?

-El que és evident és que vivim uns moments en què hem de fer front a una sèrie de dilemes. Dilemes geopolítics que poden interessar als Estats Units, com a única superpotència després de la guerra freda, o els estats que formen part de la Unió Europea. Temes que ens poden interessar per raons basades en la nostra seguretat i, a continuació, per raons de benestar econòmic i d'estabilitat general. Anem al cas que ha sortit aquí, el d'Aràbia Saudita, un dels estats on més escandalosament es violen els drets humans. Aràbia ha exportat el fonamentalisme fora de les seves fronteres i l'ha exportat per protegir-se, pel perill que representaven en relació al règim feudal i corrupte que mantenen. L'ha finançat, fora de casa, per comprar la seguretat del país. Clar, en aquests casos s'ha d'actuar amb una prudència terrible, perquè ens trobam, per un costat, davant el dilema de ser coherents amb els nostres principis, però, a la vegada, davant la necessitat de mantenir una estabilitat que no posi en perill tots els

interessos econòmics i geoestratègics. És necessari un cert pragmatisme, perquè si tot l'engranatge caigués, a la fi el que tendrem és inestabilitat. Per tant, sense caure en el cinisme, sense caure en la *realpolitik* més degradada, l'exemple més paradigmàtic de la qual pot ser Henry Kissinger, un personatge que representa el cinisme més total i absolut en política exterior, ja dic, sense caure en aquest cinisme, les polítiques han de ser possibles. A la fi, aquests tipus de polítiques sense principis tenen efectes perversos, perquè alimenten situacions que es giren en contra dels mateixos interessos originals. Per raons d'ètica, de decència, de principis, fins i tot per una lectura raonada dels nostres interessos, el món occidental hauria de renunciar a afavorir règims que són contraris als drets humans, que són despòtics o violents. Però amb quines cauteles s'ha de fer tot això? Un es posa a pensar, no ja en el que pot passar a l'Afganistan, sinó en el que pot passar a Pakistan o a Caixmir a l'Índia. I, a la vegada, també indueix a la reflexió l'actitud adoptada en aquest conflicte per part de Rússia i la Xina, dos estats que donen suports als Estats Units en la posició contra el terrorisme, però que és possible que utilitzin aquesta circumstància internacional per reprimir minories dins les seves fronteres.

-S'atreveix a definir el terrorisme?

-Aquest és el problema. En realitat el problema de combatre el terrorisme passa en primer lloc per identificar què és. Encara que sigui una qüestió que es pot allargar molt de temps, la necessitat ens durà a entendre'ns. A partir de l'11 de setembre s'ha posat en evidència la nostra vulnerabilitat, el que ha passat als Estats Units pot passar a qualsevol lloc en qualsevol moment; el terrorisme pot desestabilitzar les nostres societats democràtiques, ens jugam el futur.

FANATISMES

-Però vulnerables ja ho érem, i és d'imaginar que ho continuarem sent. En definitiva, el fonamentalisme i el fanatisme no formen part de la història de tots?

-Sí, clar, però en diferents graus. No es pot dir que les societats occidentals europees tinguin un perill fonamentalista intern que afecti l'estabilitat dels seus sistemes, perill que sí que hi ha als països àrabs i islàmics. Per ventura perquè les nostres cultures han evolucionat històricament amb una separació del poder i de la religió. Potser a molta de gent no li agradi escoltar això, però aquí el que hi ha és una afortunada pèrdua de poder de la religió i de la seva transcendència social. A través d'una major obertura dels nostres mercats, d'una política més solidària, del diàleg de cultures, potser, a poc a poc, amb paciència, podem aconseguir desactivar aquests elements a les societats islàmiques, societats que no han aconseguit un nivell de laïcisme i de tradició democràtica indispensable per poder conviure. En el nostre cas, en el d'Espanya, en el de les Balears, tot això és especialment important, perquè som devora el nord d'Àfrica. El cas és que el missatge religiós intransigent encara té, per desgràcia, massa força. A Espanya, a Europa, hi ha, d'un signe o de l'altre, minories intransigents, però l'articulació de les nostres societats no es troba en perill pels fonamentalismes religiosos o pels extremismes ètnics. Això si deixam de banda les temptacions ultranacionalistes, que hi són presents.

-Fa una relació entre els fonamentalismes religiosos i els nacionalistes?

-Bé, des del meu punt de vista, els fonamentalismes nacionalistes o ètnics són igualment perillosos, és el mateix emprar violència per la

pàtria que per Déu. Tot el que sigui distingir entre nosaltres i els altres, és dolent.

-En la discussió internacional han sortit ara temes de debat eterns, la separació entre la religió i l'Estat, els fanatismes, les diferències culturals. Però, per què això no ens ha dut a analitzar els anacronismes que perviuen a les societats occidentals? Anacronismes, per posar exemples coneguts, com el fet que la reina Isabel II és cap de l'Església Anglicana, que nins dels Estats Units han de pregar Déu abans de començar l'horari escolar o que Israel és un estat que atorga nacionalitats per raons de raça o religió?

-Efectivament, aquestes coses hi són. Als Estats Units hi ha un sector vinculat a l'extrema dreta religiosa, fonamentalment lligat a moviments protestants, i aquest sector té una influència en el partit republicà. I el cas d'Israel també és cert, encara que aquí hauriem de parlar de com es va crear aquest estat. I no crec que ningú qüestionï el dret just i legítim d'Israel a tenir un estat i una terra pròpia. Com fer compatibles els drets dels uns i dels altres? Israel és ara en mans d'un govern extremista, que no afavoreix gens ni mica la pacificació de la situació. Però, per què ha arribat al poder aquest govern? Hauriem de mirar cap a l'Autoritat Palestina, a Arafat, perquè en els moments del govern de Clinton, ell i el president Barak feren unes propostes absolutament inèdites que foren rebutjades per Arafat i, a partir d'aquí, va créixer la repulsa dels palestins contra Israel i sorgí la segona Intifada. És d'aquí d'on surt la reacció de la societat israeliana d'elegir un govern intransigent i ultra? Aquesta és també la pregunta que ens podem fer. Com a conseqüència dels errors d'uns i dels altres, el resultat és el que veiem avui. Insultar els palestins o els israelians no arregla res, hem d'actuar amb seny, intentar, sense justificar els uns o els altres, que creixi la confiança entre ells. I Europa hauria de jugar un paper important per afavorir aquest enteniment, per intentar corregir la inclinació dels Estats Units cap a Israel.

MAPA DE CONFLICTES

-Com a diplomàtic, vostè ha viscut a Indonèsia, Tailàndia, Tunísia, també a la Xina. Si haguéssim d'elaborar un mapa dels riscs en el món, d'on pensa que sorgiran més problemes, on creu que hi pot haver un altre focus calent capaç d'alterar el planeta?

-Els problemes poden venir de moltes bandes. Però ens podem referir a allò que els geoestrategues denominen l'arc de la crisi, un arc geogràfic que va des de l'Atlàntic, de l'estret de Gibraltar, fins al Pacífic, fins a Indonèsia i les Filipines. Dins aquesta immensa regió teòrica trobam un important grapat de conflictes, començant pel de l'Orient Mitjà, el més viu de tots i potser el que més urgentment s'ha de resoldre, perquè és el que té més potencial desestabilitzador. Aquí hi ha dos mons en conflicte. I, per un costat, Israel no és només l'estat d'Israel, és tota la diàspora jueva, que té una influència impressionant a Europa, als Estats Units, una influència que també és importantíssima a l'àmbit intel·lectual i econòmic d'Occident. I, per l'altre costat, hi ha el món islàmic i la comunitat musulmana, també present a les nostres societats a través de les immigracions. I aquí hi ha el cas de Jerusalem, un nucli de simbolisme extraordinari per a tots, per als musulmans, per als cristians i jueus. Hem de convèncer els israelians i els palestins perquè s'asseguin a parlar i a negociar, moltes coses en depenen. Basta pensar el que pot passar devora nosaltres, a Algèria, on hi ha una guerra civil larvada entre un règim militarista i autoritari i una oposició fanàtica, islamitzada, violenta i fonamentalista. La situació d'Algèria pot contagiar els països veïnats, el Marroc, Tunísia, contagi que podria fer perillar l'estabilitat al nord d'Àfrica, fins i tot fer perillar l'estabilitat a la nostra frontera. I, si anam un poc més enllà, als estats del Golf Pèrsic, la situació tampoc no és bona. En aquests estats es troben els

centres de producció de petroli més importants del món, estats governats per règims feudals que s'han mogut com a exportadors de l'integritisme cap a l'exterior. Personalment, crec que la situació a Aràbia Saudita, amb una població de religió musulmana sunnita, dominada per la doctrina wahhabita, pot arribar a ser crítica; la mescla entre pous de petroli i extremisme religiós pot ser explosiva. I, a l'Àsia, a l'Extrem Orient, si finalment el conflicte de l'Afganistan es resol, s'haurà de veure què passa amb els països de la zona, països que, com Pakistan, han fet de l'Afganistan el teatre de les seves ambicions. Què passarà, per exemple, amb el conflicte de Caixmir, que enfronta Pakistan o l'Índia, dos estats amb poder nuclear? I encara més a l'est, hi ha Indonèsia, l'estat amb la població musulmana més gran del món, amb grans conflictes després de la caiguda de Suharto i amb el focus calent de Timor Oriental. Tota aquesta zona es troba en una gran crisi econòmica i d'inestabilitat interna, situació que polaritza les diverses ètnies. Indonèsia i Malàisia controlen l'estret de Malacca, la ruta del subministrament de petroli i d'energia del Japó i de la Xina. Més tard o més prest, l'atenció també s'haurà de dirigir a aquesta zona. I bé, podríem continuar amb més països, però tots els esmentats tenen capacitat de desestabilitzar el món. I això sense parlar de les situacions internes d'Iran, d'Egipte o de Turquia, que també s'han de seguir de prop.

-Salvant tots els matisos que es vulguin, el règim iranià, l'enemic de fa uns anys, és ara assenyalat per algunes veus com un exemple d'evolució a seguir.

-Sí, el règim iranià es troba en un procés de reforma al qual Occident hauria de donar suport. No només perquè ens interessa l'estabilitat d'Iran, sinó perquè només Iran -i aquest és un tema que no s'ha esmentat massa en tota la discussió actual- és una alternativa a Aràbia Saudita en el Golf. Si es potencia Iran, si hi ha també un Iran més fort, potser no haurem de dependre tant d'Aràbia i, per tant, tenir la possibilitat d'eliminar el xantatge del fonamentalisme petroler, del qual ningú no parla però que tots sabem d'on ha sortit. El problema és que la societat nord-americana potser encara no està preparada per reconciliar-se amb Iran, i aquí és Europa que ha de jugar un paper important a l'hora d'acostar posicions. Si es normalitzen les relacions amb els Estats Units, Iran pot ser un element geoestratègic fonamental per mantenir l'estabilitat a la zona.

DES DE LES BALEARS

-Què es fa des de les Balears, quina contribució pot tenir una Direcció General de Relacions Europees i per a la Mediterrània del Govern de les Illes Balears en un context conflictiu que comença en els nostres veïnats del nord d'Àfrica?

-El tema de la Mediterrània és essencial. Fomentar la cooperació entre els països de la Mediterrània és una qüestió essencial. Hem d'esperar que la presidència espanyola de la UE, que començarà el pròxim trimestre, doni un impuls a aquesta cooperació, ara bastant adormida. L'hem de despertar a base d'iniciatives concretes. I el que puc dir és que, des de les nostres possibilitats, hem aprofitat totes les oportunitats que se'ns han presentat. Aquesta és la posició del president Antich, la d'aprofitar qualsevol via per aprofundir les relacions amb els països mediterranis. D'aquí a quinze dies se celebrarà el Fòrum Formentor, una crida clara per revitalitzar aquesta cooperació i on atreure l'atenció sobre la nostra posició en una Mediterrània vital per als interessos d'Europa i del món. Però, al marge d'aquestes grans fites, pot semblar que nosaltres no podem fer gaires coses, i sí que en podem fer, i moltes. Amb mitjans molt modestos, però en podem fer. Per exemple, "SA NOSTRA", la Cambra de Comerç, la UIB i nosaltres hem creat un Observatori de la Mediterrània, un nucli per donar impuls als esforços de la universitat per establir ponts educatius amb universitats d'Algèria, de

Tunísia o del Marroc. També, per donar suport a les missions comercials de les empreses de Balears a aquests països. Una visió curta de les coses pot formular el tema en termes de "no, hem d'anar alerta a crear infraestructures turístiques a aquests països, perquè després competiran amb nosaltres". Però aquesta posició és un error. La nostra indústria turística, capdavantera i amb una llarga experiència, sap que es troba en procés de reconversió cap a una oferta de qualitat; això per un costat. I per l'altre, per què els nostres empresaris que inverteixen al Carib o al sud-est asiàtic no poden invertir al Marroc, al nord d'Àfrica, i si les coses s'arreglen, fer-ho en el futur a Algèria o Egipte? Per què no? Una major presència en aquests països de la nostra indústria turística significaria una certa supervisió sobre la seva oferta turística i, a més, aquesta presència es traduiria en prosperitat i llocs de feina i, finalment, en estabilitat. I no ens enganyem, l'estabilitat dels nostres veïns és la nostra estabilitat. I en uns moments en què sents parlar de sostres de població, que sents parlar d'això en uns termes que..., bé..., el cas és que aquestes inversions també tendrien una traducció a l'hora de desactivar corrents migratoris, contribuiríem a resoldre el problema de fons. Es tracta de promoure, amb els mitjans que tenim, el desenvolupament d'aquests països. Jo, des d'aquí, faig una crida als diversos agents de la societat balear perquè s'impliquin en els programes de cooperació amb la Mediterrània.

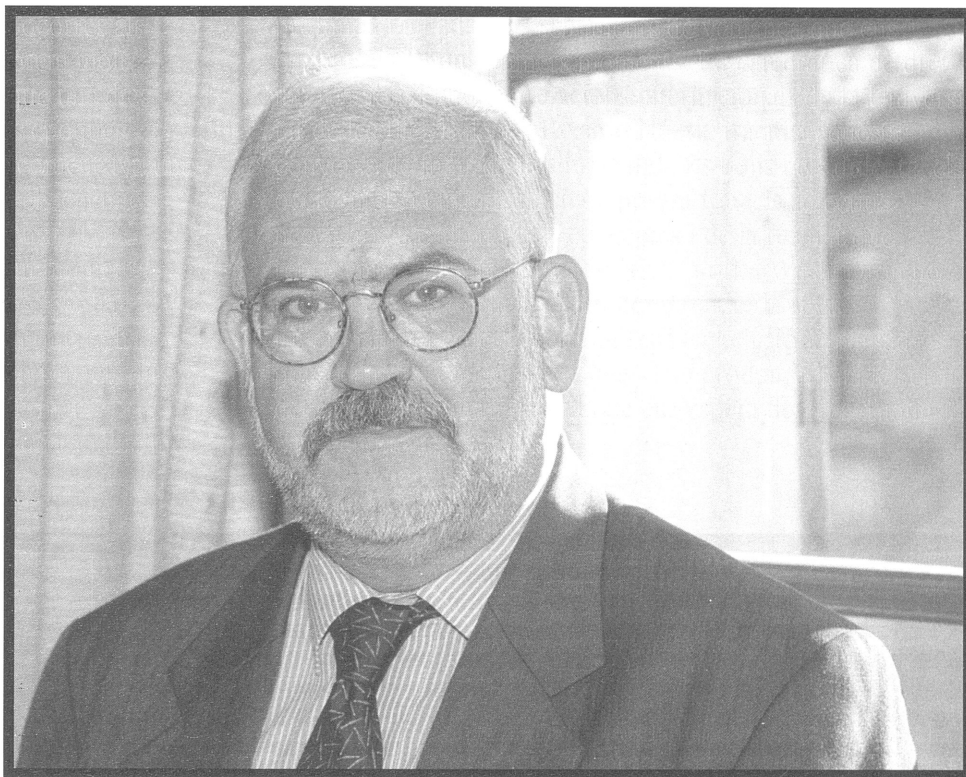
-Ja que esmenta les declaracions de Maria Antònia Munar, per què no les valora directament? En realitat, la pregunta seria, per què no hi ha hagut una reacció més contundent dels partits del Pacte en relació a aquestes declaracions?

-L'únic que li puc dir és que a mi aquestes declaracions em desagraden profundament. És evident que la immigració planteja reptes i que s'ha de tractar de manera raonada i organitzada. La immigració s'ha de regular i aquesta regulació és en mans de l'Estat i no en les del Consell de Mallorca. Des de la meua perspectiva, l'actual llei d'estrangeria no és la millor i potser, en el cas que canviï el govern de l'Estat, s'hagi de modificar i fer-la una mica més humana. Però regular la immigració no vol dir donar lloc a interpretacions absolutament rebutjables, interpretacions que permeten pensar que es dona la benvinguda a uns i no als altres en funció del color de la pell i de l'estat del seu compte corrent al banc. Amb tot això s'ha d'anar molt, però molt, alerta.

INFORMACIÓ I SEGURETAT

-I on anam quant a restricció les llibertats i dels drets de comunicació, on podem arribar en aquest conflicte entre la seguretat i les llibertats individuals que es comença a obrir?

-Aquest tema és molt delicat. Crec, sense cap tipus de dubte, que la millor victòria que podrien aconseguir els terroristes, la victòria més clara, seria rompre el sistema de llibertats de les societats democràtiques. En realitat és això el que pretenen, és, per exemple, el que pretén ETA, generar terror per destruir les nostres llibertats, la tolerància i el pluralisme. La meua convicció és que la seguretat no es compra a base de renunciar a les nostres llibertats. Ara bé, també

hem de tenir molt clar que, sense una seguretat garantida, tampoc no hi ha lloc a exercir les llibertats. El terrorisme s'ha de combatre amb totes les armes que dona l'estat de dret, ni una més, però s'han d'emprar totes. Per exemple, la col·laboració entre els serveis d'informació dels països és vital. És més, ara diré una cosa que potser podrà molestar algú, però és el que pens: no és responsable, per part d'alguns mitjans d'informació, voler treure i difondre qualsevol cosa per qüestió de primícies informatives i *scoops*, voler airejar materials que poden posar en perill els ciutadans. Els mitjans de comunicació han de tenir seny. No parl de censura, sinó d'una autocensura suficient en el cas dels conflictes derivats del terrorisme. Es tracta que els mitjans de comunicació, no perquè els ho digui el Govern americà, el britànic o l'espanyol, sinó per propi convenciment, no facin la vida fàcil a Bin Laden, als talibans, a ETA o qui sigui, o a Herri Batasuna, o a tota aquesta gent menyspreable. És responsabilitat dels mitjans de comunicació saber que poden fer molt de mal a molta de gent. Aquesta no és una lluita dels governs ni dels estats, és una lluita de les societats.

-Però, per què fa aquesta proclama, si el que hi ha és una manca clamorosa d'informació sobre el conflicte i un replegament patriòtic dels mitjans americans a causa de les pressions de l'Administració?

-Jo no pens això. Hi ha molta informació, però no pot arribar-s'hi perquè el règim de l'Afganistan no ho permet. I no crec que es puguin formular grans queixes pel fet que governs com l'americà o el britànic hagin demanat -només demanat- als mitjans que no es deixin manipular pels terroristes i que no contribueixin a afavorir l'enemic. Ja seria el summum jugar a favor dels terroristes. Jo he vist, per exemple, com a determinats diaris, a primera pàgina, es publicaven fotografies de satèl·lit dels amagatalls dels talibans. L'interès del lector per saber això, per veure una imatge que, al cap i a la fi, no li diu res, mai no pot compensar el fet que els estats dient als terroristes que sabem on s'amaguen. L'obligació dels mitjans és informar i la dels governs garantir la seguretat dels ciutadans. Que cadascú faci el que ha de fer, però tots ens trobam en una tessitura, tots patim aquest dilema.

Temps de canvi

Entrevista a Rosario Huesa

per Juan Antonio Sánchez

Després de contemplar esgarriats el que va ocórrer als Estats Units el passat 11 de setembre, tots fòrem molt conscients que s'iniciaven canvis. Paraules que uns dies abans ens haurien espantat o semblat d'altres èpoques, passaren a formar part del vocabulari diari: començava una guerra, es preparaven els atacs, se cercaven els enemics, s'apel·lava a la necessitat d'una legítima defensa. Tots escoltàvem anestesiats i esperaven veure d'un moment a l'altre els míssils volant sobre els nostres caps. No ha estat exactament així, però la resposta s'ha dut a terme i s'ha centrat en un país, l'Afganistan, on apuntaven tots els dits des del primer dia. El temps transcorregut permet tranquil·litzar els ànims i sotmetre els fets a una anàlisi més

profunda i aïllada dels sentiments de venjança que ens envoltaren en uns primers moments. La catedràtica de dret internacional públic i relacions internacionals de la Universitat de les Illes Balears, Rosario Huesa, tracta a aquesta conversa de fugir de la simplicitat (els bons i els dolents, els occidentals i els musulmans), posant tots els adjectius necessaris a cada un dels conceptes i de la realitat que representen. Els atemptats de Nova York i Washington no necessiten cap explicació per comprendre la seva irracionalitat i cruessa, però un repàs a la història passada potser ajudi a conèixer per què s'han produït, i doni les claus del nou ordre internacional que ens espera després d'aquests esdeveniments.

-Deia vostè immediatament després dels atemptats contra els Estats Units que el terrorisme no s'havia de considerar el principal problema de la humanitat, que per damunt n'hi havia d'altres com la fam o el subdesenvolupament econòmic. Passat el temps, aquesta idea inicial no sols subsisteix, sinó que pareix més consolidada amb el començament dels atacs.

-Sí, s'ha accentuat més la idea, perquè òbviament la resposta contra els atacs ha ocupat les primeres planes dels mitjans d'informació i ha pres un lloc de relleu i ara, no és que ja no interessi tractar d'altres qüestions que suposen problemes per la comunitat internacional, sinó que fins i tot qüestions de la vida interna de l'Estat semblen poc importants. És a dir, ha restat la qualitat de notícia a moltes altres coses, la qualitat de problema. Això és normal, es dóna preferència a això per la magnitud de l'atac i de la mateixa resposta i perquè es fan projeccions de futur. Com continuarà això? Com afectarà el futur de les relacions internacionals? Quin impacte tindrà? Encara hi ha seqüeles, certs temors en les opinions públiques, especialment de les grans potències, com el que s'anomena el "bioterrorisme". Per tant, el tractament natural dels mitjans de comunicació i les seqüeles que ha tingut aquest atac expliquen aquest fenomen de relleu importantíssim en detriment d'altres coses. Jo quan vaig dir això, no esperava que ara comencéssim a preocupar-nos tots de la fam al món o dels problemes sanitaris d'Àfrica. Era conscient que ocorreria al revés, que cobraria més importància, i amb això no vull dir que no la tenguí.

-Terrorisme, islamisme, fanatisme, àrabs. Molta gent identifica aquests conceptes i traça una línia, nosaltres i ells, el món occidental i l'islamisme, molt perillosa.

-Sí, crec que és una simplificació excessiva que de vegades respon a una utilitza-

Rosario Huesa Vinaixa es va llicenciar en dret a la Universitat de València, on es va doctorar l'any 1982 i on va exercir com a professora de dret internacional públic fins el 1990. Fou llavors quan començà la seva trajectòria docent a Mallorca, a la Universitat de les Illes Balears. És catedràtica de dret internacional públic i relacions internacionals des de fa nou anys i ocupà el càrrec de directora del Departament de Dret Públic des del 1994 fins el passat mes de juny. És autora de diversos estudis sobre qüestions relatives al dret internacional del desenvolupament, al dret comunitari europeu, al sistema de fonts del dret internacional públic, al dret de la responsabilitat internacional i al dret penal internacional. Fou titular de la càtedra Jean Monnet de dret de la Unió Europea, concedida per la Unió Europea, des del 1994 fins el 1996 i professora visitant al Lauterpach Research Centre for International Law de la Universitat de Cambridge de novembre del 1999 a abril del 2000.

ció poc rigorosa dels termes i la veritat és que de cada vegada estic més convençuda que l'exactitud i el rigor en la utilització dels termes és molt important per saber en cada moment què parlem.

De qualque manera l'empobriment del lèxic de les persones empo-breix la seva capacitat d'anàlisi i de reflexió, la seva capacitat per treure conclusions sobre les coses. És curiós com l'empobriment del lèxic va aparicionat moltes vegades a una visió absolutament simplista de la vida, de l'existència, dels problemes socials, i en aquest tema passa un poc això. La ignorància respecte del significat de les paraules, la impossibilitat de saber distingir entre món àrab i islamisme, o món musulmà, el que significa cada cosa, la impossibilitat de saber distingir una acció terrorista del que és l'islam en general, del que és el fonamentalisme. Hem de saber a què ens referim quan parlem de fanatisme. El fanatisme, per exemple, no és monopoli del món àrab. És a dir, s'han de distingir en cada moment aquestes coses i conèixer el seu significat és importantíssim per tenir una visió el més acurada possible de la societat i dels seus problemes. Crec que, per desgràcia, de vegades els mitjans de comunicació, encara que no és qüestió de donar-los la culpa de tot, tampoc no contribueixen a aclarir les coses, potser per la seva mateixa naturalesa, la rapidesa, la immediatesa, l'impacte, i això és contraproductiu des de l'altre punt de vista. Nosaltres, els usuaris de la notícia, el que hauríem de fer seria preocupar-nos molt de conèixer què hi ha darrera de les paraules.

MISSATGES CONTRADICTORIS

-Hi ha hagut qui, com la periodista Oriana Falacci, ha expressat sense reserves la supremacia de la civilització occidental davant la islàmica.

-Així dit, jo no puc subscriure aquesta afirmació. No he llegit el polèmic article, però sí que vaig sentir per televisió les paraules de Berlusconi, que tampoc no subscriu, perquè crec que és d'una simplificació absoluta. Jo mai no parlaria de supremacia, de superioritat. Crec que això no reflecteix més que una posició arrogant i prepotent que no va enlloc, en sembla més aviat ridícula. Ara bé, dit això, tampoc no hem de caure en una espècie de cerimònia de la confusió, en el sentit que hi ha evidentment certes coses que estan millor resoltes a la cultura occidental, per fer servir una expressió genèrica. L'altre dia ho deia Umberto Eco, el que no es pot negar és que, si partim de la base que per a la persona humana és millor no tenir dolor, poder prolongar l'expectativa de vida, eliminar la mortalitat infantil, doncs tot això està millor resolt en la cultura occidental que no a altres cultures que probablement estan menys avançades quant a progrés científic i tecnològic. Hi ha altres qüestions, a més, que a mi em preocupen quan surten aquestes polèmiques de la comparació entre sistemes, i és que, el que no podem negar és que un sistema polític i social en el qual es respecten mínimament els drets humans, es rebutgen les discriminacions per raons de sexe, en què s'ha assolit un mínim, entre cometes, de benestar social i polític, és més desitjable que un règim polític i social totalitari on es neguen els drets fonamentals de la persona i on es trepitgen totes les expectatives de desenvolupament humà. Això és millor, és innegable, i s'hauria de dir també als mitjans de comunicació quan surten totes aquestes polèmiques. Jo pens, per exemple, en els joves que es formen ara, se'ls donen missatges completament contradictoris, perquè ara resulta que no és políticament correcte valorar les coses que s'han aconseguit als països occidentals. Jo crec que a aquests països s'han assolit coses importants que no es poden menysprear i que s'han de defensar, fins i tot respecte d'aquells altres règims que no han arribat a aquests nivells de respecte pels drets i per les llibertats de les persones. I amb això no vull dir que als països occidentals visquem en una espècie de regne ideal, ja ho sabem que no és així. Hi ha moltes contradiccions, molts de reptes que no s'han assolit. Hi ha situacions de pobresa

absoluta, discriminació sexual, social, xenofòbia, molts de problemes, però si no tenim clar que quan comparem sistemes n'hi ha uns que són millors que altres, al final tot és un magma confús i el missatge que donam als joves és molt mal de discernir. Als joves els deim que han de lluitar pels drets humans, però que no podem criticar un règim on no es respecten, com es menja això? Al final, resultarà que la Declaració Universal de Drets Humans és políticament incorrecte, perquè no es pot esgrimir en contra de determinats règims o països. És a dir, em sembla que en aquestes polèmiques que surten, per resumir, no s'hauria tampoc de simplificar massa i prendre partit tan ràpidament. Jo no parlaria de supremacia, de superioritat, i molt manco en termes globals i absoluts, però sí que donaria a cada cosa el que és seu. I, per sort o per desgràcia, i de vegades d'una manera fins i tot injusta, hem assolit nivells de benestar social i polític més elevats que els que tenen altres règims. I dic altres règims, no els règims musulmans necessàriament. S'ha de defensar el que és progrés i rebutjar el que és depauperació i empobriment de la persona.

-Vòl dir que en un país de confessió musulmana es pot arribar al mateix grau de benestar?

-Naturalment, vull pensar que no depèn de la cultura religiosa d'una col·lectivitat, i per això insistesc que s'han de discernir molt les coses quan discutim.

-Es pot afirmar que, un cop superada la guerra freda, s'obre un nou temps en què de cop ens trobam amb dos blocs enfrontats, com si el món no pogués subsistir sense un enemic a abatre?

-Sí, té raó en aquest punt. No sé si ara parlaria de blocs, perquè aquest terme té unes connotacions del segle passat. N'hi ha que parlen de lluita entre civilitzacions, jo no ho faria, també per les seves connotacions. Però sí que és veritat que la impressió és que l'àmbit de les relacions internacionals no es pot concebre sense conflicte, sense un rerefons de conflicte, respecte, com vostè deia, d'un enemic, respecte del qual s'ha d'estar alerta i s'ha de dissenyar una determinada estratègia de confrontació. Sembla ser que, històricament, no podem concebre l'àmbit de les relacions internacionals sense l'existència d'un conflicte latent que s'exacerba en determinats moments, però que sempre és latent. Això està en consonància amb moltes coses: amb el desenvolupament de la indústria de l'armament, per exemple. Com vostè bé sap, aquesta és una indústria que genera molts de doblers, molt potent, especialment a les grans potències i molt especialment als Estats Units, i que només té sentit en un clima de conflicte i confrontació, més o manco latent i no necessàriament global, sinó de caràcter regional, que de vegades no tan sols ningú no té interès a eliminar sinó que s'exacerba de manera exagerada perquè hi ha interessos. Aquest clima de confrontació sembla de vegades inherent al sistema de les relacions internacionals.

-I en el futur, com es dibuixaria aquest nou clima d'enfrontament que sorgeix dels atemptats als Estats Units?

-Fa mal pronunciar-se, perquè és fer previsions de futur quan som en un moment crític en què es dissenyen estratègies. El que jo trob és que, tal com s'està definint ara, primer, no em sembla que, dels que vostè anomena dos possibles blocs, un d'ells hagi de ser necessàriament el bloc dels estats anomenat àrabs o musulmans. Crec que pel contrari no existeix una coherència absoluta, perquè és sabut que alguns d'ells col·laboren amb el que s'anomena la coalició dels països aliats dels Estats Units i que no tots participen d'aquesta postura frontalment en contra dels interessos nord-americans. La Lliga dels Estats Àrabs ha manifestat unes posicions molt moderades respecte de la resposta dels Estats Units, i no tan sols no l'ha condemnada sinó que s'ha limitat a dir que s'hauria estimat més que

hagués passat pel Consell de Seguretat, que és una observació de formes, no un qüestionar radicalment aquesta resposta. No només és simplista plantejar una confrontació entre dos blocs d'estats, sinó que és també erroni. Ara bé, si vostè pensa en un bloc que no estarà integrat de la banda de l'enemic, per estats, pels àrabs, sinó per una espècie de moviment social, islàmic, transestatat de qualque manera, i radicalitzat, això ja quadraria més. Sí que existiria un moviment de caire extremista i molt contrari als interessos i a les actuacions, especialment nord-americanes. Però tot i això, fins i tot si ho identifiquem com a un bloc, crec que no és aquest el plantejament que es fa des de la posició dels estats occidentals. Crec que, afortunadament, les declaracions que es fan han anat progressivament moderant-se i ajustant-se més. És molt significatiu analitzar les paraules. En un primer moment, efectivament, es feien servir paraules com "la guerra", "l'enemic", etcètera. Després vàrem veure progressives matisacions. Va sortir Javier Solana dient que això no era una guerra contra els països islàmics, sinó contra les persones que havien dut a terme els actes terroristes i de qualque manera aquesta és la línia que han seguit les ulteriors definicions de l'enemic per part dels aliats. Per tant, crec que aquest intent de projectar de cara al futur aquests dos blocs no és massa clar, no és tan evident com durant l'època de la guerra freda. Ara hi ha una necessitat de lluitar contra un perill que és el terrorisme, i ves a saber si el que nosaltres anomenem terrorisme islàmic no té fins i tot un suport de grups terroristes radicals que no són islàmics i que fins i tot tenim a les nostres societats occidentals. Jo no veig tan clara aquesta definició de blocs segons el model antic.

EL PARAIGUA DE LA LEGÍTIMA DEFENSA

-Què diu el dret internacional respecte de la defensa d'un atac com el que sofriren els Estats Units?

-Ens trobam en un cert punt d'inflexió quant a l'evolució de l'ordre jurídic internacional, també perquè han canviat les modalitats i el mateix concepte d'atac armat. Com ja s'ha dit tantes vegades les passades setmanes, l'ús de la força ara ja no es tradueix en una guerra tradicional com es produïa abans. Ara es produeix una altra situació i tot això suposarà probablement un replantejament de la regulació de l'ús de la força al dret internacional. Per això, deia, que som a un punt d'inflexió. Fins ara, què deia el dret internacional? Deia que l'ús de la força està prohibit com a principi bàsic i hi havia només dues excepcions: una, la legítima defensa i, dues, quan el mateix Consell de Seguretat, en nom del manteniment de la pau i de la seguretat internacional, decidia dur a terme una acció coercitiva armada per fer tornar a la legalitat l'estat agressor o qui amenaçava la pau i la seguretat internacional. El que passa és que ara veiem com aquesta coalició d'estats liderats pels Estats Units ha recorregut a l'ús de la força per respondre a un atac que no quadra amb el concepte d'atac armat que és l'expressió que empra el famós article cinquè del Tractat de Washington que creà l'Aliança Atlàntica ni respon tampoc al concepte d'agressió en el sentit tradicional de la paraula. Per altra banda, es tracta d'un ús de la força que per raons que no analitzarem ara no ha passat pel Consell de Seguretat, és a dir, que no ha estat decidit ni supervisat ni controlat pel Consell de Seguretat, i per al qual s'ha fet servir el paraigua de la legítima defensa. Aquí els Estats Units i els seus aliats han esgrimit la tesi de la legítima defensa per justificar aquesta resposta armada. Es va dir des del primer moment, que la invocació de l'article cinquè del Tractat de Washington era precisament perquè aquest article contempla i permet el que s'anomena la legítima defensa col·lectiva. Jo crec que és una utilització d'aquesta tesi que surt un poc del seu concepte tradicional, no tan sols pel tipus d'atac contra el que respon, sinó també per la manera de respondre. La legítima defensa era concebuda tradicionalment com un recurs extrem, però molt limitat, que servia per rebutjar un

atac que té lloc a un moment determinat. La idea era que aquesta força només està legitimada en la mesura i mentre que serveix per repel·lir l'atac. Tot el que va més enllà ja s'ha de posar en mans del Consell de Seguretat. Això era el concepte de la Carta de les Nacions Unides. És evident que aquesta resposta armada que ara té lloc no es fa si parlem de manera estricta per repel·lir un atac que ja va tenir lloc en un moment puntual, sinó *a posteriori*. Per ventura s'ha estirat molt més el concepte i potser efectivament assistim a un replantejament del concepte sobre la base que el que representa l'amenaça terrorista és una espècie d'atac constant que no s'esgota en l'execució del mateix acte terrorista sinó que perviu i continua agredint, de qualque manera, mentre persisteix l'amenaça. Desvirtuar o desnaturalitzar el concepte de legítima defensa potser hauria de fer que trobàssim una altra expressió per definir-la, entre altres coses perquè, quan acaba l'amenaça? Quan acabarà aquesta resposta armada? Quan consideraran que han eliminat aquesta amenaça terrorista? Quan trobaran Bin Laden? Potser considerin que això no basta, aquesta persona pot tenir sequaços per tot arreu. Això dona patent de cors per atacar tots els llocs on suposem que hi ha nuclis terroristes en nom de la legítima defensa. Jo francament ho trob una mica arriscat. Des del punt de vista jurídic és realment mal de fer encaixar aquest concepte de legítima defensa amb el concepte vigent fins ara mateix.

-Les Nacions Unides han donat suport a les actuacions nord-americanes, però ens ha quedat la impressió a tots que han actuat com a simple comparsa.

-Sí, li he de donar tota la raó i pràcticament no tenc res a afegir. Em sembla, per dir-ho d'una manera suau, tristament irònic que justament se li hagi donat el Premi Nobel de la pau a una ONU en la qual, en aquesta situació precisament, se li acaba de donar l'estocada definitiva. És tristament irònic, com una espècie de premi pòstum de consolació a un organisme que, com deia en Kofi Annan, perquè els seus estats membres no han volgut, ha pogut contribuir poc o menys del desitjable al manteniment de la pau internacional.

-El fet que l'atac contra l'Afganistan començàs gairebé un mes després dels atemptats, dona resposta a la seva petició inicial que la resposta no fos precipitada?

-Crec que el problema no és la precipitació o no. Jo no qualificaria de precipitada la resposta. Quan es varen produir els atemptats jo temia una resposta precipitada i unilateral, que els Estats Units pel seu compte i risc donassin una resposta ràpida. No fou així i, en aquest sentit, molt millor. Ara, jo personalment qüestion moltíssim aquest tipus de respostes armades, no pel que suposen en si, amb tots els danys a la població civil, sinó des del punt de vista de la seva eficàcia. És a dir, si ens posam exclusivament pragmàtics, quina és l'efectivitat d'aquesta acció armada? Com abans suggeria: creiem realment que en un mes, dos mesos d'acció armada sobre l'Afganistan hem eliminat definitivament el problema del terrorisme internacional? És evident que no, és molt més difícil d'eliminar. Per tant, quina eficàcia té aquesta resposta? Compensa els danys que produeix? Això és el que jo em plantej. Perquè si no compensa, si no és eficaç des del punt de vista de l'objectiu que persegueix, és millor no dur a terme aquesta acció armada, no té cap sentit. Per altra banda, tampoc no és qüestió de posar-se angelical. És evident que el terrorisme ha de menester una resposta contundent, el que no podem fer tampoc és quedar creuats de braços davant aquestes accions intolerables. Jo reconec per tant que és mal de fer dissenyar una resposta que sigui alhora contundent i eficaç. El que passa és que aquest problema s'hauria d'haver previst abans, ja que prové de la nostra incapacitat de previsió. Qui sap, si les nostres polítiques exteriors haguessin estat unes altres tal volta ara no ens veuríem enfrontats a aquest problema amb tota la dificultat que comporta.

-Entenc que no deu estar vostè d'acord amb l'afirmació que les víctimes civils són un preu inevitable per castigar els culpables dels atemptats.

-No, jo no ho diria així, no crec que sigui un preu inevitable. Crec que això s'hauria d'haver evitat en tot cas. Hem de tenir en compte que el problema de la població civil afganesa no ve d'aquí, ve d'abans, i tot això amb una política exterior projectada al futur, amb perspectiva, s'ha de veure també. Probablement, quan els Estats Units varen ajudar els talibans a consolidar-se per lluitar contra la invasió soviètica haurien d'haver vist on duia això, on duia aquest suport nord-americà, fins i tot armamentístic. On duia? A establir un règim que després s'ha convertit en això que hem vist. El mateix Osama Bin Laden ha estat també elevat pels serveis d'intel·ligència nord-americans. Que sigui un preu inevitable és inadmissible. Ni ara ni abans és admissible que una determinada política exterior hagi de tenir com a preus inevitables grans masses de població, sigui de l'Afganistan o sigui d'allà on sigui. I no dic ara, perquè no es pot aïllar el fet del bombardeig de tot el que hi ha hagut abans. Ara hi ha víctimes, però quants de refugiats hi ha des de fa anys en territori de Pakistan?

-De no ser pel que ha passat als Estats Units, la situació a l'Afganistan continuaria igual, amb un règim polític que no respecta els drets humans més elementals.

-Em sembla que sí. La implicació de l'anomenada comunitat internacional era molt feble. És veritat que el Consell de Seguretat, per fer-li justícia, periòdicament adoptava una resolució o una altra contra el règim dels talibans, i era molt curiós perquè va passar d'assenyalar amb el dit l'Afganistan a discriminar molt més, cosa que em sembla molt lloable, i a no parlar de l'Afganistan sinó del règim dels talibans, i el que era objecte de les sancions per part de Nacions Unides era aquest règim. En què consistien aquestes sancions? Bàsicament, en l'embargament d'armament, és a dir, es prohibia vendre armes als talibans, i obligava els estats a controlar-ho, i després altres mesures, jo crec que poc coercitives, com eren la ruptura de comunicacions, de mitjans de transport, i poca cosa més. Clar, fins als atemptats, el Consell de Seguretat no havia pres cap mesura per congelar els fons financers dels grups terroristes o fins i tot dels talibans als bancs occidentals. Per resumir, jo crec que la implicació de la comunitat internacional era massa feble i probablement hauria continuat igual amb tota la gravetat que ja havia assolit la qüestió.

DESENVOLUPAMENT ARMAMENTISTA

-El que ha succeït, pot avalar les tesis defensades pel nou president d'Estats Units Bush, que no tenia el suport ferm d'Europa, d'emprar fórmules com l'escut antimíssils per defensar-se d'una amenaça exterior? Podem assistir a un rearmament de les grans potències?

-Sí, aquesta és una qüestió paradoxal i a mi no m'estranyaria gens que tot aprofitant la circumstància es detractessin fons d'altres partides per incrementar encara més, justificant-ho en els fets terroristes, per potenciar la indústria d'armaments i un nou desenvolupament de la prevenció estratègica nord-americana. Però és realment paradoxal perquè si amb una organització de seguretat i intel·ligència forta com era la d'Estats Units ha pogut passar això, es demostra que no serveix de res. Contra un atac d'aquestes característiques realment el desenvolupament de la indústria militar pot fer molt poc. Per tant, no dubt que es farà, però em sembla que no serveix com a justificació el que ha passat.

-És clar que contra avions pilotats per persones disposades a morir o cartes amb bacteris letals, els mecanismes de defensa s'han d'adaptar.

-Sí, ja no es tracta de mecanismes de defensa de caire militar, poc té a veure amb això, encara que darrerament un alt càrrec militar espanyol digués que ara es potenciava molt més el seu paper, una cosa absolutament incomprensible i desenfocada respecte del problema que es planteja en el futur. La situació és preocupant perquè l'enemic és mal d'ubicar i de definir i això segurament generarà uns mecanismes de defensa, de seguretat interior, no militar, si m'apura i per fer-ho més clar, d'ordre públic, molt més depurats, i això és un perill que s'ha posat en evidència sovint darrerament. És el perill del retall de les llibertats públiques, de les llibertats de moviment, de circulació, fins i tot d'expressió i de pensament, no ja imposat per l'autoritat, sinó que pot ser que arribi un dia a una autolimitació, autocontenció per por. Tot això és molt greu, molt preocupant. Jo crec que serà mal de combatre aquest efecte pervers de la por als atemptats terroristes, de la sensació d'inseguretat a les societats occidentals. També és perillós des del punt de vista del desenvolupament normal de les democràcies. No vull ser apocalíptica ni invocar el dimoni, però de vegades en aquestes situacions de por col·lectiva és quan es produeixen les situacions d'involució política i quan la mateixa democràcia es veu amenaçada.

-La data de l'11 de setembre quedarà escrita als llibres d'història i passarà a formar part de les seves classes de dret internacional. Amb quin epígraf? Tercera Guerra Mundial? Nou concepte de guerra?

-Cap dels dos. Jo més aviat parlaria d'un punt d'inflexió que no debades coincideix amb l'inici, no ja d'un segle, sinó d'un mil·lenni, i probablement som en els alhors d'un nou ordre mundial. Ja sé que queda molt ressonant i que és una expressió que ja va fer servir el pare de l'actual Bush quan es va produir l'enfonsament del bloc socialista i es va dur a terme la Guerra del Golf. Què significa parlar d'un nou ordre mundial? Significa parlar d'una reestructuració dels paràmetres de les relacions internacionals i del dret que les regula i, efectivament, els fets de l'11 de setembre marquen una fita en aquest sentit, un punt d'inflexió. Crec que assistim a un nou plantejament de les relacions internacionals.

-Entre els dissenys expressats pels Estats Units envers els culpables dels atemptats no hi ha el de seure'ls davant el Tribunal Penal Internacional. En quina posició queda aquest òrgan a aquest conflicte i a aquest replantejament?

-És veritat que dins aquest nou dret internacional tot allò relatiu a la responsabilitat individual davant la comunitat internacional també assoleix molta projecció. Ja coneixíem l'existència dels dos tribunals penals especials per a Rwanda i Iugoslàvia i la creació també del nou Tribunal Penal Internacional. Jo crec que aquesta línia es desenvoluparà i assistirem paral·lelament a la generació de responsabilitat cada vegada que es produeixin aquests tipus de fets il·licits de tanta magnitud, responsabilitat no només d'un estat com a tal, sinó també de les persones que han decidit o dut a terme aquestes accions. Jo crec que això es consolidarà. Ara bé, el tribunal que s'ha creat, tot i ser una passa important, està limitat pel seu estatut i perquè els Estats Units han manifestat el seu rebuig absolut a aquest tribunal. Probablement no constituirà, per així dir-ho, la panacea, la solució per resoldre tots els problemes de responsabilitat penal internacional i en aquest sentit, com a mínim a curt o mitjan termini, jo crec que els estats encara tendran molta fe, d'una banda, en els mecanismes de cooperació interestatal per a la lluita contra el terrorisme, no tan sols policíaca sinó també judicial, i d'altra banda, s'han de perfeccionar i millorar els mecanismes pròpiament internacionals, tot impulsant més suport per a la institucionalització de l'administració de justícia veritablement internacional. Són dues qüestions pendents, una d'àmbit purament estatal i l'altra més internacional.

-Ja per acabar, si lligam un poc amb el principi de l'entrevista, es pot entendre el terrorisme com la conseqüència d'altres problemes com el subdesenvolupament o la fam, com la rebel·lió dels pobres?

-A mi això també em sembla una simplificació i no m'agradaria que es despregués d'allò que jo vaig dir que el terrorisme no és el problema fonamental de la comunitat internacional. Una altra cosa és establir una relació de causa-efecte directa i immediata entre aquests problemes. Els grups terroristes no tenen cap tipus de justificació i no ens hem ni de molestar a trobar la causa, perquè això és bogeria absoluta. Qualsevol intent de cercar-li justificacions és absurd. És un extremisme fora de lloc i sentit, no té més sentit que la violència per la violència i la destrucció per la destrucció, en això sí que som absolutament radical. Dit això, el que no s'ha de perdre de vista és que una cosa és no establir aquest nexa directe i l'altra considerar que si es contribueix a crear determinades condicions de desenvolupament, justícia social, etcètera, es contribueix a impossibilitar l'aparició i l'expansió d'aquests grups terroristes i això és el que s'hauria d'haver tengut en compte i el que s'hauria de fer, encara que ara és més difícil. Trob que no s'ha tengut la perspectiva ni tan sols de política pragmàtica per preveure el que ha passat.

Taula rodona amb **Onofre Martorell** (economista, professor de finances del Departament d'Economia i Empresa de la UIB), **Antoni Montserrat** (economista, director general d'Economia de la Conselleria d'Hisenda del Govern de les Illes Balears) i **Antoni Riera** (economista, "SA NOSTRA").

Por de volar

Per Magdalena F. Mulet

La incertesa, el trontoll que l'atemptat de l'11 de setembre contra els principals símbols dels Estats Units produí s'ha interioritzat en la por de volar de molts de ciutadans. Els ciutadans civilitzats del nostre món civilitzat han vist de cop i volta que el somni del benestar és en perill, que la globalització del mercat ara és també la globalització del terror. Occident ja no pot creure en la prosperitat infinita, no som invulnerables, com tampoc no ho és la nostra economia turística, una de les més susceptibles a qualsevol tipus de conflicte.

De cop i volta, tota l'economia, darrerament acostumada també a volar, segons afirmen els nostres convidats, toca de peus a terra. Es frena el consum, creix una prudència a què estàvem poc acostumats i es dibuixa un nou escenari que repercuteix directament en el mercat de l'oci.

ONA: *No esperàvem en acabar l'estiu, després d'una temporada bona que uns fets tan llunyans ens fessin replantejar les nostres estratègies de cara a la propera temporada. El que passa als Estats Units passa al món. Quina repercussió tindrà a mitjan termini la situació d'incertesa actual a la nostra economia?*

Montserrat: Els atemptats de l'11 de setembre han suposat un punt d'inflexió en moltes de les idees que tenim d'Occident. La seguretat, l'estabilitat han quedat a l'aire, i a partir del que tots poguérem veure en directe, ja no hi ha res segur. Aquesta és la sensació que fa. Però d'altra banda la situació econòmica que hi havia abans de l'11 de setembre a tot el món, a Europa i als Estats Units, era d'alentiment, fins i tot, diria jo, que a l'economia americana ja hi havia símptomes de recessió. L'11 de setembre encara no té cap efecte directe dins les macromagnituds, en les dades que es manegen. El que sí se sap és que ha afectat molt directament les companyies d'aviació i les companyies d'assegurances, encara que a aquestes darreres no tant com es digué en un principi. I deixa una incertesa terrible sobre què pot passar. I això és el que hi ha. Ara, xifres, encara no en tenim en absolut.

Quant a les expectatives, són de fre del creixement dins Europa, però les dades de l'economia balear encara no ho han notat. Enguany hi haurà hagut creixement sobre feina, però això no es veurà fins més endavant.

Des del punt de vista mediàtic, els precedents que tenim, la Guerra del Golf, per exemple, ens ha demostrat que els efectes es veuen mig any després, perquè no es donen de cop.

I si ho volem centrar a l'economia balear, hem de dir que no era en crisi, era senzillament en una maduració del creixement, ja havíem arribat a taxes de creixement absolutament insuportables, i ara ens situam en creixements més acceptables, però no estam en crisi. Els atemptats han tengut lloc al final de la temporada, i no a l'inici de la contractació com va passar a la Guerra del Golf. I per això aquesta vegada tenim un marge per poder crear una estabilitat en el comportament psicològic de la gent, tornar-li l'estabilitat en el comportament. Si això és possible, tenim fins al mes de febrer per estabilitzar-nos, i no hi haurà efectes negatius, ans al contrari, perquè per al que no bastaran sis mesos és per contrarestar els efectes negatius que aquesta crisi té i tindrà en els mercats competitius del nord d'Àfrica, de tot el Magrib, des d'Egipte fins al Marroc. Per això Mallorca, les Balears, poden ser una bona alternativa, ben situades competitivament parlant, pels efectes del desviament que es produiran, una destinació segura la pròxima temporada, com ja ha passat altres vegades; també la psicosis de no contractar vols de llarga distància ens dóna més marge.

REDISTRIBUCIÓ DE LA DEMANDA

Martorell: Segons un informe de l'OMT, ja posterior als atemptats, sembla que el que deia ara Montserrat serà així: que hi haurà una redistribució de la demanda i hi haurà compensacions d'àrees geogràfiques i temporals, així ens podríem veure "afavorits", encara que la paraula no sigui la més adequada, donades les circumstàncies que ens afavoreixen. També s'apunten com a zones afavorides, les estacions d'esquí europees, front als Estats Units i Canadà. Pel que fa a les companyies aèries, vull dir que a la memòria de Swissair Air, que per casualitat jo mirava dia 10 de setembre, ja es recollia que devia dos bilions de pessetes, això vol dir que no foren precisament els atemptats que provocaren la

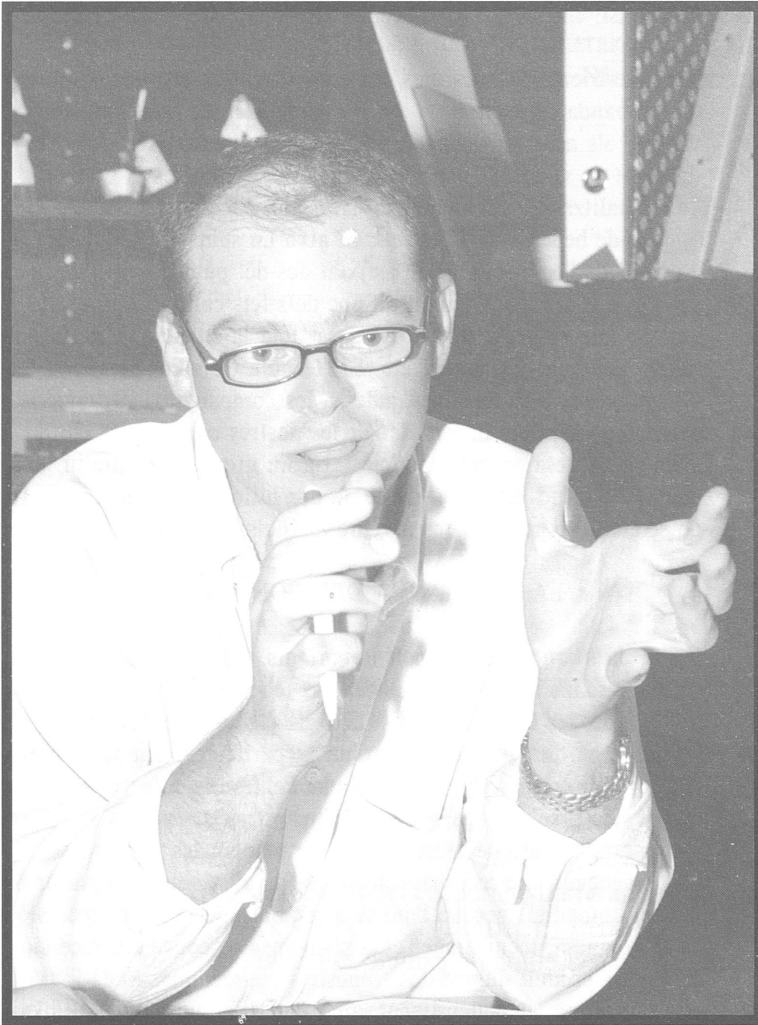
greu crisi, encara que sí l'acceleraren i la feren esclatar. Ha estat un caos!

Mariano Menor fa pocs dies ens comentava les previsions, que d'altra banda canvien dia a dia, i es referia a les previsions de vendes, als acomiadaments... no es poden ni enumerar. Ara, des del punt de vista de les seves estructures financeres ja estaven descapitalitzades, per mor d'un excessiu endeutament i d'uns marges de benefici molt estrets. Si això ho sumam a una baixada en picat de l'ocupació, s'han asfixiat des del punt de vista de la solvència, i ara s'han valgut un poc dels fets com a excusa, o la paraula que vulguem dir-li, per posar tota la situació sobre la taula i demanar les ajudes, etc. I se'l haurà d'ajudar, perquè si l'Administració Bush dóna ajudes a les companyies nord-americanes, a Europa no podem deixar les nostres companyies en situació de desavantatge, perquè seria un greuge comparatiu, una competència deslleial. Un deute de dos bilions de pessetes dia 10 de setembre... no tenia res a veure amb els atemptats!

LA CONFIANÇA DEL CONSUMIDOR

Riera: Ja s'han dit coses molt importants. Quan els químics volen d'alguna manera que dues substàncies reaccionin, per casar-se o repel·lir-se, les fan precipitar, i això ha passat amb l'11 de setembre ha estat l'accelerador d'unes "partícules" que ja hi eren. Ha estat un saseig, com ho és també l'entrada de l'euro, són canvis que precipiten, són circumstàncies que no només són conjunturals sinó que afecten d'alguna manera les estructures. La tendència s'ha accentuat a molts de nivells, no es pot parlar de recessió mundial, perquè l'única economia que presenta recessió és la japonesa, tècnicament és així: només es considera recessió quan s'ha produït durant dos trimestres consecutius. Ara bé, sí que podem parlar d'alentiment, amb una diferència substancial respecte del que passà l'any 91 quan es produí un cert desànim en l'economia americana. En aquell moment hi hagué la locomotora d'Alemanya que estirava, ara no hi ha una locomotora, ara hi ha un alentiment coordinat i són moltes les economies que presentaven aquesta tendència abans de dia 11 de setembre, amb aquests esdeveniments s'ha produït una acceleració tot i que, com deia Montserrat, encara no hi ha cap macromagnitud publicada que avalí aquesta afirmació. Si pensam en termes d'Estats Units, la pregunta és immediata: Si hi ha una economia que presenta creixements durant molts de temps, fins al punt que alguns arriben a pensar que els cicles desapareixen, què passa quan de cop i volta la trobam submergida en creixements molt petits i ara en aquest segon trimestre, gairebé nuls?

El procés d'alentiment dels Estats Units al meu parer és bo d'explicar, el país va fer una forta inversió durant uns anys, i els processos d'inversió són els que més beneficis de renda per càpita originen, i per això varen ser intensos, com ho fou l'aposta per la tecnologia i la nova economia, i després d'un període d'increment molt fort d'estoc de capital, la següent passa és que si no es creix al ritme adequat, la inversió no es pot amortitzar i no queda més remei que frenar la inversió, i això ha passat als Estats Units: un alentiment de la inversió. Això explica aquesta baixada, acompanyada, per suposat, del que passa a la borsa, etc. Hi ha unes expectatives de beneficis empresarials menors del que s'havia previst inicialment. Arribats a aquest punt el que mantenia l'economia dels Estats Units era la confiança del consumidor, justament el que s'ha perdut totalment ara des dels atemptats. I això accentua l'alentiment i fins i tot pot produir una recessió.

Antoni Riera.

Aquesta tendència, encara que no d'una manera tan intensa s'observa a Alemanya, a França i també a Espanya, on la major part de les institucions tant privades com públiques han corregit les seves estimacions de creixement per a enguany. A les Illes Balears també se segueix la mateixa tendència, i aquí és especialment perillós el tema de la confiança del consumidor, perquè la nostra economia presentava unes taxes de creixement per damunt de la Unió Europea precisament, al meu parer, per mor d'un excés de confiança del consumidor. Potser ara tinguem una visió més pessimista, no vol dir que real, igual que no ho era abans, però és que la confiança del consumidor es mesura per paràmetres de percepció, i aleshores això sí que podria dur a un alentiment.

ONA: Si continua el clima bèl·lic, què pot passar finalment?

Riera: És impossible de predir a l'ombra d'un xoc com el que s'ha produït, i amb els esdeveniments que es produeixen dia a dia. Els economistes no tenim una bola del futur, i qualsevol model econòmic que puguem utilitzar per predir el que passarà queda invalidat per fer prediccions a curt termini, no ho podem saber de cap manera. I també vull dir que aquest xoc, com deia Martorell, pot ser aprofitat per determinats sectors estratègics, companyies aèries i assegurances, però també per altres per dur a terme determinades reformes que d'altra manera no haguessin pogut ser

afrontades sense grans crítiques. Si hi ha un volum d'acomodament alt o si resulta que el producte interior brut cau per mor d'una menor venda de productes de béns i serveis lligats al sector aeri o d'assegurances, no s'ha de culpar l'11 de setembre, sinó el fet que hi havia ja prèviament unes estructures que s'han corregit. Ja hi havia indicadors dins l'economia mundial que el creixement, no era, encara que odio l'adjectiu, "sostenible". Les taxes estaven inflades, però el creixement que hi havia no era possible, sobretot perquè no responia a una situació real, la producció de l'economia no era tan forta com el que ens deien les taxes.

CREIXEMENTS IRRACIONALS

Montserrat: Era una bombolla. I fa anys que es diu, però hi va haver molta gent imrepresentable, que ara hauríem de recordar de tant en tant, que s'atreveix a dir que els cicles havien desaparegut. I tengueren el valor o la ignorància d'afirmar que havien creat l'economia "del cel", l'economia nova, i aquestes afirmacions eren absurdes! Hi ha dos tipus d'economistes, com va dir fa uns anys un premi Nobel: els que saben que vendrà una crisi i els que ni tan sols no saben això. Crisis sempre n'hi ha, com més creixement hi ha i com més bèstia és el creixement més grossa és la sorpresa. Quan una economia s'infla de forma artificial, quan creix d'una manera exagerada sense respondre a la realitat, quan crea bombolles financeres i bombolles econòmiques on es veuen expectatives indefinides de creixement, quan creix tot això, que racionalment és impossible, i no hi ha una relació entre economia financera i economia real, d'una forma racional, resulta que tot acaba per rebentar. I això ja s'ha plantejat moltes vegades. I això que descriu, a les Illes ha arribat a extrems absurds: la mà d'obra que hem hagut de dur per fer funcionar l'economia... això és absurd!, i molt desequilibrant. Ara, hi ha una tendència natural per part dels tècnics, sobretot a amenaçar: "Quan hi hagi una crisi no podrem pagar les pensions", "hi haurà un caos", etc... sempre diuen "l'any que ve anirà bé però no podrem pagar les pensions"! Afirmacions d'aquestes que sentim cada dia, únicament ens indiquen que no hi ha gent amb talla, gent de pes per poder fer anàlisis econòmiques profundes, serioses i rigoroses. No som capaços de tenir el que fa falta en economia i en política: serenitat.

Ni tot anava tan bé ni tot anirà tan malament com es planteja. Com podem parlar des de Mallorca estant d'una mala temporada turística?, això és una estupidesa. Ha estat bona, encara que no exuberant. Tampoc no podem afirmar que no hi haurà crisi, no és veritat, hi ha crisi. A Balears tenir una companyia aèria amb 300 treballadors al carrer és crisi..., una Majòrica amb 500 persones en perill, és crisi. Però no és el desastre final. Hem d'anar alerta amb les grans manifestacions. Alerta, a més, perquè en tot cas, això no és l'11 de setembre, això és un creixement estúpid i ignorant, del qual hem de pagar les conseqüències. Les companyies aèries vivien una situació de carrera desesperada, una carrera irreflexiva, quan Swissair Air comprà Sabena ja tenia greus problemes. Era tot una carrera suïcida, i ara es paga... i per part d'alguns la utilització de l'11 de setembre és una excusa per justificar una situació que no ha provocat l'11 de setembre, no només aquests fets. I ara els governs que fins fa un any eren totalment contraris a rompre les lleis del mercat ajuden les companyies aèries, que sempre han estat les grans defensores de

Onofre Martorell.

la liberalització, de la competència més salvatge, perquè són les més globalitzades que hi ha. Ara resulta que els governs han aplicat polítiques intervencionistes al bressol de la liberalització. Però hi ha hagut molta fantasmada econòmica. Gescartera són quatre xoriços, però aquí parlem d'una altra cosa: d'incompetència a gran escala, els grans executius de les companyies han fet el que no podien fer, han gastat més del que podien gastar, han fet pujar la borsa d'una manera fraudulenta. Amb *stock options*, etc.

LA INDÚSTRIA BALEAR

ONA: Si ara les Balears es veuen beneficiades d'una manera conjuntural per la crisi mundial, no pot passar que la bombolla, el miratge de prosperitat infinita continuï al nostre entorn i ens impedeixi fer els canvis que vostès apunten com a necessaris?

Montserrat: Les nostres taxes de creixement s'han assentat, s'han rebaixat. El més greu que ens pot passar és que l'existència d'una bona temporada vagi en detriment de la poca indústria que ens queda. Això sí que és greu, ja tenim un gran desequilibri.

Martorell: Jo estic d'acord que el desequilibri no es pot accentuar, però d'altra banda vull dir que la nostra indústria és de serveis i és turística, i aquest ha de ser el punt de partida, l'economia balear no es pot reequilibrar, i ser una indústria

turística no és tan terrible. Hi ha coses pitjors. Jo som optimista, en primer lloc crec que no necessitam dels desastres dels altres per tenir bones temporades, perquè la nostra indústria turística és prou solida. És mal de fer predir, ara bé, el que sí podria ser molt greu és que es produís un atemptat a Europa, a alguns dels símbols d'Europa. No es poden fer prediccions en plena crisi quan passen coses cada dia, és com voler analitzar la borsa dia a dia, no és possible. Ara bé, és cert que la inseguretat, la sensació d'indefensió, té greus efectes psicològics i que tota la indústria turística i de l'oci va molt lligada a aquestes percepcions psicològiques.

Els efectes de la caiguda de les torres bessones són sobretot mediàtics, encara que no vull restar importància a les víctimes, com és natural, va ser Hollywood en viu i en directe, els terroristes no ho podien fer "millor", ben entesa la paraula.

ONA: Quina és la situació de les cadenes hoteleres que tenen interessos al Carib?

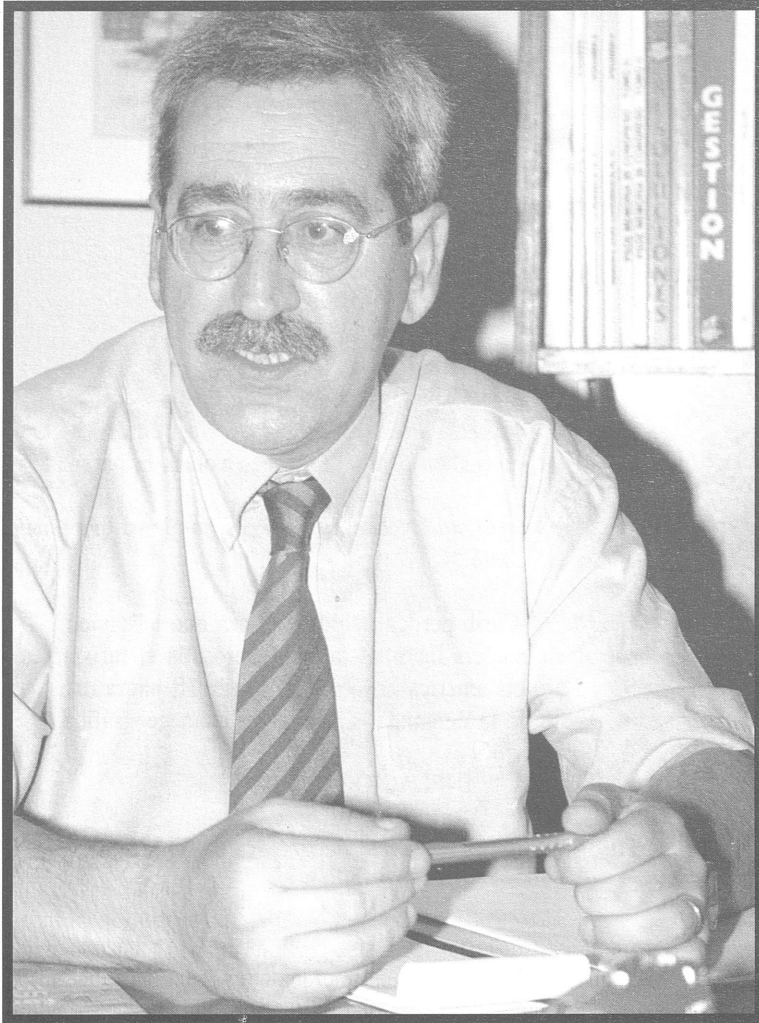
Martorell: Al Carib perden doblers, encara que ja havien recuperat els doblers invertits fa anys, però allà el turisme és americà i ara els americans no van al Carib. Hi haurà una redistribució de la demanda, una redistribució geogràfica.

INFLACIÓ I OCUPACIÓ

ONA: Si tornam a la situació de Balears, fa un moment es referien a situacions massa inflades...

Riera: Sempre els dic als meus alumnes que un sistema econòmic és el conjunt d'institucions elegides i acceptades per donar resposta a moltes de preguntes, i hi entren altres elements, com el mercat, el costum, l'Administració, tot plegat acaba per donar forma a la resposta a aquestes preguntes. Per què dic això?, perquè d'alguna manera les taxes de creixement que hem tengut, les cotitzacions que han arribat a assolir determinats valors, els preus que ha arribat a tenir el petroli, les taxes d'ocupació que hem comptabilitzat, el volum d'immigrants que hem acollit, milers de variables... són fruit de la resposta de totes aquestes institucions elegides i acceptades per donar resposta a aquestes preguntes. I jo intentaria defugir del fantasma del capitalisme o dels grans poders i grups empresarials, per intentar un poc ser corresponsable, per dir-ho d'alguna manera. Quan un ciutadà decideix no comprar vedella i comprar pollastre envia un senyal al mercat que aquest interpreta, bé o malament, però l'interpreta.

El mateix passa amb el petroli i la borsa, el que han fet les companyies aèries ho hem fet tots un poc. I hi ha molts de ciutadans de la nostra terra que han anat més enllà, i han mostrat els peus pel llençol. Hem de ser corresponsables, i també vull dir, ja que reflexionam sobre tot un estat de l'economia independentment del que passà l'11 de setembre, que tenim un gran desconeixement de la nostra pròpia economia. Hi ha moltes variables que no són estudiades ni tan sols recollides. I el resultat és que no sabem quins són els mecanismes que permeten a les Illes Balears donar resposta a totes aquestes preguntes. No sabem com acabam per decidir quantes places hoteleres s'han de crear, a quin preu s'han de comercialitzar, qui se les quedarà, amb quins costos... tot això requereix molta d'informació i molt d'estudi que ara mateix no sempre es produeix. L'única manera de predir l'economia és

Antoni Montserrat.

acostar-nos a totes aquestes dades, i aquestes dades sovint són disperses, si no contradictòries. Afirmam que hem crescut, però, hem crescut realment?, no sabem quines han estat les taxes de creixement, en tenim indicadors, però són parcials. I amb això vull dir que és molt important, si més no a nivell de Balears, tenir totes aquestes dades.

Dues variables que jo crec que és molt importants controlar a les Illes Balears són la taxa d'atur i la inflació. Són les dues variables més importants a l'hora de controlar, i he de dir que no hi estan. Tenim la taxa d'inflació més alta de tot l'Estat espanyol, i una de les més altes de tota la Unió Europea. I quant a l'atur, tot i que s'incrementa l'ocupació, ho fa a un ritme inferior al de la resta d'Espanya i a més la qualitat de l'ocupació és molt inferior.

Montserrat: La taxa d'atur a les Balears calculada el mes de setembre després de l'11 de setembre, és d'un 3,7%. El Ministeri dona el 4,75%, però jo d'entrada dic que és falsa. Això vol dir que tota la Unió Europea, tots els països, exceptuant Luxemburg i Holanda que la tenen més baixa, 2,5% i 2,2% respectivament, tenen una taxa d'atur major a Balears, perquè Irlanda ja té un 3,8%. El Japó té un 5% i EE.UU el 4,9%.

D'altra banda, si feim una anàlisi profunda, podem dir que Balears sempre anticipen el que passarà a Espanya, tant en el creixement com en la caiguda. Això ho constata quan observam sèries de vint anys o de quinze. En aquest moment la taxa des de

fa un parell de mesos és inferior al creixement d'Espanya, concretament des del mes de juliol (juliol, agost i setembre) fins aleshores teníem una taxa molt superior a la d'Espanya. Ara comença el descens, però és que ens trobam a una economia flexible, sensible i perillosament adaptada a Europa. I, tot i això, el mes de setembre hem crescut un 2,2%, mentre que Espanya creixia un 3%.

I a més, hem de tenir en compte que la nostra economia no ha de generar ocupació a l'estiu, la qual cosa és un suïcidi. Es tracta de generar ocupació a l'hivern, i l'hivern passat Balears creixia un 6% mentre Espanya ho feia un 4,5%. Només fa dos mesos que tenim una taxa inferior, per tant anam bé en aquest aspecte. Si tenim en compte que amb un creixement d'un 2% ens falta encara mà d'obra que no surt de la nostra població activa i que l'estiu encara és pitjor, perquè a Balears si consideram tota la gent apuntada a les llistes (no aturada, sinó apuntada) i hi afegim també els que són a la llista de "recerca de millor ocupació" el mes de gener, i posam a fer feina tothom, resulta que per cobrir el mes d'agost encara ens faltarien 40.000 treballadors legals. Per tant, créixer a l'estiu va en contra de la mateixa dinàmica racional de creixement i això no vol dir caure... perquè les taxes de creixement de fa un any que eren del 7% o del 8%, això sí que era insuportable!, perquè havíem de dur 15.000 persones de fora per poder simplement mantenir oberts els negocis. Amb aquestes variables, hem d'anar alerta, perquè quant a la variable ocupació encara anam bé. L'alentiment actual (dos mesos) el que fa és anticipar el que passarà a la resta de comunitats, nosaltres no tenim una economia rígida. Nosaltres quan tenim un problema econòmic immediatament el desplaçam als llocs de feina, perquè tenim 100.000 persones amb contractes eventuais, cosa que no passa a la resta d'Espanya. 100.000 persones amb contractes eventuais sobre 400.000!, si Espanya tengués aquests paràmetres hi hauria cinc milions d'aturats!

Riera: Jo he defugit dels judicis de valor i no vull entrar a dir si és bo o dolent. El que dic és que s'ha d'analitzar aquesta variable. És veritat que aquesta tendència es dona en els darrers mesos, però si calculam taxes interanuals... s'han d'estudiar aquestes dues variables que he esmentat inflació i atur.

SUPORT A LA INDÚSTRIA BALEAR

ONA: És inútil demanar receptes, però que han de fer les Balears? què podem esperar d'aquesta crisi?

Montserrat: La crisi mundial pot afectar, ja afecta, la nostra indústria no turística. La bijuteria, per exemple, això sí que és veritablement preocupant, perquè és previsible que el turisme es resitui, com deia Martorell, però la indústria és més feble, el calçat, la bijuteria, la moda... jo crec que s'ha de preparar una campanya importantíssima d'exportacions amb el màxim de recursos possibles. Perquè en època d'inestabilitat, hem d'entrar en els mercats per poder mantenir les nostres empreses. Els poders públics en el passat el que han fet ha estat accelerar èpoques d'expansió i caigudes, i en realitat jo crec que el paper dels poders públics ha de ser un altre, han de servir per apuntalar en èpoques de caiguda i, si cal, frenar les expansions. Perquè, per posar un exemple, no és normal impulsar un Pla Mirall en una època de bonança total en el sector de la construcció. Les actua-

cions han de ser precisament i just al contrari. Fer un Pla Mirall quan hi hagi crisi al sector construcció, aquest seria l'equilibri, fer polítiques anticíclics, per no distorsionar el mercat. Ara no hem de continuar amb un consum desesperat, i tampoc no hem d'aturar-nos en sec, hem de fer un consum racional que és el que no hem fet darrerament.

Martorell: Aquest estiu que ve serà, sembla ser, bo, tendrem una bona temporada.

Montserrat: Això avui no ho sap ningú.

Martorell: Però en el pressupòsit que sí, que l'estiu sigui bo, vosaltres considereu que això és perjudicial? El mercat posa cadascú al seu lloc i no crec que tenir una bona temporada pugui ser dolent... l'economia ha de créixer i el turisme és el que hi ha a Mallorca. El que passa és que hem de saber reconduir els beneficis del turisme per reequilibrar altres sectors, perquè de l'equilibri entre els sectors se'n beneficia el turisme, per suposat i també els altres sectors, per poder millorar tota la societat balear, i és a partir del creixement que hem de ser intel·ligents per fer aquest reequilibri.

Montserrat: A mi, estic d'acord amb Riera, les úniques variables que m'interessen són ocupació i inflació, i l'únic indicatiu que hi ha són els llocs de feina, no l'atur, que està sempre molt distorsionat. Ara, per exemple, no hi ha atur a l'agricultura balear, vol dir això que l'agricultura va molt bé? En absolut, el que passa és que no hi ha perspectives de cap tipus. Quant a la inflació, crec que és un indicador poc vàlid a Balears. L'ocupació és la dada bàsica, perquè l'economia és per a 'home i no l'home per a l'economia. Variables com el PIB, que és una fórmula matemàtica, no és possible que sigui indicatiu de res. És un indicador sintètic, que a més ni tan sols no coincideix segons qui el calculi. I fins i tot es dona el cas que un mateix pot calcular-lo per encàrrec d'una o altra entitat amb resultats diferents.

L'EURO: UNA MONEDA DE DUES CARES

ONA: *Entre que es realitza aquesta taula i la seva publicació segurament hauran passat moltes coses, tot i que hem de pensar que no invalidaran les reflexions. Però hi ha un canvi que també es produirà en aquestes dates i no voldríem desapropitar que ara tenim reunits tres economistes per demanar-los la seva valoració sobre l'entrada de la moneda única, que ja és un fet.*

Montserrat: Per a les Balears i per al turisme és sens dubte totalment positiva. El fet que els turistes no hagin de canviar farà que tinguin més doblers, s'ha calculat que l'equivalent a l'ecotaxa. El turista mitjà pel fet de no haver de canviar estalviarà un euro per dia, un euro que podrà gastar. Això significa posar legalment el que ja hi havia realment. Nosaltres estàvem acostumats a manejar altres monedes, i això és positiu, algú s'ha atrevit a dir que ja no podem fer devaluacions competitives... però fa tres anys que ja no en podem fer, que jugam amb una paritat i una estabilitat. A més, la indústria turística no pot ni ha de voler jugar en preu, no és un mercat emergent. La indústria balear fa anys que ha apostat per la qualitat i no pel preu.

Riera: Fa temps que funcionam en un sistema de canvi fix i el que passa és que la nova moneda planteja noves oportunitats i també nous escenaris d'incertesa. És una moneda de dues cares, mai millor dit. El sector turístic en serà el més beneficiat i una de les conseqüències serà que s'intensificarà l'especialització en turisme, perquè l'especialització ens fa ser més competitiu i a la vegada hi ha amenaces, perquè tot i que sigui veritat que no practicam devaluacions competitives des de fa tres anys també és cert que no les hem necessitat, i a un moment de crisi encara es podrien haver fet.

Ara canvien les regles de joc, haurem de ser més competitiu via qualitat i no via preu, i cal ser competitiu estructuralment i no només perquè aprofitam les conjuntures com ara l'11 de setembre. Ara tot serà molt més directament comparable amb Europa, és un canvi d'escenari amb moltes possibilitats. Segons un estudi de "SA NOSTRA", el producte interior brut de les Illes es podria veure incrementat en un 1%.

Martorell: Des del punt de vista dels empresaris hi ha hagut preocupació, això és normal. Ha suposat un trasbals per a les PIME i n'hi ha que encara no s'han adaptat, supòs que en publicar-se aquesta conversa ja ho hauran hagut de fer. L'euro produirà una major transparència de preus, i el fet de no poder devaluar no ens hauria de preocupar massa ja que tenim orientat el turisme cap a la qualitat.

Riera: La situació actual ja respon a la implantació de l'euro, la inflació ha estat més controlada, els tipus d'interès més baixos. El creixement ja respon al nou marc de l'euro. La seva implantació també té a veure amb l'alentiment de la demanda per part del mercat alemany, i amb l'increment del mercat britànic, el tipus de canvi explica també les fluctuacions de l'oferta i la demanda turística.

"No hi haurà un nou ordre mundial"

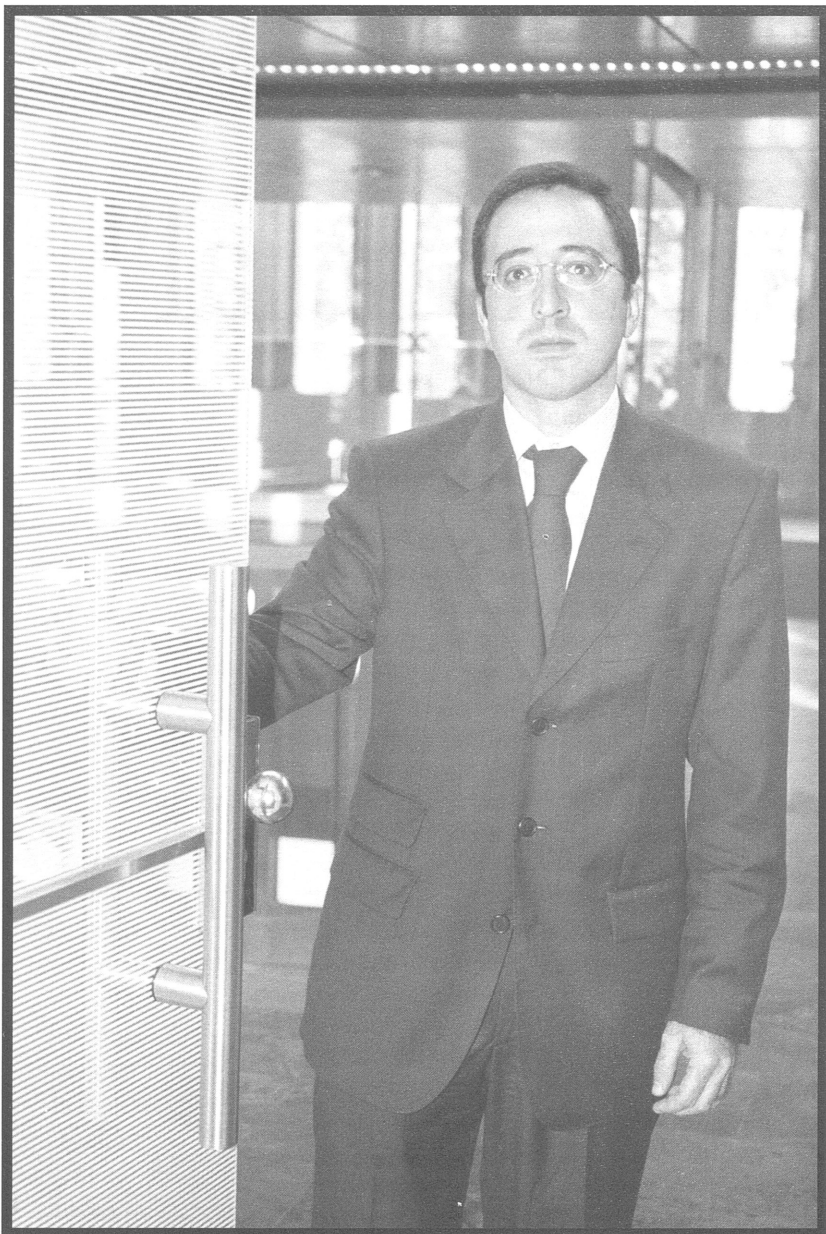
Entrevista a Alberto Cid Picado

per Gina Garcías Sansaloni

Ha succeït que durant setmanes l'Estat més poderós del món ha bombardejat sense descans el país més pobre del planeta i aquest fet no ha provocat l'escàndol massiu de la societat civilitzada, sinó que ha retornat la confiança a la borsa. No hi haurà un nou ordre mundial. A Kabul les bombes han esclatat sobre milers de persones amb l'objectiu de desmantellar la trama d'un crim molt sofisticat perpetrat en terres americanes. Quin ridícul, tot el món unit contra el país més pobre del planeta a causa de la por de la ràbia suïcida d'uns agents de Bin Laden, escampats per altres llocs. Kabul seria un nom bell si en aquesta ciutat avui fos possible enamorar-se. Però aviat el fred afganès cobrirà de mort i la mort apagarà la fam. I, després de l'apocalipsi, a l'Occident tot tornarà a ser com abans perquè l'operació "Llibertat duradora" haurà triomfat definitivament. Mentre, s'ha trencat el somni de la despreocupació opulenta i els occidentals ja no viatgen si no és necessari i redueixen el consum, en un aguit indeterminat i sense preguntes. Alberto Cid Picado observa la batalla des de la perspectiva crítica del professor universitari i, alhora, des de l'optimisme a la força de l'assessor financer. I, des d'aquest doble vessant, lamenta íntimament la covardia dels que han negat un debat en profunditat que pugui dignificar la globalització, mentre al despatx tranquil·litza els seus clients.

Alberto Cid Picado (Lleida, 1967) és llicenciat en ciències econòmiques i empresarials per la Universitat de Barcelona i doctorat en economia amb la tesi "El papel de las expectativas en la formación del tipo de cambio". És professor associat de direcció financera en la facultat d'econòmiques de la UIB. Director de banca privada i de mercat de capital de Banca March. És casat i té un infant.

-Fa més de quatre setmanes que els Estats Units ataquen l'Afganistan. A tot l'Occident ha baixat el consum. L'economia europea s'alenteix, l'americana entra en recessió. A les Balears les previsions d'ocupació turística baixen un 8%, el trànsit de mercaderies un 10%, però puja la borsa. Alguns símptomes són aparentment contradictoris.

-L'11 de setembre no ha provocat una crisi, sinó que ha accelerat un procés que ja s'havia iniciat. El 10 de setembre l'economia ja estava en una situació complicada. L'economia nord-americana havia crescut durant nou anys, amb un índex de creixement molt elevat, amb una inflació molt baixa, amb un nivell de creació d'ocupació molt gran, i ja en aquell moment estava en una fase de claríssima desacceleració. Tan clara que ja el mes de gener i el mes de setembre havia hagut de baixar els tipus d'interès d'una manera molt agressiva. El Japó continuava en l'atonía dels darrers anys, sense creixement, sense inflació i amb dificultats per aplicar mesures de política econòmica. El problema del Japó és que té un dèficit molt elevat, no pot baixar els impostos, no pot gastar més per no incrementar el dèficit... i d'altra banda té els tipus d'interès

pràcticament a zero, amb la qual cosa tampoc no pot fer una política monetària expansiva. Europa estava una mica en la mateixa situació que els Estats Units. No en un cicle de creixement tan llarg com l'americà, però sí en una fase de relativa bonança econòmica, i el 2001 va entrar en un procés clar de desacceleració. Aquesta era la situació dia 10 de setembre. L'atemptat de l'11 de setembre ha accelerat aquest procés, de tal manera que l'economia americana passa d'alentir-se a entrar clarament en crisi. Jo crec que vendran tres trimestres de creixement negatiu de l'economia americana. A Europa el creixement serà de l'ordre de l'1%. I al Japó es complica una situació que ja era prou complicada. L'efecte més immediat de l'atemptat contra les torres bessones de Nova York és, d'altra banda, l'augment de la incertesa, que ha provocat la caiguda dels mercats financers. L'única lectura positiva dels fets és que totes les institucions que tenen influència sobre l'economia han afrontat amb molta seriositat aquesta fase d'alentiment i prenen mesures molt importants: baixen els tipus d'interès de forma molt agressiva als Estats Units dues vegades, a Europa una vegada, i fan programes d'estímul de tipus fiscals. Aquesta reacció positiva procurarà una recuperació i un augment de la confiança. Jo crec que a partir del segon semestre del 2002 podrem veure una certa recuperació econòmica.

EFECTES SOBRE EL TURISME

-S'ha dit que les Balears en sortiran beneficiades com a destinació turística refugi, pròxima, de qualitat... però el cert és que els hotelers i els agents de viatges parlen d'una pèrdua significativa de clients, de l'ordre del 8% de l'ocupació.

-La crisi ha tingut tres efectes sobre el turisme: el positiu seria que les Balears són un refugi turístic davant els competidors de la Mediterrània sud i oriental. Però hi ha dos efectes negatius: d'una banda hi ha la por de viatjar. Si la gent no viatja no vendrà ningú. I s'afegeix el problema de la desacceleració econòmica. Els alemanys vendran si tenen doblers per viatjar, en la mesura que no pugin estalviar, no viatjaran. Si l'economia alemanya no creix i puja la desocupació... el mercat disponible alemany disminuirà. Crec que algunes persones només han valorat que les Balears són un refugi, però no els altres dos factors. L'efecte immediat és que la por i la incertesa han generat una caiguda brutal del nombre de viatgers i de reserves turístiques. Si l'atemptat hagués estat l'11 de juny la temporada turística hauria estat un desastre. Hem tingut la sort que s'ha produït els últims dies de la temporada. Crec que la por de viatjar s'anirà diluint, sempre i quan l'escalada bèl·lica no augmenti i no hi hagi més atemptats. La gent difícilment renuncia a les vacances, per tant les Balears en poden sortir beneficiades quant a ocupació hotelera. Una altra cosa és l'oferta complementària. El darrer estudi publicat per l'economista Eugeni Aguiló ja feia veure que el consum turístic havia davallat el darrer any. Vénen, però gasten molt menys. Encara és massa prest per valorar globalment l'efecte turístic d'aquests atemptats. La durada del conflicte serà un element fonamental i les repercussions de les mesures de política econòmica són dos elements que ara no podem prejutjar.

-El 10 de setembre ja hi havia indicis de recessió. Més enllà de la recuperació de la confiança que pot generar la previsible victòria nord-americana, vostè ha explicat que hi ha uns problemes estructurals a l'economia. Però d'això ara ningú no en parla.

-N'hi ha que diuen que aquest és un conflicte de civilitzacions, d'altres diuen que és una guerra entre pobres i rics... aquesta és una part de la discussió. L'altra és saber si hem tengut un període econòmic molt monetarista, molt liberal i si les mesures que s'han de prendre ara, esperonades pel conflicte, van una mica en contra de la política econòmica feta fins ara. Hi ha gent que comença una altra vegada a reivindicar Keynes. Aquesta discussió serà llarga. El conflicte bèl·lic és més puntual.

-Independentment del conflicte assistiem al final d'una etapa.

-Sí. A la fi del cercle virtual de l'economia americana. On les empreses inverteixen moltíssim en investigació i desenvolupament. Això provocava uns guanys de productivitat molt elevats. Les empreses produïen molt i no incrementaven els preus, la gent guanyava més doblers, augmentava el consum, i semblava que era un cercle sense fi, que l'economia americana no entraria mai en crisi. Clar, molts ja no estaven d'acord amb aquesta apreciació. Els cicles continuen tenint vigència. També aquest. El 2001 la inversió va caure. Els guanys de productivitat ja no es produïen. Augmentava la desocupació. S'ha demostrat que en economia no hi ha cap recepta màgica que duri més de vint-i-cinc anys ni que serveixi per a tothom.

-Ara es diu que els Estats Units han reaccionat i han augmentat la despesa pública, com a motor de la recuperació, una via que ha descartat Europa, i per suposat Aznar.

-Són problemes diferents. L'economia americana té una situació molt més difícil que l'europea. El conflicte té uns efectes molts més greus sobre l'economia americana que sobre l'europea. Els efectes no han de ser els mateixos. D'altra banda, l'economia americana reacciona molt ràpidament a la política monetària i l'economia europea és més conservadora, menys dinàmica. Les baixades americanes de tipus d'interès són impensables a Europa. Són economies molt diferents.

LA BORSA

-Un comentarista deia que aquesta baixada de tipus d'interès, en lloc de generar més confiança fa pensar que molt malament han d'anar les coses perquè baixin tant els tipus d'interès.

-Pot ser. Però el que és clar és que quan es prenen mesures és perquè hi ha un problema. El que és important és que la mesura sigui capaç de solucionar el problema. Afavoreix la inversió, la inversió en borsa també. Són mesures de política monetària i fiscal per estimular la inversió.

-Els tipus d'interès són baixos, però la borsa està més baixa que a principis d'any. Vostè recomana continuar apostant?

-Tot depèn dels terminis. Si es pot invertir com a mínim a tres anys vista i amb uns diners que no es necessitin, almenys durant aquest temps, i si s'inverteix d'una manera diversificada jo pens que, si no

ara, d'aquí a uns mesos serà un moment magnífic per invertir. La borsa està barata. No podem dir que demà no ho estigui més, però comprar borsa amb un horitzó de mitjan termini és un bon negoci, més atractiu que invertir a renda fixa. La incertesa augmenta el risc, però també les oportunitats.

-Deu ser una mica dur per a un expert financer, explicar que puja la borsa perquè les bombes encerten sobre Kabul.

-Les borses baixaren molt amb els atemptats. Després hem retornat als nivells anteriors, en els quals ja estaven barates. Si no hagués succeït aquells atemptats nosaltres pensàvem que la reactivació de l'economia era pròxima. Llavors no era mal moment. Ara ho torna a ser. No perquè les bombes encertin sobre Kabul, sinó perquè en un moment es va pensar que el conflicte podria ser més extens. I ara s'ha vist que pràcticament tot el món musulmà no participa a l'altre costat i el conflicte s'ha reduït a uns punts molts concrets: l'Afganistan i el conflicte entre Israel i Palestina. Al principi el petroli va pujar, però a mesura que s'ha vist que el conflicte es reduïa a un punt, ha baixat. La reacció de caiguda de la borsa va ser lògica, i la pujada també ho ha estat, perquè hi ha hagut una reacció coordinada a nivell pràcticament mundial. La crisi de l'impagat del deute rus va ser diferent. Ara hi ha hagut una coordinació institucional a nivell econòmic.

-Es va produir un pacte mundial, no tant antiterrorista sinó per salvar un model econòmic hegemònic.

-Sí, i per fer front a una caiguda de la confiança molt important.

UNITAT INSTITUCIONAL

-A nivell domèstic: quan el president de les Balears Francesc Antich i la presidenta de Mallorca, Maria Antònia Munar, signaren, a principis d'octubre, un pacte de "no-agressió" en atenció a la crisi mundial, escenificaven una comèdia, o duïen a terme un acte de responsabilitat institucional?

-En situacions de crisi com les que vivim, és imprescindible que hi hagi una actuació institucional adequada. Les desavinences internes no afavoreixen que es prenguin decisions correctes. Tot el que sigui un símptoma d'unitat té un efecte beneficiós a l'hora de retornar la confiança als ciutadans.

-Creu que realment l'economia de les Balears entrarà en crisi com a conseqüència d'aquest conflicte?

-Els efectes a curt termini, clarament són importants. Les ocupacions turístiques han baixat. Molts d'hotelers han anticipat el tancament dels seus establiments. I no hem d'oblidar que el 80% del producte interior brut de les Balears prové del sector dels serveis turístics i de l'oferta complementària. Quins seran els efectes a mitjan termini? És molt difícil avui valorar-los. Hem tengut la sort que tot això ha succeït en acabar la temporada. I hem de pensar que els efectes de la nova política monetària i fiscal començaran a ser visibles en el segon trimestre de l'any que ve, just quan comenci la nova temporada. Però en qualsevol cas, ara les preocupacions són fonamentadament més fortes que el 10 de setembre. Avui l'economia balear està en una situació molt complicada.

-Una situació que pot forçar un canvi de model?

-L'entrada de l'euro tindrà un efecte clar sobre la nostra economia. I a més s'ha de valorar la possibilitat que Gran Bretanya també entri en el sistema euro en un futur més o menys pròxim. El que sí és cert és que les Balears, per tots aquests motius, i també perquè el nostre model de creixement ja era en crisi, necessita un debat en profunditat sobre cap on hem d'anar. Tot el debat que hi ha avui en dia sobre el consum de territori, sobre el sostre de població, sobre la qualitat del turisme que volem tenir, s'ha d'accelerar i s'hi ha d'aprofundir. I hem de prendre decisions.

-Vostè és professor universitari. Creu que aquest debat ja s'ha plantejat correctament, o hi ha molta demagògia, també?

-Hi ha de tot. Des de la universitat es demana un debat en profunditat per part de tots els sectors que hi intervenen. El sector empresarial i la majoria de personalitats polítiques també planteegen aquest debat en profunditat, tot i que hi ha també alguns exemples d'oportunisme.

-La patronal de la construcció advertia fa unes setmanes del creixement de l'atur en aquest sector, i semblava responsabilitzar del fet les moratòries urbanístiques impulsades per les institucions. Però les corbes estadístiques dels ocupats en el sector mostraven també que en dos anys les Balears han passat de tenir 35.000 picapedrers, a tenir-ne més de 50.000. Això no es destaca.

ELS LÍMITS DEL CREIXEMENT

-És clar. No basta veure que avui puja l'atur, també hem de mirar d'on venim i a quins límits arribam. D'altra banda, l'atur a les Balears, realment és molt baix. Lògicament, haurà de pujar. Perquè hi haurà manco inversió. La incertesa ha intensificat l'alentiment econòmic. Tothom el pateix. Fins i tot a nivell familiar i domèstic. La compra d'habitatge és una de les decisions més importants que pren una família. La moratòria no ha incidit en l'atur actual. La moratòria va provocar un augment impressionant de petició de llicències. El problema és veure ara quantes d'aquestes llicències s'executaran. Si totes acaben en obra, hi haurà un excés d'oferta. És impossible valorar ara quants dels que han demanat llicència tenen intenció real i immediata de construir. En tot cas, l'alentiment de què parlàvem afecta tots els sectors, i per suposat l'immobiliari. En el primer semestre d'enguany ja vàrem percebre un alentiment important en la compra de segones residències.

-Els hotelers més importants de les Balears tenen fortes inversions al Carib. Com afectarà l'economia balear el descens, dràstic, del turisme en aquells indrets?

-El 80% del turisme que va a determinades zones del Carib és americà. I els americans han deixat de viatjar. Les cadenes hoteleres mallorquines en aquella zona s'hauran de replantejar estratègies que poden tenir efectes sobre l'economia balear. El mateix passa amb els majoristes de viatges. La majoria són empreses absolutament globals. La majoria de les empreses que aporten més clients a les Balears també són les que aporten més clients al Carib, a Turquia o a Egipte. I aquest conflicte afecta de forma immediata els seus comptes de resultats. Les línies aèries són conglomerats

empresarials que operen a tots aquests països. Tots patim la incertesa.

-Quines alternatives hauria de plantejar el debat al qual ha fet referència?

-El que és clar és que ha d'incidir sobre la sostenibilitat del creixement, hem de tenir un creixement que permeti un benestar adequat. Fins ara el benestar econòmic sempre s'havia valorat en funció del creixement del producte interior brut. Ara ja s'ha vist que aquest creixement no implica una millora de la qualitat de vida. Al final el que volem és millorar aquesta qualitat. Aquest és el debat. Què és qualitat de vida?, és creixement econòmic, un baix nivell d'atur, una inflació baixa, però també és poder gaudir del medi ambient, tenir espai per a tots, poder accedir a un habitatge. I el debat és saber per on s'ha de caminar per aconseguir aquest benestar.

-Aquest és un debat que ja s'havia plantejat abans de la crisi. Es deia, aprofitem la bonança per poder reorientar la nostra vida. Ara veiem que no es va aprofitar l'oportunitat, i que l'oportunitat tal vegada ens vendrà de la mà d'aquesta crisi.

-Aquí el debat sobre l'economia sostenible ens arriba molt més tard que a altres economies, que han estat més avançades. Jo crec que hem de positivar totes les coses. Aquests atacs han tengut efectes nefasts, en primer lloc sobre les víctimes, però també sobre l'economia. Però jo crec que hem de ser positius, i hem de ser conscient que hem de fer un debat en profunditat, el més consensuat possible, amb tots els participants: empresaris, polítics, tots els que incideixen sobre l'economia. Perquè, a més, no podem oblidar que continuen existint els cicles econòmics. Sembla que cada vegada més, els cicles dolents seran més curts, perquè l'economia reacciona abans a la política monetària i a la fiscal. El que no és clar és que aquests cicles dolents no siguin més profunds que els que hem patit fins ara. Els Estats Units han tengut una època molt llarga de creixement i ara cauen de forma impactant. Però hem de ser positius.

ELS GRUPS MÉS VULNERABLES

-Des del punt de vista social, creu que s'aguditzarà la precarietat dels tres sectors més vulnerables a les crisis: els immigrants, els joves i les dones?

-El que és clar és que les perspectives a curt termini no són bones. Les expectatives pròximes són que la situació empitjorarà. Lògicament els primers afectats seran l'ocupació precària i l'estacional. Els immigrants que fan unes feines que els nacionals ja no volen fer, aquests lògicament no patiran la crisi d'una forma immediata. A mitjan termini, quan recuperem la situació, tornarem una mica a ser on érem.

-Alguns analistes han considerat els atacs contra els Estats Units com l'expressió violenta de la humiliació i de l'empobriment progressiu dels països víctimes de la globalització econòmica. Creu que, tot i la resposta militar, encara és possible un debat i un replantejament de les condicions d'aquesta globalització, que es promogui un nou ordre mundial que garanteixi unes condicions

més dignes a aquests pobles, tal com a meitat del segle XX es va veure que el liberalisme econòmic més dur no podria mantenir el sistema capitalista, i que el sistema necessitava, per sobreviure, garantir un mínim benestar als treballadors?

-Jo no crec que el fonamentalisme que ha provocat els atemptats terroristes de l'11 de setembre tenguin un origen econòmic. Pens que seria simplificar un tema molt complicat. La pobresa dels països on se sustenta el fonamentalisme només és una part del problema. Hi ha una globalitat econòmica i una globalitat social que no es veuen acompanyades d'unes institucions globals. L'ONU, el Fons Monetari Internacional, etcètera, no tenen una capacitat de decisió global. Sí que pens que, a l'igual que cal un debat sobre el model econòmic de les Balears, també és necessari un debat sobre l'economia global. Crec que fa falta aquest debat, però també he de dir que som bastant pessimista quant als seus resultats. Crec que continuarem sotmesos al poder de decisió de les estructures econòmiques més importants. És necessari ceder capacitat de decisió a unes institucions supranacionals, però pens que els que proposen aquest debat, de moment, han tengut poc èxit. No s'escapa a ningú que els Estats Units, que són la primera potència mundial, que són al centre d'aquest conflicte i són dirigents de la

política internacional, no són molt partidaris d'anar en aquesta línia.

-No hi haurà un nou ordre mundial, un nou sistema de valors, unes noves relacions de domini?

-Tal vegada s'avanci un poc en aquesta línia, però som pessimista pel que fa al ressò d'aquest debat. El debat acadèmic ja s'ha iniciat, però no té l'èxit ni la ressonància que hauria de tenir.

-En moments de crisi, a Europa, s'ha encomanat històricament a la socialdemocràcia arbitrar les solucions. Qui està ara en millors condicions de donar una sortida a aquesta crisi?

-Jo no posaria etiquetes polítiques. Però sí que és necessària una implicació forta dels estats en la solució d'aquesta crisi. No coincideix, amb aquells que proposen una tornada al keynesianisme, perquè pens que alguns en fan molta demagògia. Tampoc no crec que ara sigui el moment de les polítiques monetaristes. Crec que fa falta una reflexió en profunditat sobre el model monetarista de creixement i introduir determinades dosis de keynesianisme.

Guerra en nom del Déu Mercat

Entrevista a Pep Suárez

per Magdalena Cortès

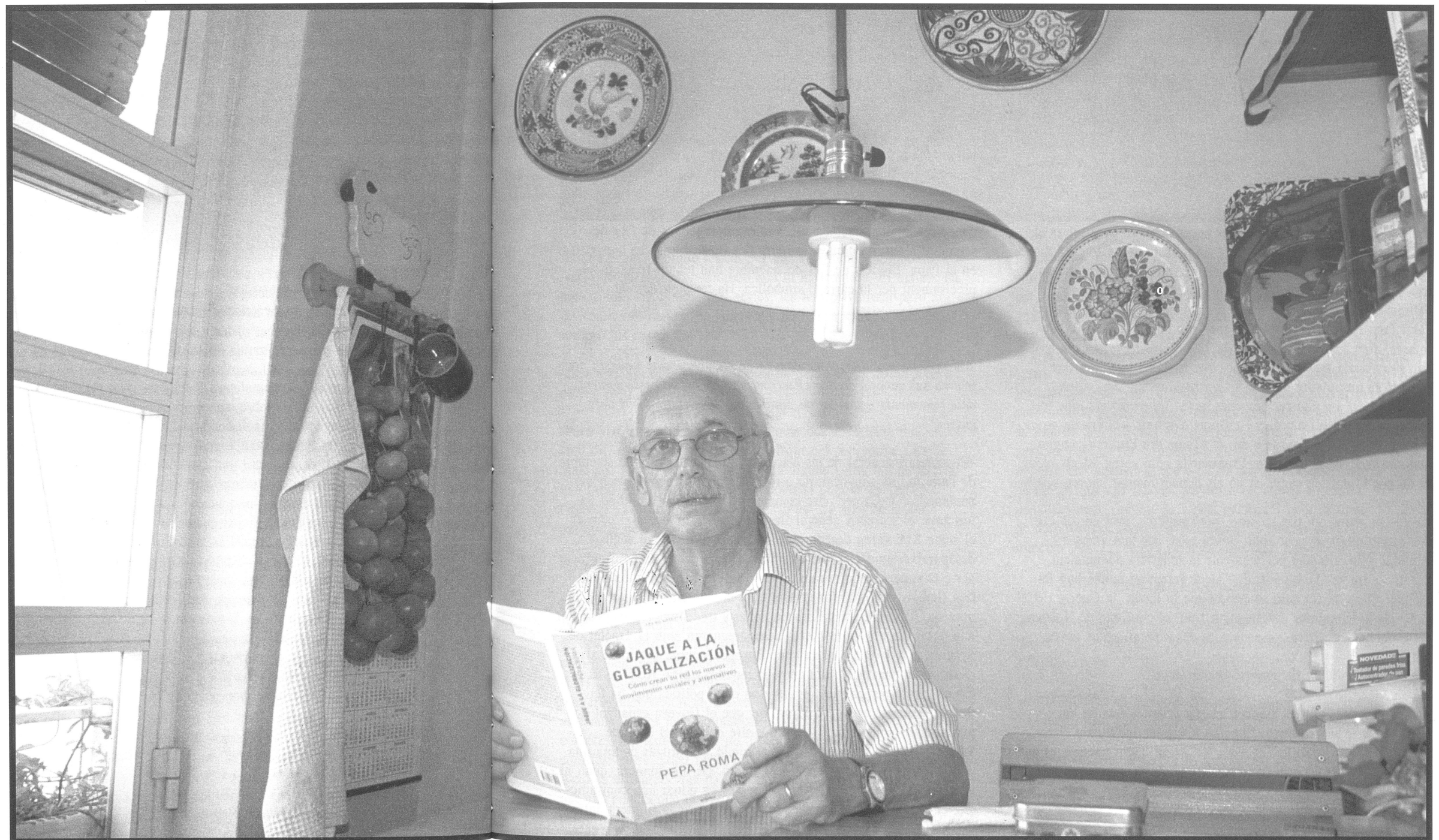
Pep Suárez és d'aquelles persones que mai no es cansen d'aprendre. Ara, als 68 anys, és president d'ATTAC-Mallorca, una associació que forma part del "Moviment internacional de ciutadans pel control democràtic dels mercats financers i les seves institucions". El món s'ha convertit en un mercat que es fa anomenar lliure però que, com diu Pep Suárez "de lliure no en té res i de mercat quasi res, perquè no hi ha oferta i demanda, més aviat, creen la demanda i et venen el que volen". En aquest món, les persones deixen de ser ciutadans per convertir-se en consumidors.

ATTAC és un moviment que només té tres anys, neix d'aquesta nova consciència dels efectes que té un món regit per la dictadura del mercat. Els grups antiglobalització es feren sentir amb força a la reunió del G-8, els vuit països més poderosos del món. Les polítiques d'aquests països han convertit el món en un mercat global on els perjudicats són sempre els països més pobres.

Els atemptats contra les torres bessones commogueren el món, però aquest ordre econòmic mundial es manté intacte. La resposta dels Estats Units, o del món occidental, contra l'Afganistan n'és un exemple. El que interessa és demostrar qui és el més fort, no solucionar els problemes de l'Afganistan o del món àrab. Una altra vegada, tot canvia, però tot continua igual. Després d'un any d'existència, ATTAC-Mallorca té setanta socis.

Cada un d'ells hi ha anat individualment, l'associació no ha fet propaganda, va néixer i creix de forma espontània. Pep Suárez ho veu clar: "la gent té la percepció que això no funciona, fins i tot la gent que té doblers. La gent que té doblers fa una feina de set campanetes, treballen com a burros, per arribar a què?".

Pep Suárez va néixer el 16 de febrer del 1933 a Llançà, Girona. Als 15 anys vengué a viure a Mallorca. La seva família, exiliada a França durant la guerra, no pogué tornar a integrar-se al seu poble després de la guerra, la solució va ser venir a Palma, on tenien un familiar. Als 17 anys entrà a fer feina al Banc Hispano d'on es va jubilar fa 15 anys. Com ell diu, es llogava al banc durant els matins, i quan sortia es dedicava al que li agradava. Ha presidit Justícia i Pau en la dècada dels vuitanta, i també ha estat sis anys voluntari a la presó de Palma. Als 59 anys, ja jubilat, es matriculà a la facultat de filosofia de la Universitat de les Illes Balears. Estudià set anys, sobretot per posar ordre dins el cap i aprendre a destriar el que és essencial. De la seva etapa universitària també valora el contacte amb la gent jove. Fa dos anys deixà d'estudiar. Ara ha començat a aprendre àrab per saber més del nostre passat i per entendre millor les cultures que ens visiten. Actualment és president d'ATTAC-Mallorca. És casat i té quatre fills.

-A partir dels atemptats de l'11 de setembre ens trobam davant d'un enemic mal de definir. Es parla de guerra de civilitzacions. Ens trobam davant d'un canvi de concepció del món?

-Entra una cultura nova que no s'assimila en vuit dies. Ens han canviat el significat de moltes paraules, i a l'hora de parlar, de vegades hi ha paraules que ja no tenen res a veure amb el significat que tenien abans.

El concepte de guerra ha evolucionat d'una manera tremenda, ara és una història completament distinta. A la Primera Guerra Mundial, i a la Segona es feia una declaració formal de guerra, i les guerres eren legitimades pel dret internacional. A partir de la II Guerra Mundial, les guerres no han estat legítimes, s'ha atacat qui s'ha volgut i no hi ha hagut dret internacional que valgués. Per exemple, a la guerra d'ara no hi ha ni enemic, han agafat l'Afganistan perquè és un dels pobles més pobres de la Terra i com que està situat en una àrea molt rica de petroli han decidit bombardejar-hi.

Una altra cosa molt curiosa que ha passat és que els exèrcits han desaparegut. El militar de carrera pràcticament des de la II Guerra Mundial ha passat a la història, ara els militars són tècnics que manegen el sofisticat material de guerra. A més, ara qui sofreix les guerres no són els militars sinó la població civil. Jo no sé si ha llegit el llibre *L'informe Lugano* de Susan George, la vicepresidenta d'ATTAC-França, on es conta com degut a aquesta crisi del capital, uns grans empresaris comanen a nou científics de diferents àrees que facin un informe per estudiar com poden mantenir i augmentar la seva riquesa. El resultat d'aquest informe és que una de les peces que han de tocar és el fet demogràfic: per ser tan rics, hi ha massa gent. Cada dia moren de fam milers de nins i això és a causa d'una política concreta, feta expressament. Tota la gent que ha estudiat el tema de l'alimentació diu que la Terra té prou recursos perquè ningú no passi fam. Però segons la FAO, cada dia moren de fam 35.600 infants, això suposa el sacrifici de 13 milions de nins cada any, una xifra quasi sis vegades major que la de les víctimes que provocà durant quatre anys la I Guerra Mundial. Són xifres escandaloses, a les torres bessones varen morir devers cinc mil persones, però aquí moren 13 milions d'infants i l'impacte no es percep. Això em fa pensar a mi: és el que diu l'*Informe Lugano*, que s'ha d'eliminar població. Eliminar-la com varen fet els nazis és un poc brutal, en canvi, si no els donam menjar, moren sense fer renou.

La guerra abans era per territori, per fronteres, avui en dia crec que és per eliminar gent civil. Sobra gent, per tant anem a eliminar gent, i també per mantenir la indústria d'armament. Per una altra banda, els fets de l'11 de setembre també han fet esclatar tota aquesta cosa soterrada que hi havia: la Guerra del Golf, els bombardeigs continuats a Iraq, el conflicte de Kosovo, els problemes d'Àfrica... i encara es descobriran coses noves.

-Pensa que oblidam les guerres massa aviat?

-No és que s'oblidin les guerres, el que passa és que no ens informen que hi ha guerra. El segle XX es defineix com el segle de les guerres. Durant tot el segle XX hi ha hagut guerres, el que passa és que han estat guerres locals que, en la majoria de casos, han estat amagades. Si no surt per la televisió ja no existeix, però no vol dir que no hi sigui...

-Jo li demanava perquè si les generacions que governen ara, com per exemple el president dels Estats Units, George Bush, hagues-sin viscut la guerra, potser els costaria més començar-ne una.

-Clar, això segur. A Europa hi ha un moviment en contra de la guerra, precisament perquè a Europa hem estat segles i segles en guerra. Avui en dia la gent pensa que les coses s'han de resoldre de manera civilitzada, és a dir, amb diàleg. Als Estats Units la cosa canvia, supòs que deu ser el país on la població civil va més armada, on tothom du una pistola a la butxaca, perquè, clar, com que és un país molt jove encara hi preval la llei del més fort, de l'Oest, i per això a Bush se li escapa fins i tot el rètol de "Wanted" viu o mort. És la primera potència mundial quant a armament i creu que el món li pertany i això no és veritat.

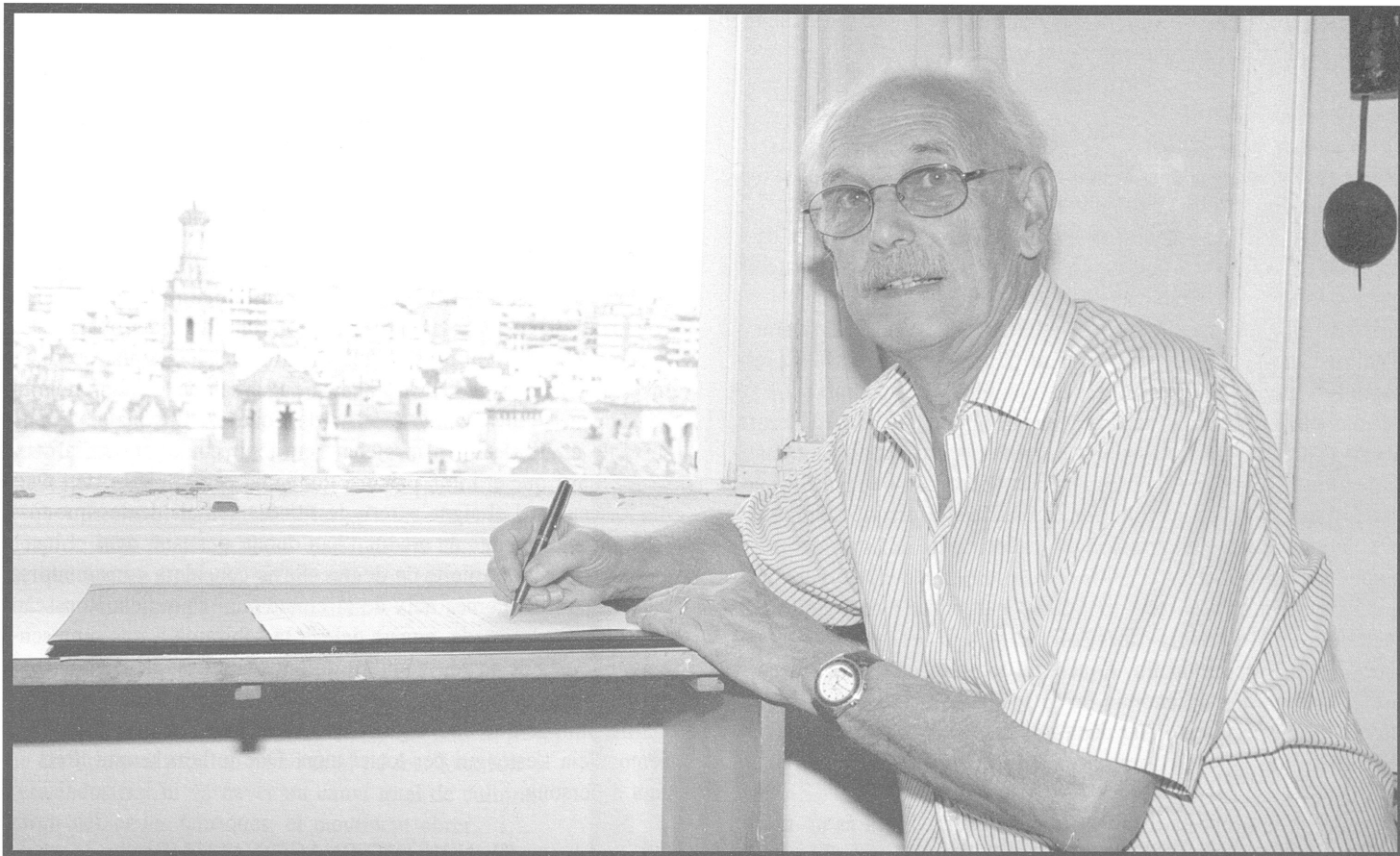
-L'impacte dels atemptats a les torres bessones ha estat enorme. Hem notat els efectes a la nostra vida quotidiana i als nostres mercats.

-L'impacte ha estat enorme perquè per damunt de tot el que s'ha atacat ha estat un símbol. Els Estats Units encara no s'ho creuen. Jo no sé si ha estat Bin Laden, però qui hagi estat ha pegat al cor de les finances. Ha atacat un símbol, i això és molt més gros que no matar persones, perquè se'n moren 13 milions en un any i no passa res, en canvi amb els atemptats han fet que esclatés aquest desastre que ha esclatat allà, de banderes americanes per tot. ETA no ho ha fet mai atacar un símbol, ho ha fet en el sentit de matar un militar o un guàrdia civil, però als americans, que són molt simbòlics, els ha afectat molt. Per exemple, abans de l'11 de setembre ningú no donava un duro per Bush, i ara s'ha convertit en el Papa. Els fets de l'11 de setembre han tengut repercussió precisament per la càrrega simbòlica. Ha fet molt de mal.

LA CRISI DE L'ESTAT

-Després de mobilitzacions com la de Gènova i amb aquesta nova guerra sui generis contra el terrorisme. Hi ha un ressorgiment dels moviments mundials de ciutadans i un debilitament dels estats?

-El secretari general de les Nacions Unides cada mes de setembre de l'any fa una convocatòria a totes les organitzacions no governamentals (ONG) per retre comptes de la situació mundial. Fa uns anys, el secretari general Butros Gali va dir que així com en el segle XIX varen desaparèixer els grans imperis, al segle XX desapareixerien els estats. Nosaltres encara tenim la configuració per estats, però si ho miram a fons a la pràctica no és així. Els tres símbols màxims d'una nació eren la frontera, la bandera i la moneda, i dins la Unió Europea aquests tres símbols pràcticament han desaparegut: les fronteres desaparegueren amb el Tractat de Schengen, la bandera de la Unió Europea sempre presideix al costat de la nacional, i ara entra la moneda única. Això no és per casualitat, ni per estètica, és per una ètica política que ha fet desaparèixer els estats. Això vol dir que el Govern espanyol no pinta massa, i que quan li ve una ordre de Brussel·les o de Washington l'ha de complir. Per exemple, privatitzar és tota una política que ha sortit des de Washington. De tota manera, quan hi va haver les mobilitzacions a Gènova es va donar una contradicció, en aquell moment es va tornar a implantar la frontera entre

Itàlia i França perquè tenien por del moviment antiglobalització. Així que quan els convé diuen que hi ha frontera. El mateix ha passat amb les companyies aèries, les han privatitzat però ara que les coses van malament volen que les subvencionin, això és rompre les regles del joc.

-L'increment del control social és un dels efectes de tot això i el pateix el ciutadà.

-Però això també és una conseqüència del terrorisme mal entès. Han dit, exceptuant Aznar, que enfront del terrorisme s'ha de dialogar. Enfront del terrorisme, els Estats Units fan el mateix que faria Aznar enfront d'ETA, Aznar si pogués agafaria tot l'exèrcit i entraria al País Basc. Avui en dia això no es pot permetre, però Bush ho fa.

-El terrorisme és un efecte o és la causa del problema?

-El terrorisme és un efecte, no és la causa. És un efecte de com actua una persona que ja no pot més, que ja està desesperada i ha de decidir entre matar o morir. Tot això només es pot solucionar amb diàleg, perquè si no, poses en marxa l'espiral de la violència. A ATTAC estam en contra de tota violència, perquè no soluciona res, crea més violència. I això que fan els Estats Units, crear més violència, no és ni diplomàticament correcte, ni humanament correcte. Els Estats Units no tenen cap legitimitat per atacar. El conflicte entre Israel i Palestina no havia estat mai tan malament. Això és el mateix que passa a nivell econòmic, estam dominats per uns poders que no són legítims, no han estat legimitats pel poble: el Banc Mundial, el Fons Monetari Internacional, l'Orga-

nització Mundial del Comerç són forces que no tenen legitimitat i són les que apliquen totes les polítiques del món, i això no pot ser i menys encara al món democràtic. I per això s'han fet aquestes manifestacions tan fortes quan aquesta gent s'ha reunit. I ara el que es fa és criminalitzar aquests moviments. Ara han afegit el moviment *okupa* dins l'entorn d'ETA, i d'aquí a poc temps també criminalitzaran el moviment antiglobalització. Per les imatges que veus, sembla que no fan sinó cremar quatre contenidors, quatre caixers automàtics i tirar quatre mostradors, si això ho quantifiques és molt menys que el fet de matar una persona com va fer la policia a Gènova. Susan George va fer un escrit a tots aquests grups violents per dir-los que anassin molt alerta, perquè ens tiraven per terra tot aquest moviment nostre, nosaltres hem d'actuar de forma pacífica i hem de donar exemple de convivència. A més, a Barcelona va quedar demostrat que la mateixa policia infiltra policies dins dels moviments violents.

ATTAC: CONTRA LA DICTADURA DEL MERCAT

-Com pensa que afectaran els atemptats de l'11 de setembre i l'inici de la guerra als plantejaments d'organitzacions com ATTAC?

-A ATTAC ens ha donat el doble de feina. Han sorgit molts més problemes dels que teníem abans, no tant quantitativament sinó qualitativa, problemes més profunds. Com deia Chomsky, aquest desordre mundial encara s'ha desordenat molt més. El fet que un estat pugui plantejar una guerra sense tenir un enemic davant és un concepte que encara no tenim interioritzat, a les guerres que hi ha hagut, sempre, un estat ha declarat la guerra a un altre. Que

els Estats Units facin servir la força militar en contra d'un enemic que no és de força militar ho tira tot per terra.

-Per què neix ATTAC?

-Totes les persones abans de néixer han tengut nou mesos d'embaràs, els moviments socials també tenen un abans de néixer. L'abans de néixer era aquest desgavell sobretot dins del món de les finances, que és el que després provoca efectes socials, afecta les persones. Ignaci Ramonet, el desembre del 1997 fa una editorial a *Le Monde Diplomatique* on diu que s'hauria de mirar d'aturar aquest moviment especulatiu de capitals. Avui en dia, el capital es mou a la velocitat de la llum, abans per comprar accions havies d'anar al banc, signar un imprès, es donava l'ordre al corredor... i trigava un mes. Ara, amb els ordinadors, automàticament tu pots saber a quin canvi és la lliura a la borsa de Tokyo i des d'aquí pots donar ordre a un *broker* d'allà perquè demà matí et compri el que vulguis, això és la velocitat de la llum, perquè és automàtic. Fa vint anys el 80% del capital era capital productiu, que es traduïa en empreses, botigues, manipulació de primeres matèries..., i el 20% era especulatiu. Ara més del 90% és especulatiu i el 10% és productiu. Aquest fet té un efecte pervers dins l'economia, ja que l'economia no és productiva sinó que es basa només en l'especulació, que dona uns rendiments grandiosos. Aquest capital especulatiu no produeix però fa més rics i fa més pobres.

Ramonet fa la proposta d'aplicar la taxa Tobin. Tobin és un nord-americà que agafa la idea del seu mestre, Keynes, que s'hauria de posar un impost a l'estalvi de la gent. Agafa aquesta mateixa idea i l'aplica als moviments de capital. Tobin s'adona que els especuladors fan deu o quinze moviments especulatius al dia, si cada moviment té una taxa s'impedirà que es facin tants de moviments. A més, seria una taxa tan petita que pràcticament no afectaria els que no especulen. Com que es mouen gairebé dos bilions de dòlars al dia, per petit que sigui l'impost que poses, al capdavant resulta una quantitat extraordinària.

Ramonet fa aquesta proposta, posar una taxa al capital especulatiu, i li dona el títol d'Associació que promogui la Taxa Tobin per Ajuda als Ciutadans, i això és ATTAC. Va ser el desembre del 1997 quan surt a *Le Monde Diplomatique* i el 98 a quasi tot França s'estén ATTAC, el 1999 es comença a estendre pel món.

-Quan sorgeix ATTAC a Mallorca?

-A la sortida de la conferència d'un membre d'ATTAC de Barcelona, quatre o cinc persones ens vàrem posar d'acord i el desembre de l'any passat anàrem a Binicanel·la on vàrem formar el primer grup amb una coordinadora. Ara fa un mes vàrem fer una assemblea, perquè ja teníem socis.

-Quins trets característics té ATTAC?

-Una de les característiques que té ATTAC en els seus estatuts és que no pot rebre subvencions d'estaments públics ni privats, precisament per evitar ser manipulat, que és el que passa sempre, per tant ens hem de mantenir amb les quotes dels socis. Es necessiten socis, però ja no només pels doblers, sinó també perquè ATTAC no pretén ser una associació, és una associació en el sentit burocràtic, però el seu funcionament intern és

assembleari. A mi m'ha tocat ser president, però dins ATTAC som com un altre, i a més com que som el que tenc més hores lliures... als altres els va bé.

-Quins són els seus objectius?

-ATTAC és un moviment de ciutadans i el que pretén és rescatar el sentit de ciutadà.

Té dos punts bàsics. El primer és que cada persona ha de ser considerada com a ciutadà. Ara som consumidors, ja no som ciutadans. Jo he fet feina a un banc tota la vida, i als informes dels clients posàvem de cada client quins negocis tenia, quant invertia, a què es dedicava, si havia pagat sempre... i hi havia un apartat que posava "signo externo de riqueza", fins als anys seixanta el signe extern més comú era tenir cotxe, qui tenia cotxe se suposava que era una persona que tenia cert capital. Avui en dia ha canviat i el signe extern de riquesa són els deutes que tu tens, o sigui, quants de crèdits t'han donat, per tant, avui el bon client és el que té molts de deutes. Se'ns considera consumidors, però la política només neix de la ciutadania. Com deia Rousseau, el sobirà és el ciutadà, aquest delega la sobirania a uns representants que només actuen quan ell no pot. Nosaltres ho deim en aquest sentit, el de reapropiar-nos del futur del nostre món. L'altre punt és que això sigui universal. És necessari que la democràcia s'estengui per tot el món. Que tothom tenguí drets com a persona.

EL NOU INTERNACIONALISME

-La globalització és ja un fet, i no només en l'aspecte econòmic sinó també en el cultural.

-Fins ara hem mirat molt l'aspecte econòmic. Ara he llegit un llibre de Bauman que es diu *La globalització: conseqüències humanes* que explica com la globalització afecta el consumidor, el món del treball, i també el disseny de les ciutats, on es projecten barriades per a exclosos.

-Un moviment antiglobalitzador com el seu ha de tenir els peus a terra.

-Això sí. El moviment antiglobalitzador té molt de suport de grans tècnics, grans economistes, grans científics i grans sociòlegs, perquè resulta que les forces del mercat ens enganen en moltes coses. Les prospeccions són falsejades des del principi, la informació està manipulada. He de dir, respecte de la denominació, que Bauman no està d'acord amb el terme globalització, parla més de mundialització, que és un concepte més plural i més concret referit als diferents mons i als diferents pobles, és la continuació de l'esperit de la Internacional Socialista. Nosaltres tampoc no som antiglobalització perquè nosaltres ens basam en Internet, fins i tot la revista d'ATTAC s'edita a Argentina i l'envien per Internet, nosaltres també som globals, encara que ens diuen antiglobalització. A mi això d'"anti" no m'ha agradat mai, m'estim més dir "a favor de", jo estic a favor de la gent pobra, de la gent que passa fam... però no anticapitalista, antiamericà. Per tant, globalització no m'agrada, i dir antiglobalització encara m'agrada menys.

-Hi ha alguna connexió entre el que representen ara els grups antiglobalització i el que representava abans el món sindical? Ho dic perquè es tracta de col·lectius que, cada un en la seva època, s'han revelat contra l'estat de coses.

-Em sembla que no té res a veure. Bàsicament els sindicats eren apèndixs dels partits polítics. Jo sé, perquè ho he viscut, que si anaves a apuntar-te a UGT et donaven el carnet del PSOE. El sindicat era reivindicatiu però, com estava dividit en federacions, era molt corporativista.

L'internacionalisme es va perdre quan es va perdre la guerra espanyola. Amb la II República hi havia un sentit molt gros internacionalista que es va concretar en les Brigades Internacionals. Però en perdre les esquerres, tot el moviment obrer se'n va ressentir. I després, amb la democràcia, els sindicats han existit perquè havien d'existir, perquè són una peça fonamental dins una estructura democràtica.

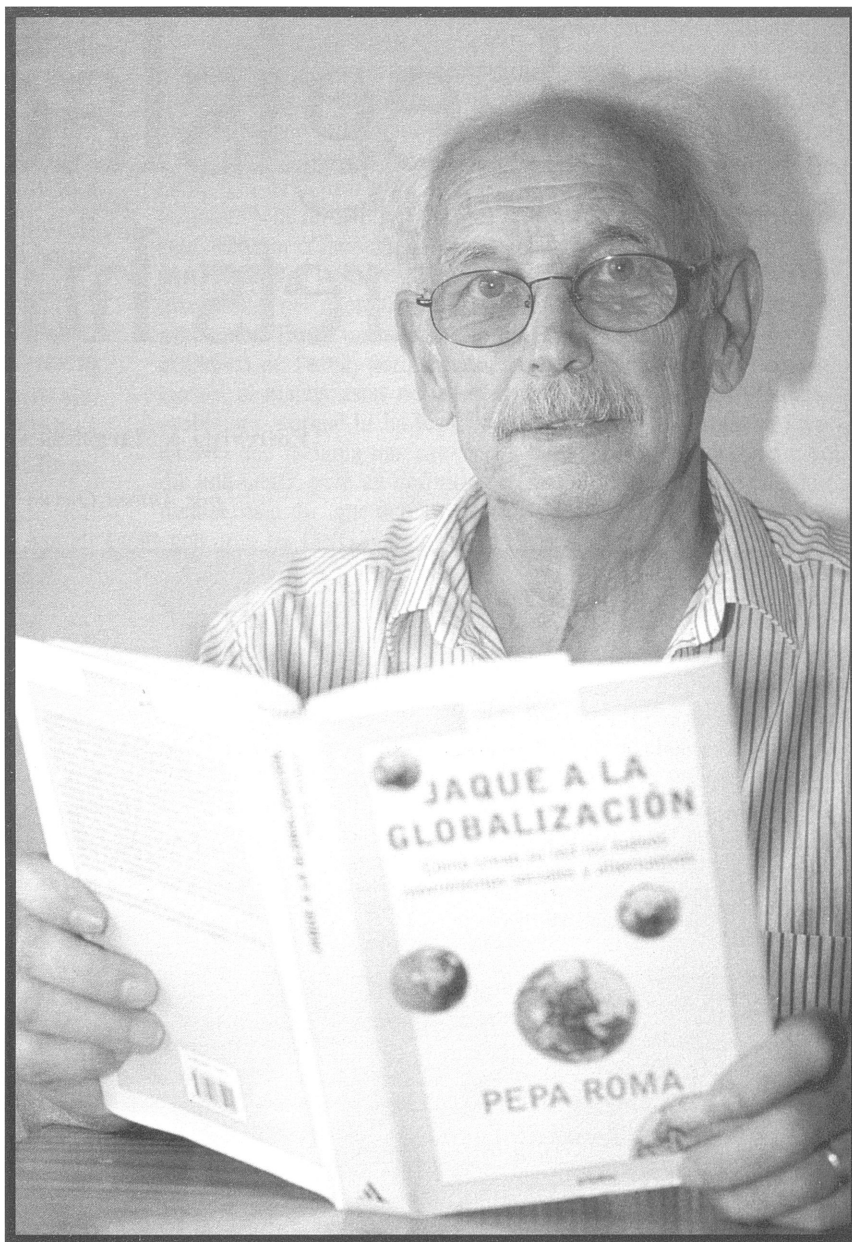
-Aquests grups antiglobalització són un fenomen nou?

-És un fenomen nou, d'ara. Ara sí, veritablement hi ha un canvi de cultura, un canvi total de tot. Així com a l'era industrial hi va haver un canvi total de cultura: varen néixer les fàbriques, el moviment obrer... i també el mercantilisme i el comerç. Ara s'ha canviat tot, Bauman diu que s'ha arribat a canviar el concepte de temps i d'espai. El temps i l'espai de l'era industrial s'han comprimit, ara ningú no té temps i l'espai ha desaparegut. Hem començat una altra era de les noves tecnologies. Per tant, fer comparació amb abans és molt complicat.

Grups com ATTAC duen la seva reivindicació a un terreny diferent de moltes organitzacions no governamentals perquè es preocupa del caire polític. Les organitzacions no governamentals mai no han nascut de cara a la classe obrera, des d'un principi, la seva funció ha estat pal·liar els mals al Tercer Món o al Quart Món, que és el Tercer Món immers dins del Primer Món. Les organitzacions no governamentals, en general, mai no han contemplat el caire polític, la seva tasca és assistencial: volen ajudar la gent que ho passa malament però mai no s'han plantejat per què ho passen malament, quina és la política que provoca aquesta desigualtat. No resolen l'origen del problema. El problema que hi ha amb les organitzacions no governamentals és que ara ja no basta donar el peix i la canya per pescar, perquè abans el riu era de tots però ara l'estat o una multinacional ha comprat el riu, i el que s'ha de fer és llevar qui s'ha fet seu el riu, s'ha de democratitzar tot.

-Quin pensa que és el principal mal de les nostres societats?

-El principal mal és haver convertit tot el món en un mal mercat,

en un mercat que no funciona amb les lleis de l'oferta i de la demanda. Ara el mercat és dominat per uns grans poders que et fan comprar el que ells volen al preu que ells volen, així et tenen dominat completament. Roger Garaudy, al seu llibre *¿Hacia una guerra de religión?* parla del monoteisme de mercat: hi ha un sol Déu que és el mercat, que ens ha fet adeptes a la religió del mercat. En nom d'aquesta religió es mata, es destrueix, es fan milers de barbaritats. Garaudy diu que si hi ha d'haver una guerra serà religiosa, que serà del mercat, com a religió, enfront de la pobresa.

Totes les guerres són econòmiques avui en dia. Hi ha guerra a llocs on hi ha petroli, diamants..., Garaudy demostra que el mercat en el fons és com una religió. Crec que avui en dia el gran mal és aquest: el monoteisme de mercat, que diu Garaudy.

Legislacions i drets humans

Entrevista a Margalida Capellà

per Antoni Oliver

Margalida Capellà, professora de dret internacional de la Universitat de les Illes Balears, creu que la situació dels drets fonamentals i de la legalitat internacional després de l'11 de setembre pot canviar. Per començar no creu que es justifiqui, amb les lleis internacionals, la legítima defensa que invoquen els Estats Units per a una intervenció a l'Afganistan. En segon lloc creu que s'aprofitarà la conjuntura per endurir les legislacions i que hi haurà restriccions dels drets fonamentals, es faran processos d'extradició sense la garantia que suposa el sistema actual i que també es pot vulnerar el principi de presumpció d'innocència en el cas d'algunes legislacions excepcionals. En definitiva, que les coses, en matèria de drets, garanties i llibertats, no van molt fines.

-Quina visió té vostè actualment de les ONG?

-Crec que actualment són necessàries, perquè substitueixen unes mancances de l'administració de l'estat que no arriba a cobrir tots els àmbits que la societat demanda. D'altra banda també complementen les polítiques estatals. El que passa és que actualment les ONG han de definir quin és el paper que tenen a la mateixa societat. N'hi ha que fan accions puntuals en determinades matèries, sobretot d'assistència, però també n'hi ha que reclamen una determinada actuació de l'estat: associacions de pares d'infants disminuïts, per exemple, que demanen més atenció per als seus problemes. Hi ha un moment en què aquestes ONG entren en la dinàmica de l'estat, perquè moltes d'elles funcionen amb subvencions i al mateix estat no li interessa solucionar uns determinats problemes, perquè hi ha les ONG. Això desvirtua bastant la idea d'ONG que reclama uns canvis. Fa falta saber exactament què vol dir una ONG, però en definitiva és una organització no governamental, és a dir, que actua de forma paral·lela als estats. Des del

moment que els estats compren les ONG perquè supleixin una sèrie de tasques s'ha de veure fins a quin punt aquestes organitzacions tenen la capacitat de protestar o de reclamar i actuar en contra d'una determinada política estatal que no és compatible amb l'ONG.

-Com dividiria les ONG, en tres grans divisions, per exemple.

-Jo faria la divisió entre organitzacions d'assistència humanitària, mèdica i de tipus econòmic, són organitzacions que no tenen una política, uns objectius polítics, sinó concrets. Després hi ha les altres que sí, que tenen uns objectius polítics, que reclamen uns canvis legislatius, dins la mateixa política assistencial que tenen els estats, i aquí hi ha els grups de drets humans, Amnistia Internacional, etc. No només denuncien les violacions de drets humans sinó que exigeixen canvis i esperen una reacció dels governs, perquè compleixin les seves obligacions en matèria de drets humans.

EL MARC LEGISLATIU DE LES ONG

-Quin és el marc legislatiu de les ONG?

-És una legislació que hi ha als mateixos estats i a la Unió Europea. La crítica que ara mateix es fa, per exemple a Espanya, és que l'ajut a l'Afganistan no s'ha fet a través de Nacions Unides, de l'ACNUR; i que s'ha fet a través d'ONG, és a dir, que els estats sí que preveuen aquestes aportacions, es convoquen ajudes i hi ha un marc legal. Això pot ser bo o dolent, és una política dels mateixos estats, i en altres casos les ajudes van directament a l'ACNUR i no a altres organitzacions.

-Com explica aquest gran augment de voluntaris, quin perfil tenen les persones que s'hi dediquen?

-El voluntariat no és un fenomen nou. Sempre hi ha hagut persones que han vist que no basta l'acció estatal a determinats àmbits. El que passa és que actualment, si no hi ha una ONG on et puguis implicar és molt fàcil muntar-la tu mateix. Aleshores hi ha una dispersió tan gran d'interessos que qualsevol persona pot trobar on fer feina. Aquest auge del voluntariat, jo no sé fins a quin punt és estable. El voluntariat es dona a unes societats en què està tot bastant ben dissenyat i hi ha persones que veuen que es fan polítiques que no donen satisfacció a la demanda de la població. El que preocupa és la manca d'estabilitat del voluntariat, hi ha persones que comencen amb força i després abandonen, no tots els voluntaris mantenen el seu compromís. És per això que moltes ONG acudeixen a les subvencions que els permeten, fins i tot tenir un alliberat que faci determinades tasques i això desvirtua també bastant la feina del voluntariat.

-És a dir, les ONG es professionalitzen?

-És un tema interessant. La professionalització és bona, hi ha estudis per a gent que vol dedicar-s'hi.

Margalida Capellà
és professora de dret internacional a la Universitat de les Illes Balears. Activista en defensa dels drets humans, està afiliada a Amnistia Internacional.

-A vegades aquestes organitzacions són en mans d'aparells administratius.

-Sí, es pot donar el cas que hi hagi un desfasament entre els gestors i els voluntaris que hi fan la feina, perquè hi ha des de l'administració de la mateixa ONG, que fa una feina de presentar propostes i projectes, i això està bé, fins a una tasca de *lobby* i aquest *lobby* fa una pressió i aquesta pressió la fa gent contractada o bé l'encarreguen als voluntaris i els voluntaris se saturen i hi ha un desequilibri entre el que es decideix i el que es fa finalment.

Totes les organitzacions entren en aquesta fase de professionalització i a mi em sembla bé. Per exemple, nosaltres a Amnistia Internacional de cada vegada assolim un major grau d'estabilitat i això depèn dels voluntaris, que treballen per enviar les cartes, per mobilitzar.

-Es creen més ONG de tipus assistencial o polític?

-Crec que se'n creen més de tipus assistencial. No sé per quina causa. Tal vegada perquè la gent creu que està tot fet en matèria de drets humans, i això no és veritat, perquè al final tot és per fer i tot és possible. També hi ha determinats àmbits que són desconeguts. Podem pensar que Espanya, per exemple, està molt bé quant a drets humans i resulta que no estam tan bé. Hi ha altres països que estan pitjor, la situació dels quals no sempre és sabuda per la gent, a no ser que hi hagi una gran catàstrofe humanitària. En aquests casos, sembla que és més pràctic enviar una assistència humanitària que no anar a protestar i a denunciar determinades conductes que el que fan és contribuir a empitjorar la situació. Determinades decisions que s'adopten a nivell internacional i estatal han de denunciar-se i aquesta tasca la fan poques ONG, encara que vull dir que també és essencial la feina que fan les dedicades a l'assistència.

-Hi ha la impressió que és més important l'assistència que lluitar per drets concrets.

-Aquest vessant del plantejament assistencial és molt conservador. És un concepte de fer el bé que no dic que estigui malament, però hi ha ONG que s'han adonat que han de combinar els dos vessants, per exemple Metges Sense Fronteres té la part assistencial sanitària, però hi ha hagut un moment en què s'han adonat que curen uns infants o unes dones als quals ha explotat una mina antipersona i veuen que fan una tasca posterior a la d'aquells que posen les mines. Aleshores, Metges Sense Fronteres ha impulsat una campanya contra les mines antipersones o contra el comerç incontrolat d'armes. L'acció política i l'assistència s'han de combinar, els estats sembren les mines o faciliten que se sembrin les mines i després tenen una mala consciència i darrera han d'anar les ONG a pal·liar els efectes. No només s'han de curar les ferides, sinó que s'han d'evitar. Aquestes ONG assistencials tenen el seu lloc i, de fet, hi ha gent que en depèn. Personalment pens que algunes d'aquestes funcions les haurien de fer els estats, perquè les administracions tenen una política social. El que passa és que a vegades aquestes polítiques socials no estan d'acord amb la realitat o no són suficients.

-Se substitueix l'acció concreta de l'estat per la societat civil, això és bastant clar. Per què?

-Perquè la gent ja no confia en l'estructura estatal. És clar que els doblers que es destinen al ciutadà són pocs i de cada vegada es dediquen més doblers a l'estructura militar i de seguretat dels estats que a altres temes com educació, sanitat o assistència social. I això és el que demana la societat civil, perquè a les enquestes que se solen publicar, sempre surt que la gent veu com a principals

problemes la manca de seguretat ciutadana i la feina. Això demostra una mentalitat conservadora, però també la de la gent que viu el dia a dia.

LES ONG A MALLORCA

-Com veu les ONG d'aquí?

-N'hi ha moltes. Per una banda és curiós que sovint són les mateixes persones que participen en diverses ONG i això fa pensar que la societat mallorquina tampoc no es mou tant. Els membres actius sempre som els mateixos. Hi ha gent que fa molt bona feina. És fonamental el suport que es dona des del Govern balear a través de la Direcció de Cooperació. S'ha fet una feina fonamental que ha estat posar en marxa un Consell de Cooperació. També es guia bastant aquesta cooperació, orientada cap al desenvolupament, es donen unes pautes i no s'accepta qualsevol projecte i hi ha uns tècnics que orienten. Hi ha projectes d'ajut urgent en cas de catàstrofes, però també s'impulsa la cooperació i el desenvolupament. No només hi ha d'haver aquesta cooperació, sinó que hi ha d'haver una política activa de cooperació, i sembla que la política de cooperació de l'estat espanyol és, simplement, assistencial. Es poden enviar doblers i medicaments, però també s'ha d'anar al fons del problema, intentar desenvolupar col·lectius que puguin fer alguna cosa, com es fa amb les cooperatives de dones, etc. També hi ha un fenomen que he notat i és que les ONG a vegades ens sentim una mica utilitzades políticament. En el sentit que últimament hi ha hagut moltes de jornades d'ONG, de voluntariat, i són molt seguides i et satures i et demanes per què et tornen a convidar...

-Perquè hi veuen un mercat de vot.

-També es pot entendre que això és un intercanvi i que has de ser allà on et conviden, però a mi no m'agradaria que s'utilitzés el nom d'una ONG en va. De totes maneres no veig el panorama d'aquí malament. L'únic és el que comentava, que acabam per ser els mateixos i hi ha una interferència entre diferents ONG, però no és dolent.

-A aquesta societat hi ha una borsa d'exclusió social enorme i a vegades si no fos per algunes ONG hi hauria molta gent sense assistència.

-La gent pensa que les ONG faran millor aquesta feina. Però el que passa molt sovint quan es parla d'assistència, és que s'entén donar medicaments o roba, però a l'hora de donar doblers la gent no es fia de les ONG. Quan hi ha una catàstrofe natural i s'obre un compte corrent la gent no se'n fia, i això és conservador, perquè una cosa és l'assistència a l'Índia o a Amèrica Central i l'altra a aquí. El model assistencial ja no funciona, perquè la gent no es fia ni de l'estat ni de les ONG.

-La gent defuig el compromís polític, tal vegada per això no hi ha tanta consciència de la necessitat d'aquestes organitzacions de drets humans, pacifistes, etc.?

-No és política, sinó que parlam, per exemple, dels drets humans de la política del govern espanyol a determinats països com Colòmbia o Guinea Equatorial o de protestar perquè Espanya ha venut armes a Indonèsia o a Turquia o de fer una campanya per alliberar un pres de consciència o d'una campanya contra la pena de mort als Estats Units, això són objectius polítics, però no és política. Nosaltres no feim política, sinó que lluitam pels drets fonamentals. La gent no està conscienciada, varem tenir aquí, a

Amnistia Internacional, una persona que se'n va haver d'anar de Colòmbia perquè era en perill de mort; el tenguérem acollit aquí i per trobar un pis de lloguer vàrem trigar molt de temps. Primer ja veien amb reserves perquè eren sud-americans, els colombians en particular, i quan els dèiem que el llogàvem en nom d'Amnistia Internacional, ja deien, "no, miri, nosaltres no ens volem ficar en política" i penjaven el telèfon. Però també veim que hi ha un suport bastant considerable a Amnistia Internacional.

CONSEQUÈNCIES EN MATÈRIA DE DRETS HUMANS

-Conseqüències de l'11 de setembre en matèria de drets humans?

-La situació és molt preocupant perquè amb l'excusa de l'11 de setembre es restringeixen llibertat i drets fonamentals i sembla que tothom ho justifiqui. Als Estats Units hi ha més de sis-centes persones detingudes, algunes més d'un mes, sense donar cap informació, i algunes d'aquestes persones detingudes són simples testimonis. Això és impensable en un estat de dret. També han assassinat dues o tres persones, han estat linxades. El problema és que als EUA les persones que es manifesten en contra d'això o les persones que es manifesten perquè s'aturin els bombardeigs de l'Afganistan són insultades. Amnistia denuncia des de la situació als Estats Units fins a moltes qüestions relacionades amb la guerra de l'Afganistan. Els Estats Units i Rússia envien material bèl·lic al Front Unit, material per valor de 350 milions de dòlars. Amb això se solucionarien moltes coses. Al principi les ONG varen tenir una resposta molt tímida, però després hi ha hagut concentracions i manifestacions.

-La restricció a la immigració, el retall de les llibertats individuals, l'euroordre, podia comentar aquesta nova situació?

-Els estats tenen una facultat discrecional segons la qual poden negar l'entrada per les seves fronteres a ciutadans d'una determinada nacionalitat. Això és acceptat. S'ha de distingir entre el que és un immigrant econòmic i un refugiat. Un refugiat polític, perseguit al seu país d'origen per qüestions ideològiques o per pertànyer a un

determinat grup social, ha de ser acollit, perquè els estats tenen l'obligació d'acollir els refugiats polítics i de donar-los una protecció. El que passa als Estats Units amb les restriccions a l'emigració és una continuació de la seva política. Als Estats Units acceptaven cubans, però no haitians, i els EUA donen visats, i aquests visats es donen d'una forma discrecional. Amnistia no es pronuncia en aquests aspectes, però sí que denunciem les condicions a què són sotmesos els immigrants que entren de forma il·legal o els sol·licitants d'asil, de vegades empresonats durant mesos a l'espera que es decideixi la seva sol·licitud... això és greu.

-Com afectarà aquesta nova situació les llibertats individuals?

-Un tema que preocupa és aquest projecte de llei als Estats Units d'ampliar el període de detenció a setanta-dues hores, un interrogatori de setanta-dues hores fa que el detingut confessi qualsevol cosa. També és preocupant el projecte que siguin tribunals militars els que jutgin determinats delictes terroristes. En matèria de llibertats individuals, d'associació

i de manifestació, no tenim constància que s'hagi limitat.

-Per exemple, a Espanya la Llei d'estrangeria ja limita determinats drets.

-Aprofitant l'11 de setembre tal vegada hi hagi determinades restriccions, es pot aprofitar la situació. Quan parlem d'immigració, els estats tenen les competències, però en el cas de l'estrangeria també hi ha unes normes internacionals mínimes que s'han de complir. El que passa és que els estats membres de la Unió Europea adopten una política de cada vegada més restrictiva i això hi ha poques ONG que actualment ho denunciïn. Manca una activitat en aquest àmbit. Perquè el que es fa és augmentar la inseguretat d'algunes persones, una inseguretat que ja tenien als seus països, i ara tenen aquí i això generarà una insatisfacció i no se sap com acabarà. En el cas de les restriccions de les llibertats de reunió, d'associació i manifestació d'estrangers, a Espanya, Amnistia Internacional va considerar que aquelles persones que fossin detingudes o empresonades per aquest motiu serien considerades presos de consciència, això suposa una evolució en els objectius d'Amnistia Internacional. També han fet feina en aquest tema sindicats i partits polítics. En aquest sentit hi ha una consciència de respectar aquestes llibertats.

LES NOVES EXTRADICIONS

-Què opina de l'euroordre?

-Això ja ho hem començat a denunciar. Un procediment d'extradició el que fa és establir unes garanties de la persona objecte d'aquest procés. Considerem que s'ha de continuar amb el sistema d'extradició. Aquesta articulació de l'extradició a la Unió Europea ha tengut un projecte pilot que és el que s'aplica a la resolució de les sol·licituds d'asil que s'han estructurat d'una manera que restringeixen molt aquelles persones que poden sol·licitar asil. Per exemple s'estableix la responsabilitat de l'estat d'on aquest sol·licitant ha arribat. Això vol dir que si una persona entra per Espanya i demana asil a Alemanya, Alemanya es pot inhibir i

expulsar-la a Espanya. Això és una manera d'assegurar que els països vigilin bé les seves fronteres. Amb l'euroordre es repetirà el mateix, hi haurà situacions injustes. De totes maneres concedir o no una extradició és una facultat dels estats i l'únic que es decideix és adoptar un determinat sistema.

-Quines altres qüestions quant a drets causades per l'actual situació troba preocupants?

-A mi em preocupa especialment el tema de la legalitat internacional. Amb les normes internacionals vigents el que fan ara els Estats Units no és una legítima defensa, però tothom ho ha acceptat. Ara sembla que canvien les normes i això és molt greu, perquè qualsevol estat pot al·legar ara legítima defensa quan és víctima d'uns actes terroristes. S'ha apel·lat a la Carta de les Nacions Unides que permet com a una excepció l'ús de la força armada per fer una legítima defensa, però hi ha situacions en què no es pot justificar. Això és com si un senyor pega una punyalada per l'esquena a un altre i aquest altre al cap d'un mes fa unes investigacions i sap qui ha estat i va i li pega una pallissa i el mata, això no és legítima defensa. La legítima defensa és una altra situació. Els Estats Units han invocat la legítima defensa i tothom ha dit amén. Cap estat no ha protestat i els que volien protestar han callat. Aquesta és una de les conseqüències, l'altra és que es pot vulnerar el principi de presumpció d'innocència.

DISCRIMINACIÓ XENÒFOBA

-Hi ha més xenofòbia?

-Les persones que tinguin trets àrabs patiran una discriminació i això és preocupant, és terrible. Es diu que no es vol una confrontació de civilitzacions, però ja hem vist que hi ha hagut una matança de cristians. Tot el món occidental començarà a demanar-se què s'ha fet fins ara i fins a quin punt el desequilibri social i cultural fruit de determinades polítiques ha tengut a veure amb aquesta situació.

-S'han romput equilibris polítics, socials, culturals, econòmics, ens situam en un nou desordre mundial.

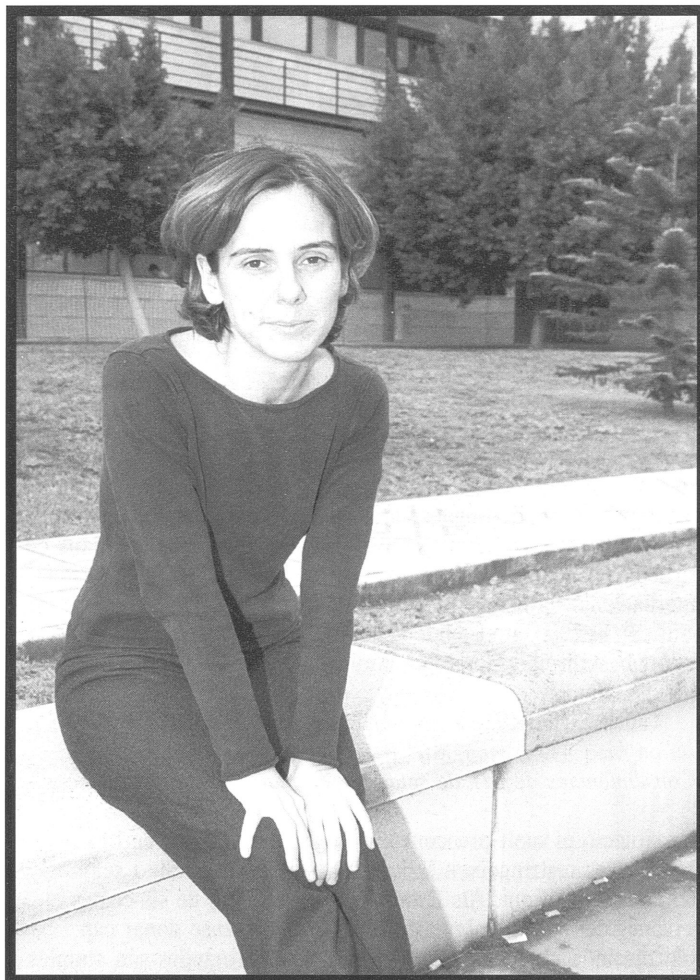
-Tornar a un equilibri vol dir que els Estats Units marcaran les pautes i aquí és important el paper de les ONG, perquè tots els estats han retut homenatge als Estats Units, ara, qui digui d'alguna manera que això que fan està bé o malament no seran aquests estats que han retut aquest homenatge i és per això que el paper de les organitzacions no governamentals és important. També hi ha una qüestió important que és la democràcia interna de les ONG, la manera com s'hi adopten les decisions i quina és la veritable representació de les ONG. No és el mateix el que digui Metges Sense Fronteres o Llevant en Marxa, que van una feina fantàstica però que tenen distinta representativitat internacional. El problema és que s'aprofita aquesta situació perquè surtin organitzacions noves, per exemple d'ajut als afganesos, i que en realitat siguin tapadores de no se sap bé què, perquè sempre que hi ha una catàstrofe surten ONG i no se sap mol bé qui són.

-Les ONG hauran de ser contrapoder ara més que mai?

-Sí, perquè si hi ha una politització de la situació que vivim cal que hi hagi un contrapoder. En aquest cas hi ha moviments socials que no estan d'acord amb el bombardeig de l'Afganistan o en la nova ordre d'extradició europea, i aquest paper d'oposició, és clar, no el fan els estats.

-Quina és la situació dels refugiats i dels desplaçats a l'Afganistan?, sembla que serà difícil fer arribar l'ajut.

-Durant molt d'anys no s'ha sabut què fer amb l'Afganistan. La comunitat internacional està formada per estats que sabem que s'han de relacionar uns amb els altres econòmicament i políticament i aquestes relacions garanteixen que sobrevisquin els mateixos estats, aquest intercanvi és necessari des de fa segles. Si un país vol entrar dins la comunitat internacional ha d'acceptar unes regles del joc, com el principi de prohibició de l'ús de la força, el principi de no-intervenció i d'igualtat entre els estats, són les normes, si més no teòriques. Ens hem trobat amb un grup d'individus, els talibans, que no volen entrar dins la comunitat internacional, que volen fer la seva vida i tornar a l'època medieval i no s'ha sabut què fer amb ells. No

és un país en què fa uns anys es pogués intervenir per la força armada, perquè no hi havia recursos econòmics que fessin veure que valia la pena una intervenció militar. Perseguien les dones, però aquesta situació era igual a altres països islàmics. Se'ls tenia aïllats i es pensava que arribaria un moment en què voldrien entrar a la comunitat internacional. En aquest cas el sistema ha fallat de forma evident. És com una família que té un fill que no vol estudiar ni relacionar-se amb ningú i no saben què n'han de fer. Els desplaçats estan totalment abandonats i si no arriba aquesta ajuda ho passaran molt malament, ara hi ha bombardeigs i no deixen entrar el comitè internacional de la Creu Roja ni l'ACNUR. De totes maneres no s'han fet les coses bé ni amb l'ocupació soviètica ni amb els talibans ni ara que hi ha hagut una resposta armada. Quan hi havia els soviètics es denunciava que tiraven unes bombes que tenien forma de llapis o que semblaven joguets. Ara es llancen les bombes de raïm que són unes macrobombes que tenen dedins bombes petites i que cauen en una zona de cinc-cents metres i moltes no exploten. Aquestes bombes són quadrades i tenen el color dels paquets d'ajuda que tiren també els avions... es repeteix la història.

La Clau d'ONA

PER ENTENDRE EL PRESENT, PER OBRIR EL FUTUR

El Parc Natural del Llevant, l'espai protegit més gran de les Illes Balears

Dos dies després del discurs del president Antich sobre l'estat de l'autonomia, l'executiu donà una important passa cap a la protecció de l'entorn. La declaració del Parc Natural de Llevant que, a partir d'ara, és el territori protegit més gran de les Illes Balears. De fet, les seves 16.497 hectàrees terrestres fan que gairebé es dupliqui l'extensió de la xarxa de parcs.

ONA

La declaració del Parc Natural del Llevant en el primer Consell de Govern celebrat després del debat sobre l'estat de l'autonomia suposa, de fet, el relançament polític d'un dels objectius primordials del Pacte de Govern: la preservació de l'entorn i el canvi radical en el model de desenvolupament.

Cala Mesquida.

De fet, l'existència del nou parc suposa incrementar la superfície terrestre protegida a les Illes des de l'1,7% del territori al 6%. Incorpora mil hectàrees més a les previstes inicialment en resposta de les al·legacions presentades pels ajuntaments

afectats. Així, inclou la punta de n'Amer, el puig d'en Mir, l'ANEI de Calicant fins a la carretera Sant Llorenç a Son Servera i els terrenys confrontats a la Costa dels Pins. En total 21.772 hectàrees de les quals 16.497 són terrestres i la resta marines. En definitiva, l'espai natural protegit més extens de les Balears.

La consellera de Medi Ambient, Margalida Rosselló, manifestà la seva satisfacció i destacà que s'han superat els moments més crítics i les dificultats creades per l'oposició d'alguns propietaris, encara que el Partit Popular i les associacions opositores al Parc han anunciat noves campanyes i recursos per la via judicial. En qualsevol cas, el Parc ha començat a rodar. El dirigirà un òrgan denominat Autoritat de Ges-

tió, presidit per la consellera de Medi Ambient i que compta amb representacions del Govern del Consell i dels ajuntaments d'Artà, Capdepera i Son Servera. A la junta rectora del Parc hi seran representats els propietaris, caçadors, pescadors, veïns, pagesos, universitat, organitzacions ecologistes, empresaris i sindicats. De moment, s'han disposat 300 milions per a la gestió del Parc Natural, 50 dels quals es destinaran a subvencions i ajudes als propietaris que, a més, comptaran amb rebaxes fiscals.

UN ESPAI SINGULAR

Segons el preàmbul del decret que crea el Parc, "la península del Llevant de Mallorca constitueix un dels espais naturals més singulars i interessants de les Illes Balears a causa de la presència de nombrosos hàbitats mediterranis com alzinars, ullastrars, pinars, penya-segats marins, sistemes dunars i zones humides associades a torrents, i el mateix entorn marí, els quals, combinats amb els extensos ecosistemes agraris creats per l'activitat agrària tradicional al llarg dels segles, conformen una de les zones de paisatges més rics i diversos de l'illa de Mallorca". El text oficial també recorda que "una part important del territori d'aquest singular espai natural es va declarar àrea d'especial protecció (Àrea Natural d'Especial Interès i Àrea Rural d'Interès Paisatgístic) per la Llei 1/1991, de 30 de gener, d'espais naturals i de règim urbanístic de les àrees d'especial protecció de les Illes Balears". D'altra banda s'hi diu que algunes zones d'aquesta àrea que presenten espècies d'aus protegides o en perill, s'han declarat com a zona d'especial protecció per a les aus (ZEPA) en base a les directives europees.

SATISFACCIÓ ECOLOGISTA

Però si l'aprovació ha estat mal rebuda pels sectors més conservadors, aquesta ha estat excel·lentment acollida pels

grups ecologistes, encara que el GOB recorda "que la feina de debò començarà ara. En pocs mesos s'hauran de constituir els òrgans administratius i participatius del Parc (Autoritat del Parc i Junta Rectora), s'haurà de redactar i aprovar el Pla d'actuacions per a l'any 2002, s'haurà de començar a elaborar el Pla rector d'ús i gestió (PRUG) per als propers quatre anys i s'haurà de dotar el parc amb el personal, materials i infraestructures necessàries perquè comenci a funcionar. L'autèntic repte comença avui: ara que tenim el Parc sobre el paper, l'hem de convertir en una realitat".

Els ecologistes també recorden que en aquests moments, a més de la declaració del Parc Natural de cala d'Hort a Eivissa, actualment en tramitació, i de la protecció de ses Salines d'Eivissa i Formentera mitjançant una llei pròpia, "la gran fita quant a protecció d'espais naturals durant aquesta legislatura ha de ser la declaració del Parc Natural de la serra de Tramuntana". En aquest sentit "la passa donada a Llevant, amb la creació d'un nou model de parc extens i amb molta activitat econòmica, sense dubte ha obert camí cap a la protecció del més important espai natural de les Illes Balears".

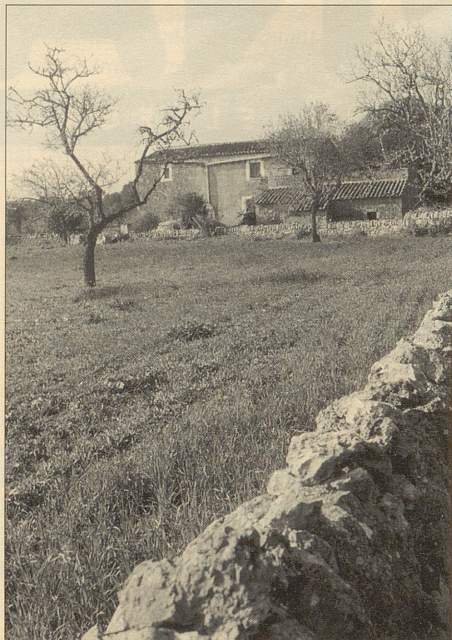
L'estat de l'autonomia, un missatge d'optimisme enmig de la legislatura

ONA

El president de l'executiu balear volgué traslladar al Parlament un missatge de tranquil·litat sobre el futur de la comunitat autònoma. Durant el debat sobre l'estat de l'autonomia proposà una reforma de la llei electoral per aplicar la paritat de sexes a les candidatures. D'altra banda, Francesc Antich va fer balanç de la tasca duta a terme pel seu govern, al mateix temps que assegurava que el principal objectiu era un nou model territorial i turístic. En aquest sentit assegurà que l'ecotaxa continua en peu malgrat el Constitucional.

Francesc Antich, com farien després els portaveus de tots els grups que donen suport al Govern, destacà l'hostilitat del Govern central contra les institucions autonòmiques de les Illes. I per això sol·licità la col·laboració del mateix Partit Popular per fer un front comú a favor dels interessos balears. El portaveu popular, González Ortea, negà el boicot i acusà el Pacte de Progrés d'immobilisme i de no prendre decisions.

D'altra banda Antich afirmà que els esdeveniments de l'11 de setembre havien creat incertesa, especialment en el món turístic, però que a hores d'ara, totes "les dades disponibles fan pensar que el conflicte bèl·lic no tindrà una influència decisiva o dramàtica en el futur econòmic balear". Digué que la nostra economia és robusta i afegí que en el darrer trimestre l'índex de creixement industrial és de quasi el 3%, el de serveis d'un 3,1% i la construcció d'un 7%, mentre que l'atur es manté per davall del 6%.

Un parc per dinamitzar el món rural.

Les Balears i Catalunya formen un lobby davant Europa

Els presidents Antich i Pujol han signat un acord de col·laboració entre la Generalitat i el Govern de les Illes Balears. La finalitat és crear un lobby de regions a la Mediterrània occidental i defensar i impulsar la llengua i la cultura catalanes a la Unió Europea.

ONA

El president de les Illes Balears, Francesc Antich, i el president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, varen signar a Palma un acord de col·laboració entre la Generalitat i el Govern de les Illes Balears, que implica directament el Centre Balears Europa i el Patronat Català Pro Europa. Aquesta signatura suposa que el PCPE i el CBE faran actuacions conjuntes en l'àmbit de la informació, formació i gestió.

En qualsevol cas l'objectiu que es persegueix és crear un *lobby* de regions en el marc de l'arc mediterrani occidental per evitar que l'ampliació de la Unió margini el sud europeu, així com per defensar i impulsar la llengua i la cultura catalanes al si de les institucions comunitàries.

Per acompanyar aquest acord s'organitzaren unes jornades europees Catalunya-Illes Balears que tendran periodicitat anual, alternativament a cada comunitat autònoma. Les primeres d'aquestes jornades tingueren lloc al Centre Cultural de "SA NOSTRA" i varen ser presidides pels dos presidents i el conseller d'Hisenda de les Illes. Consistiren en diferents taules rodones sobre el paper de les regions a Europa.

Tant el president de les Balears com el de la Generalitat catala-

na coincidiren a destacar la importància estratègica

que té la Mediterrània i la rellevància d'arc que va des de Gènova fins Alacant, que és un dels que han registrat major creixement en els darrers anys. Per això, cal unir les regions perquè tinguin un paper més actiu a la Unió.

Precisament, la primera taula rodona tractà sobre "La cooperació de Catalunya i Balears en l'àmbit de la construcció europea", hi intervingueren Joan M. Pujals, president de la Comissió Permanent sobre la UE i d'Actuacions Exteriors del Parlament de Catalunya, Carles A. Gasòliba, membre del Parlament Europeu i secretari general del Patronat Català Pro Europa, Joan Mesquida, conseller d'Hisenda de les Illes Balears i president del Centre Balears Europa.

Les altres taules rodones tractaren sobre: l'"Evolució i reptes del turisme de masses a la Mediterrània" i "Els sectors culturals davant la globalització: els reptes de la cultura catalana". La cloenda va ser a càrrec de Llorenç Huguet, rector de la Universitat de les Illes Balears.

Inauguració de la jornada.

L'euro, a punt de substituir la pesseta

El conseller d'Hisenda i Pressuposts i president del Centre Balears Europa, Joan Mesquida, va presentar davant la Comissió de l'euro el balanç de les actuacions desenvolupades en el marc del programa Euro Illes Balears, quan ja només faltaven dos mesos perquè l'euro arribi a les butxaques dels ciutadans i cinc mesos per a la desaparició de la pesseta.

ONA

Els resultats de la feina són satisfactoris o, almenys, aquesta és la impressió recollida per la Comissió de l'euro reunida pel conseller d'Hisenda per fer un primer balanç de les actuacions quan només falten cinc mesos per a la desaparició definitiva de la pesseta. Aquesta comissió, integrada per representants de les diferents conselleries i departaments del Govern, va valorar les iniciatives dutes a terme amb l'objectiu de preparar els diferents col·lectius socials i els sectors productius per al canvi de moneda.

Concretament, com a part de l'aplicació del Pla director per a la implantació de la moneda única a les Balears, s'han impulsat les activitats següents:

SESSIONS INFORMATIVES PER A ESCOLARS

Els joves en edat escolar representen un 23% de la població de les Balears. En particular, els alumnes d'ensenyament primari i secundari han estat considerats per part de la Comissió Europea com un dels grups de destinataris important en les tasques de difusió de l'euro. Durant l'any 2001, el Centre Balears Europa ha promogut activitats sobre la moneda europea per a més de 122.000 alumnes de centres escolars i universitaris de les Illes, mitjançant l'organització de sessions informatives i experiències pràctiques d'ús d'euros, la celebració del Premi Europa per a Joves Estudiants i la distribució del material didàctic "Exploram Europa".

PROFESSIONALS I PIME

El CBE també ha donat suport tècnic per a l'organització de jornades i seminaris per a empresaris, assessors fiscals, gestors administratius i financers, personal de les administracions públiques, economistes, treballadors del sector de la banca i funcionaris. I també a les empreses. Les PIME desenvoluparan un paper essencial en el procés d'adopció de la moneda única, atès que, en general, mantenen un contacte directe amb el consumidor final. En particular, cal fer esment dels comerços al detall, els quals, per la seva especial relació amb els consumidors, seran, sens dubte, uns dels principals canals de difusió pràctica de l'ús diari de la nova moneda.

L'EURO AL CARRER

Capítol important han estat les campanyes "d'euro al carrer" dutes a terme en col·laboració amb "SA NOSTRA" en les quals han participat més de 400 comerços a Ciutadella, Eivissa, Calvià, Manacor, Maó, Alcúdia i Formentera. Durant les jornades, en un lloc determinat dels carrers de la zona comercial, s'ha instal·lat un Punt d'Informació Euro, on s'han atès més de 4.000 consumidors.

Aquesta mateixa experiència s'organitzarà també a Inca, Pollença, Alaior i Santa Eulàlia.

Comissió per a l'euro.

DIFUSIÓ DEL CODI DE BONES PRÀCTIQUES

Igualment, en col·laboració amb les cambres de comerç de les Balears i el Ministeri d'Economia, s'ha organitzat una campanya de difusió de l'anomenat Codi de bones pràctiques, un conjunt de compromisos que assumiran les empreses en les seves relacions amb els clients, amb l'objectiu de garantir la confiança en el procés de substitució de la pesseta.

Més de 41.000 empreses balears rebran un exemplar d'aquestes normes, juntament amb l'euroetiqueta, el distintiu creat amb la finalitat d'identificar aquells establiments que voluntàriament es comprometen a aplicar l'esmentat codi.

OBSERVATORI DE L'EURO

La Comissió també va rebre informació de les activitats l'Observatori de l'euro, organisme format per representants de 34 associacions empresarials, col·lectius cívics i entitats locals de l'arxipèlag. L'Observatori de les Illes Balears s'ha constituït seguint el model d'òrgan definit per la Comissió Interministerial per a la transició a la moneda única. Les seves funcions són molt àmplies i suposen la coordinació de les actuacions d'informació i divulgació sobre l'euro, el seguiment de la conversió adequada dels preus, la contribució a la resolució de possibles litigis entre consumidors i proveïdors, etcètera.

ACCIONS ESPECÍFIQUES PER ALS GRUPS VULNERABLES

Finalment, el Pla nacional de transició a l'euro destaca la idea que l'euro promourà un canvi que afectarà tota la població per igual, i bé també estableix que s'ha de dedicar una especial atenció als col·lectius que s'identifiquen com a "grups vulnerables".

Es consideren grups vulnerables els següents: les persones d'edat avançada; les que es troben aïllades; les persones amb problemes d'audició i els sords; els cecs i les persones amb problemes de visió; les persones amb disminucions mentals i les que pateixen exclusió social.

Cal destacar que un 20% dels habitants de les Balears té una edat superior als 60 anys. En aquest tram de població es detecta una determinada inquietud, ja que l'adopció d'una nova moneda apareix en una fase avançada de les seves vides. És per això que, fins ara, en cooperació amb "SA NOSTRA", s'han organitzat sessions informatives a centres de la tercera edat i residències, a les quals han assistit més de 5.000 persones.

Nous descomptes a la declaració de l'IRPF

ONA

La Llei d'acompanyament dels pressuposts generals de la comunitat autònoma presenta novetats fiscals. Així, una nova deducció sobre la quota íntegra de l'IRPF pel concepte de despeses en llibres de text editats per al desenvolupament i l'aplicació dels currículums corresponents al 2n. cicle d'educació infantil, educació primària, educació secundària obligatòria (ESO), batxiller i FP. Amb això es podrà deduir de l'impost el 50% dels imports destinats a aquelles despeses per cada fill que cursi aquests estudis, fins a un límit de 48,08 euros per cada fill, depenent dels casos. En tot cas, l'aplicació d'aquesta deducció exigirà que la part general de la base imposable de l'impost, prèvia a l'aplicació del mínim personal i familiar, no superi la quantia de 24.040,48 euros (4 milions de pessetes) en tributació conjunta i els 12.020,24 euros (2 milions de pessetes) en tributació individual. Presumiblement aquesta mesura afectarà devers 138.546 estudiants.

AUGMENT ALS PENSIONISTES

D'altra banda, la Llei d'acompanyament també augmenta la deducció actualment en vigor per als subjectes passius residents a les Illes Balears d'edat igual o superior a 65 anys. En concret, s'incrementa 2.000 pessetes fins a arribar a les 6.000 pessetes (36,06 euros), sempre que la base imposable dels contribuents, abans de l'aplicació de les reduccions pel mínim personal i familiar, no superi la quantia de 9.015,18 euros en el cas de tributació individual i 12.020,24 euros en el cas de tributació conjunta. Els possibles beneficiaris d'aquesta deducció són devers 29.000 persones.

CONSERVACIÓ DE FINQUES DINS ÀREES DE PROTECCIÓ

Finalment, també es crea una nova deducció per als titulars de finques o terrenys inclosos dins parcs naturals, reserves naturals i monuments naturals, que podran acollir-se a una deducció de les despeses de conservació i millora de les seves propietats del 50%.

Per tenir dret a aquest benefici, almenys un 33% de l'extensió de la finca haurà de quedar inclosa en una d'aquestes àrees de sòl rústic protegit, la qual cosa pot afectar devers quatre mil propietaris.

Les noves mesures tributàries relatives a l'IRPF s'afegeixen als cinc altres beneficis fiscals sobre l'impost de la renda que encara estan en vigor, i també es continuaran aplicant les tres exempcions sobre successions i donacions i les tres reduccions de l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats aprovades en exercicis passats.

Pel que fa als aspectes fiscals del joc, la Llei d'acompanyament dels pressuposts de l'any que ve estableix una tarifa singular per als jocs de promoció del trot amb un tipus del 18%. El 61% d'aquesta quantitat es destinarà a la promoció del trot.

Cap a la societat de la informació

El conseller d'Innovació i Energia va anunciar la pròxima aprovació del Pla de la societat de la informació de les Balears, una passa més per situar la comunitat autònoma a l'avantguarda de la nova economia. L'esborrany pot estar llest abans d'acabar l'any.

ONA

La Conselleria d'Innovació i Energia ha començat a preparar l'esborrany del que serà el primer pla de la societat de la informació de Balears, que podria estar finalitzat el segon semestre del 2002, segons va anunciar el conseller Priam Vilallonga durant la presentació de l'estudi de Telefónica "La societat de la informació a Espanya. Perspectiva 2001-2005". El setembre passat es va constituir un grup de treball per establir els primers apunts d'aquesta iniciativa.

Pel que fa a aquest tema, el director de la Fundació de l'IBIT, Rafael Burriel, va informar que aquest equip "multidisciplinar" està format per personal d'aquest mateix organisme i de la Conselleria d'Innovació i Energia, així com d'experts de les universitats de les Illes Balears, País Basc, Catalunya i València.

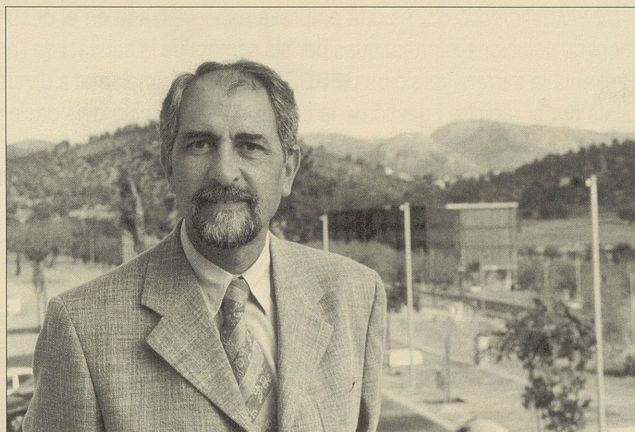
Durant la seva intervenció, Vilallonga va recordar que la idea

de crear aquest pla, del qual ja existeixen precedents a altres comunitats autònomes espanyoles,

sorgeix de la necessitat d'implantar la societat de la informació a les Illes d'una manera "escalonada, planificada i gradual".

També afirmà que la conselleria preveu que l'esborrany d'aquest pla estigui llest el mes de desembre per rebre les aportacions dels principals sectors implicats, i que durant el segon semestre de l'any ja es pugui enllestir.

D'altra banda, la conselleria ja té gairebé acabat el Pla d'investigació i desenvolupament de Balears, l'objectiu del qual és "augmentar la capacitat científica i tecnològica de les Illes", al mateix temps que ja ha enllestit el denominat "IBIT, segle XXI".

Priam Vilallonga.

Cinc empreses de les Balears, a la SIMO 2001

Cinc empreses de les noves tecnologies han participat al Saló Internacional celebrat a Madrid. La Conselleria d'Economia, Comerç i Indústria del Govern hi ha disposat d'un espai que ha permès la promoció del sector, reunit a les Illes entorn de Softbalear.

ONA

El vicepresident del Govern, Pere Sampol va afirmar, durant la presentació de les empreses que han participat al Saló Internacional d'Informàtica de Madrid, el SIMO, que l'executiu volia afavorir la sortida a l'exterior per internacionalitzar l'economia de les Illes no només en el turisme o en la indústria tradicional sinó també en les noves tecnologies. Allò que volem -va dir- és donar a conèixer altres sectors i nous mercats, com la moda, l'agricultura i l'alimentació o el sector informàtic i de noves tecnologies. Les cinc empreses de les Balears que participaren a la fira basen la seva feina principalment en termes de gestió hotelera, gestió comercial i comptable i solucions informàtiques per als sectors sanitari i de l'educació.

Les empreses de programari de les Illes Balears s'adapten molt bé dins un mercat cada cop més competitiu i demostren la capacitat de treure productes innovadors. L'edició d'enguany era una prova de foc per a un sector, el tecnològic, que s'ha vist fortament afectat per la situació econòmica internacional. El sector és reduït, però està ben situat i això dona esperances d'una bona evolució en el futur.

Les empreses de les Illes Balears que han participat a l'edició d'enguany amb el suport del Govern de les Illes Balears són: *Evolución Informàtica Hotelera*; *Winhotel, SL.*; *Fernández Davies Aso-*

ciados; *Cibal Multimedia, SL.* i *Interloc&Sistemas*, totes elles ubicades a Palma. *Evolución Informàtica Hotelera*, creada el 1989, ha mantingut una relació estreta i constant amb el sector hotelier i ha centrat els esforços en el desenvolupament de programari de gestió i serveis d'assessorament a empreses. La seva vasa és el programa **Timon Hotel**, un conjunt de programes que permet el control d'un o diversos establiments turístics.

Winhotel, SL. ofereix una solució a la gestió hotelera en windows. Ofereix l'aplicació modular i integral, tipo-

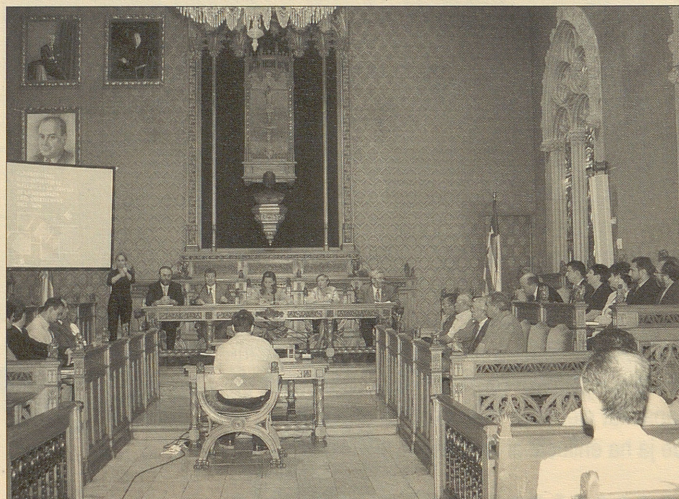
logia client-servidor i base de dades de relació SQLSERVER de Microsoft. Multihotel, multiempresa, multisèrie de facturació, multidivisió, multidivisa. Permet connexió amb altres aplicacions, transparència de dades, flexibilitat, configuració a la mida de l'hotel, treball... L'eina que posa a disposició de l'organització hotelera és d'una gran versatilitat i assegura a l'usuari la fiabilitat de la informació.

Fernández Davies Asociados, SL., creat l'any 1984 amb la distribució de programes d'ordinador, llança al mercat el producte ACCU-TYPE, un mètode per a l'ensenyament de mecanografia a l'ordinador. En aquesta edició, presenta dos productes nous: **CD Emulator** i **Partition Manager**.

Cibal Multimedia, SL. és una empresa especialitzada en el desenvolupament de solucions informàtiques per als sectors de la sanitat i de l'educació. Presenta la darrera versió de **GESDOHC**, sistema implantat a diversos hospitals per al registre i gestió de la documentació clínica dels pacients. Permet l'arxiu d'imatges mèdiques, la connexió amb els equips d'electromedicina i amb el laboratori d'anàlisis clíniques, i incorpora automàticament les dades als historials mèdics.

Finalment, *Interloc Software&sisitemas* és una empresa que compta amb un equip de professionals especialitzats en programes de gestió comercial i comptable. Els seus productes es caracteritzen per la potència i la facilitat en l'aprenentatge i el control per part de l'usuari. Presenta **Contaloc** programa de comptabilitat ràpid i accessible; i **Factuloc** un programa de gestió comercial que cobreix tots els camps possibles, amb l'accessibilitat pròpia del sistema de treball de l'empresa.

Acte de presentació del Pla.

El CIM presenta el Pla estratègic

ONA

El Consell de Mallorca ha presentat el Pla estratègic de la societat de la informació, elaborat amb la col·laboració de la Universitat de les Illes Balears. El seu objectiu és facilitar l'accés dels residents de l'illa als beneficis de la societat de la informació i les noves tecnologies. L'acte va ser presidit per la presidenta del Consell de Mallorca, Maria Antònia Munar i entre d'altres hi assistiren Llorenç Huguet, rector de la Universitat de les Illes Balears i Llorenç Valverde, director del Departament de Ciències Matemàtiques i Informàtica de la Universitat de les Illes Balears

Acord entre el Govern i la UIB quant a innovació

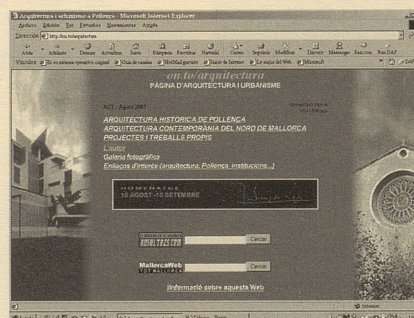
ONA

A proposta de la Conselleria d'Innovació i Energia, el Consell de Govern va aprovar la despesa de 50 milions de pessetes per a la dotació d'infraestructures a la UIB, partida inclosa dins del conveni signat l'any passat entre les dues institucions. En aquell conveni, la Conselleria d'Innovació va manifestar el seu compromís de cofinanciar actuacions que es realitzin dins del campus de la UIB en el marc dels Fons Estructurals de Desenvolupament Regional (FEDER). Les actuacions en què la conselleria col·labora són les següents: construcció i reinstal·lació dels serveis científicotècnics de la UIB; creació de l'Institut de Ciències de la Salut i renovació i ampliació de la xarxa de comunicacions.

El 12 de juliol de 2000 es va signar un conveni marc de col·laboració entre el Govern de les Illes Balears i la Universitat de les Illes Balears per tal d'establir la col·laboració institucional i permanent entre les dues entitats i desenvolupar així programes concrets a través de les distintes conselleries. Amb data 13 de novembre de 2000 es va signar un protocol de col·laboració entre la Conselleria d'Innovació i Energia i la UIB. La partida aprovada ara pel Consell de Govern forma part de les actuacions previstes dins de l'esmentat protocol de col·laboració.

Adreces a la XARXA

Més que pàgines personals

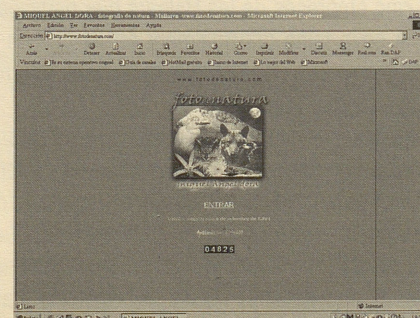

On.to/arquitectura

vèncer el tòpic que tota l'arquitectura que s'ha fet aquí és dolenta.

Una pàgina absolutament recomanable, com també ho és la de Miquel Àngel Dora, un expert en educació ambiental i fotògraf que ha dissenyat una excel·lent finestra sobre el paisatge, la fauna i la flora de les Balears. Propostes que proporcionen a la xarxa una imatge diferent de les Illes, al mateix temps que serveixen el propòsit d'informar sobre els seus recursos culturals i naturals.

Cada vegada hi ha més pàgines personals a la xarxa que es converteixen en mitjans d'informació d'interès general. És el cas de les adreces que avui duim a aquesta secció. Una d'elles, signada per l'arquitecte tècnic Bartomeu Cifre, és un treball sobre el patrimoni arquitectònic de Pollença i el nord de Mallorca. Ofereix un recorregut per la millor arquitectura històrica i contemporània que va més enllà de la descripció turística. Il·lustra sobre una riquesa que val la pena conèixer, si més no per

www.fotodenaturacom

EURIBOR

+0,5

CRÈDIT BLAU

L'ESTALVI D'AIGUA MEREIX EL NOSTRE CRÈDIT

El Crèdit Blau és un préstec a baix interès que s'emmarca dins la iniciativa **Balears 2015: l'aigua i la seva gestió. Perspectives de futur** amb el qual "SA NOSTRA" es compromet amb l'estalvi i la conservació d'un recurs bàsic per a les nostres illes: l'aigua. Aquest crèdit està adreçat a l'adquisició de sistemes, infraestructures i productes d'estalvi d'aigua (construcció de cisternes, rec per goteig, electrodomèstics de baix consum, etc.). Per la *línia empreses i professionals* el límit de cada crèdit són 60.101 euros i per la *línia familiar* el límit són 6.010 euros. Sense comissió d'estudi, d'obertura ni de cancel·lació anticipada. Interès: EURIBOR a un any (mitjana mensual) + 0,5.

TAE: 5,10% (Calculat segons EURIBOR corresponent al mes d'abril i a un termini de 6 anys).

Més informació a qualsevol oficina de "SA NOSTRA" i a internet: www.sanostra.es/creditblau

Més deduccions fiscals per als ciutadans

El Govern de les Illes Balears ha aprovat una sèrie de deduccions fiscals de gran importància per als ciutadans de les Illes Balears.

Així, en la declaració de l'exercici 2002, les famílies de 138.546 estudiants es beneficiaran d'una deducció del 50% de l'import invertit en la compra de llibres de text.

Aquesta mesura, única a tot l'Estat espanyol, és una passa més del Govern de les Illes Balears en la seva política d'igualtat d'oportunitats, sobretot, per a les famílies més desafavorides.

El progrés *en* marxa

GOVERN
DE LES ILLES BALEARS

Quatre illes
un país
cap frontera